ÑAPA

Weekendbijlage
van dagblad Amigoe

zaterdag 7 april 2012

INTERVIEW
2
Kunst met
een verhaal

ACHTERGROND
10
Het recht van
de sterkste

WERK IN UITVOERING
14
Glas
in Nood

Siegmond van Lamoen:
‘Hart voor zwerfhonden’

Een goede verzorging en bescherming van dieren is niet alleen in het belang van het welzijn van dieren, maar ook in het belang van de inwoners van Curaçao. De populatie zwerfhonden groeit. Zwerfhonden vormen een ernstige bedreiging voor een veilige verkeerssituatie en voor de volksgezondheid. Met de start van een educatieprogramma op basisscholen beoogt Stichting Dierenbescherming Curaçao (SDBC) het bewustzijn ten aanzien van dierenwelzijn te vergroten. Op 4 April was het ‘World Stray Day’ en naar aanleiding hiervan zocht Ñapa Siegmond van Lamoen van SDBC op.

Tekst: Milangela Plate Foto’s: Ken Wong

Siegmond van Lamoen is een enthousiaste vrijwilliger van SDBC die zich inzet voor het welzijn van dieren. In december 2011 werd hij benaderd door SDBC, of zoals Van Lamoen liever zegt ‘Fundashon pa Protekshon di Animal’, met de vraag of hij geïnteresseerd was om op scholen een educatieprogramma te verzorgen over dieren. Een vergelijkbaar programma was eerder door Lize Lancée in Suriname opgezet en geïmplementeerd. Van Lamoen nam het educatieprogramma van Lancée over, paste dit aan op de situatie op Curaçao en vertaalde het geheel naar het Papiamentu. In het educatieprogramma wordt vooral veel aandacht besteed aan de problematiek van zwerfhonden en het belang van sterilisatie.

Via kennissen, die leerkracht zijn, liet Siegmond van Lamoen zich introduceren op diverse scholen. Sinds januari bezoekt hij vijf keer per week de scholen van 08.30 tot 11.30 uur. De Nelly Winkelschool was de school waar hij, op 12 januari 2012, begon met een pilot van het educatieprogramma. Nadat deze pilot positief was ontvangen door SDBC, een docent en het schoolhoofd, besloot Van Lamoen met het project door te gaan.
Gedurende enkele weken doorloopt hij alle klassen van desbetreffende school: groep 5 tot en met 8. In 45 minuten praat hij met de kinderen over het belang van het verzorgen en beschermen van huisdieren, in het bijzonder van honden. In de lagere klassen ligt het accent meer op dierenverzorging en emotionele aspecten; Van Lamoen maakt de jonge leerlingen duidelijk dat dieren evengoed gevoelens hebben en hoe daar rekening mee gehouden kan worden. In de hogere klassen ligt de focus op de zwerfhondenproblematiek en wordt er stilgestaan bij de oplossing voor dit probleem, namelijk sterilisatie.
Siegmond van Lamoen: “Het geven van voorlichting in klasverband werkt erg prettig: de leerlingen kennen elkaar al en zijn tevens in hun vertrouwde omgeving. Hierdoor is er minder afleiding en kan je de beschikbare tijd goed besteden. Leerlingen krijgen zo niet alleen veel informatie, maar worden ook in de gelegenheid gesteld om vragen te stellen. Op deze manier is een voorlichtingsles interactief en beklijft de informatie goed.”

Rekensom

In zijn lesprogramma gebruikt Van Lamoen graag rekensommen om een en ander inzichtelijk te maken. Eén van zijn voorbeelden ter illustratie van de zwerfhondenproblematiek luidt als volgt: ‘Een vrouwtjeshond kan tweemaal per jaar ongeveer zes kindjes krijgen, wat neerkomt op 12 puppies per jaar. In geval tien kinderen in de klas elk één hond met puppies heeft, dan komt dit neer op 10 x 12 puppies per jaar ofwel 120 honden. Als een school tien klassen heeft, dan zijn er alleen al van de leerlingen van deze school 120 x 10 = 1200 puppies. Als er op 10 andere scholen eenzelfde situatie is, dan betekent dit in één jaar alleen al 1200 x 10 = 12000 puppies op Curaçao!’
Vervolgens werpt hij de vraag op wat er met al deze honden moet worden gedaan. Ook hierover wordt in de vorm van een vraag-en-antwoord-spel met de leerlingen gediscussieerd. Leerlingen opperen vaak dat de honden naar het dierenasiel kunnen worden gebracht, waarop Van Lamoen hen duidelijk maakt dat het dierenasiel voor slechts 70 honden plaats biedt. Op deze manier wordt langzaamaan toegewerkt naar het belang van sterilisatie.

Misvattingen

In de lessen besteedt Van Lamoen ook aandacht aan de vele misvattingen omtrent sterilisatie, zoals: ‘Wanneer een hond gesteriliseerd wordt, zal hij dik worden’. Op basis van zijn eigen ervaring met honden kan hij aangeven dat deze opvatting niet op waarheid berust. ‘Gesteriliseerde honden worden minder waaks’, is eveneens een veelgehoorde opvatting. Volgens Van Lamoen is het tegendeel waar. Hij trekt de vergelijking met een jongeman die de hort op gaat op zoek naar een vriendinnetje. Wanneer een hond is gesteriliseerd, zal hij niet meer de behoefte hebben om een vriendinnetje te gaan zoeken. Hij zal hierdoor minder de straat opgaan en daardoor beter als waakhond dienen. Dat laatste is immers vaak de reden waarom men op Curaçao een hond heeft.

In de lessen hoort Van Lamoen ook veel over ‘huis-tuin-en-keuken-oplossingen’ die leerlingen, hun ouders en/of docenten erop na houden over bijvoorbeeld schurft en teken (karpatten). Hij is het niet eens met alle oplossingen en tracht dan, zonder de familie/ouders van de kinderen af te vallen, aan te geven wat een betere oplossing is. Zo zouden honden soms worden ingesmeerd met oude olie of kerosine tegen schurft. Van Lamoen: “Als je op de verpakking leest dat het product niet goed is voor de huid, dan kan je ervan uitgaan dat het ook niet goed is voor de huid van je hond.”

Omslag mentaliteit

Siegmond van Lamoen: “Op Curaçao wordt een hond veelal beschouwd als een beveiligingssysteem. Dit heeft tot gevolg dat het dier ook als zodanig, een object, wordt behandeld. Hij wordt niet beschouwd als onderdeel van het gezin. Wanneer hij door ouderdom of ziekte niet meer adequaat is als beveiliging, dan wordt hij in de ‘mondi’ of bij het dierenasiel gedumpt en ingeruild voor een beter exemplaar.

Een hond kan ongeveer 15 jaar oud worden. Wanneer iemand van plan is een hond te nemen, dan zou hij hier rekening mee moeten houden en inplannen in zijn leven, zodat hij de hond ook al die jaren bij zich kan houden. Eén levensjaar van een hond staat gelijk aan zeven jaren van een mensenleven; een 15 jaar oude hond is dus in mensenjaren 105 jaar oud. Het is dan logisch dat hij niet meer even snel en even waaks is als voorheen. Een hond vergt op zo’n leeftijd geduld en verzorging en waarschijnlijk zult u er iets vaker mee naar de dierenarts moeten gaan. Er zijn mensen die hun huisdieren niet naar de dierenarts brengen uit angst voor het kostenplaatje dat daaraan hangt. Wat veel mensen echter niet weten is dat er dierenartsen zijn die een gereduceerd tarief hanteren voor pp-kaarthouders.”

Van Lamoen zou graag zien dat een eigenaar zijn hond blijft verzorgen, ook wanneer deze oud of ziek is geworden. Hij is zich er echter van bewust dat een omslag in mentaliteit niet van de ene dag of van de ene educatieles op de ander teweeg zal worden gebracht; daarvoor is continuiteit nodig in het geven van voorlichting. Het lijkt erop dat dit gedachtegoed gedeeld wordt door onderwijzers: “Docenten vragen zelf om hen te voorzien van het nodige lesmateriaal, zodat zij dit structureel kunnen opnemen in hun lesprogramma. Dat is geweldig, want een vrijwilliger kan slechts eenmalig of kortdurend informatie verstrekken, terwijl een docent in de gelegenheid is om informatie over dierenwelzijn structureel te integreren in zijn lesprogramma.”

Lespakket

De vrijwilliger vertelt trots dat er inmiddels 10 scholen zijn bezocht en daarmee reeds een kleine 850 leerlingen zijn geïnformeerd over het welzijn van dieren. Het oorspronkelijke lespakket heeft hij aangepast aan de lokale cultuur en huidige situatie ten aanzien van (zwerf) honden. “Kinderen moeten namelijk kunnen relateren aan de informatie, om het te kunnen onthouden, door te geven of toe te passen.” Volgens Van Lamoen moet het lespakket sowieso niet een statisch geheel worden. “Het moet zodanig zijn samengesteld dat het steeds aan te passen valt. Er moet bijvoorbeeld ruimte zijn om nieuwe ontwikkelingen op het eiland (type hond, soorten ziekten, etcetera) toe te voegen aan het lesmateriaal. In informatiemateriaal over de vissen van Curaçao kan tegenwoordig de Lionfish niet ontbreken als nieuwe soort.”

Vanuit de dierenbescherming bestaat er het idee om het huidige lesmateriaal uit te breiden, met alle dieren die op Curaçao leven, waaronder vogels, vissen en reptielen. Siegmond van Lamoen zal zich op termijn gaan toeleggen op het (verder) ontwikkelen van dit lesmateriaal.

Samenwerking

Op Curaçao is er een aantal organisaties dat zich inzet voor dieren. Van Lamoen heeft met al deze organisaties een goede samenwerking. Zo is hij niet alleen vrijwilliger bij SDBC, maar treedt hij sinds kort ook op als woordvoerder van de Stichting Dierenasiel in interviews in radio- en tv-programma’s. “Een voorwaarde voor samenwerking is voor mij dat ik vrij wordt gelaten om samen te werken met de andere organisaties die werkzaam zijn op het gebied van dieren. Wij werken immers allemaal in het belang van (het welzijn van) dieren”, aldus Van Lamoen. “Al deze instanties staan achter het educatieprogramma en dragen eraan bij met materiaal, dat kan worden uitgedeeld aan de kinderen.”

In zijn lesprogramma vertelt Van Lamoen niet alleen over SDBC, maar legt hij van alle instanties uit op welke manier zij zich inzetten voor dieren. Stichting Dierenhulp Curaçao biedt aan minderbedeelden bijvoorbeeld de mogelijkheid om hun hond(en) gratis te laten steriliseren. Ook zijn er alweer vier gratis sterilisatieprogramma’s in diverse wijken georganiseerd. Mensen konden met hun dieren langskomen en deze gratis laten steriliseren. In totaal zijn er in de afgelopen drie jaren reeds 3000 honden gesteriliseerd. Ook Curaçao Animal Rights Foundation (CARF) verricht goed werk; zij halen honden van de straat af, dragen zorg voor genezing (bijvoorbeeld bij schurft) en bieden de honden vervolgens ter adoptie aan. In zijn lessen illustreert Van Lamoen aan de hand van ‘before & after’ foto’s dat zelfs een heel ziek hondje, dat er niet uitziet als gevolg van schurft, met een beetje geduld, aandacht en verzorging, weer kan opbloeien tot een mooi en schattig beestje.

Het is de gezamenlijke inzet van al deze instanties, die ertoe heeft geleid dat er op het moment minder zwerfdieren bij het asiel binnenkomen en/of moeten inslapen.

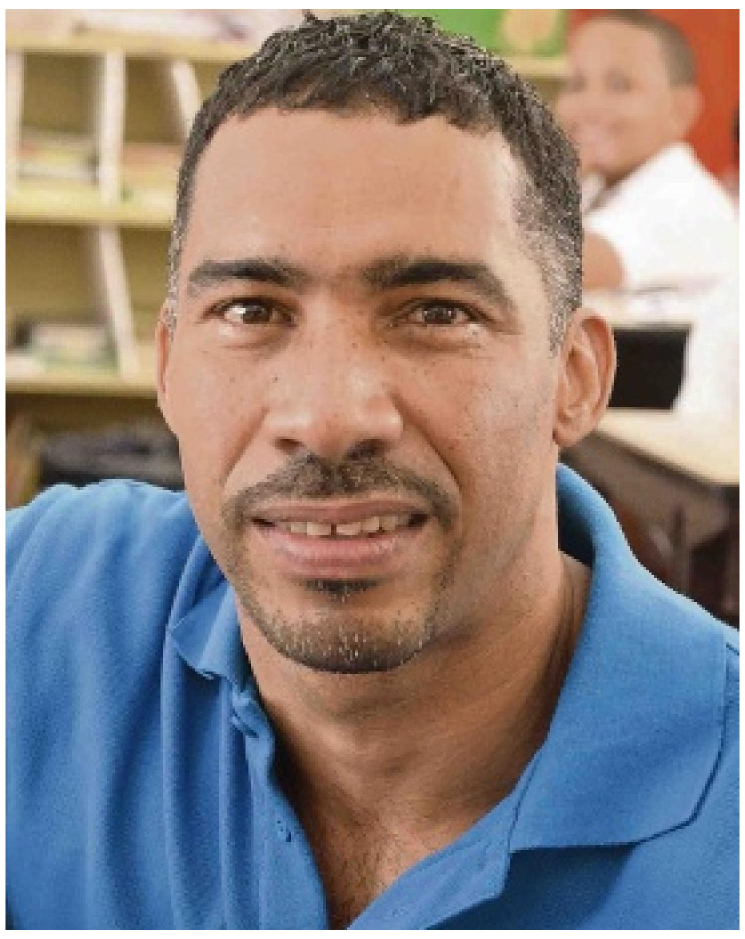

Siegmond van Lamoen

Meer projecten

Er is veel werk te doen, meent Van Lamoen. Hij levert echter graag kwaliteit en om dat te kunnen blijven doen zegt hij zich niet met al te veel projecten bezig te moeten houden. “Beter een beperkt aantal projecten goed uitvoeren, dan heel veel half werk afleveren.”

Sinds kort heeft hij een nieuw project in eigen beheer, namelijk het verzorgen van billboards die op diverse locaties langs de weg worden geplaatst. De billboards bevatten wisselende (positieve) boodschappen over verzorging, bescherming en sterilisatie van dieren. Van Fotostudio Tramm heeft hij goede medewerking gekregen voor wat betreft het drukwerk. Branca Heus verzorgt de ontwerpen en enkele instanties dragen financieel bij.

Een project in de pijplijn is een (koelkast)magneet, met daarop alle belangrijke telefoonnummers van instanties werkzaam op het gebied van dieren. De instantie als zodanig zal niet centraal staan, als wel datgene wat zij voor u kunnen betekenen als het gaat om dieren. Zo kunt u bellen met Selikor voor het ophalen van dode dieren en is het dierenasiel er voor opvang en adoptie. CARF en Stichting Dierenhulp zijn te benaderen voor sterilisaties en SKS kan gebeld worden in geval van agressieve honden. Ook de telefoonnummers van dierenartsen en financiers van het project zullen worden vermeld. Het is de bedoeling dat deze magneetjes bij families thuis terecht komen, door ze mee te geven aan de leerlingen na een educatieles.

Van Lamoen beoogt een groepje vrijwilligers te activeren, die eveneens één of meer ochtenden in de week beschikbaar zijn om informatie te geven op scholen of lezingen te verzorgen bij andere organisaties. De docenten die zijn lessen hebben bijgewoond, benaderen hem namelijk steeds vaker om lezingen te verzorgen bij andere organisaties of commissies waarin zij zelf actief zijn. Onlangs heeft ook een middelbare school gevraagd om een lezing. Wanneer er een groepje vrijwilligers tot stand is gekomen, kan het werk verdeeld worden en kan er gemakkelijker worden ingegaan op verzoeken voor informatie buiten het educatieprogramma om. Inmiddels heeft hij Henko Cecilia beschikbaar gevonden als vrijwilliger. Henko ondersteunt Van Lamoen door één ochtend per week voorlichting aan scholen te geven.

Geïnteresseerden kunnen zich aanmelden bij Siegmond van Lamoen. Hij is te bereiken op telefoonnummer 692-0440, liefst na 14.00 uur.

ÑAPA 2012 Nr. 14

INHOUD

1 Siegmond van Lamoen

2 Spotlight

3 Religie: Hollandse dienst

4 Gezondheid

5 Krusa Laman / Writers Unlimited

6 Culturele Agenda

7 Historie: Reddingsplan Curaçao

8 Varia Puzzels

9 Eten & Drinken

10 Strijd der Titanen (1)

11 Business Columns

12 Business Rubrieken

13 In bedrijf

14 Werk in Uitvoering: Glas in Nood

Colofon

BLADMANAGER
Karin Wooning

EINDREDACTEUR
Hans Vaders

ADVERTENTIES
Marloes Tak

VORMGEVING
Wendela Ataliede
Stephanie Heyer

Aan deze Ñapa werkten mee:

Luc Alofs
Misha Bemer
Marja Berk
Marius Bremmer
Verele Ghering
Margot Hack
Raúl Henriquez
Bob Harms
Erik van Kampen
Aroena Lakhi
Judice Ledeboer
Wouter Mol
Milangela Plate
Jan de Ruijter
Marcel Truyens
Hans Vaders
Lusette Verboom
Bertine Vermeer
May Voges
Ken Wong
Karin Wooning

Ñapa is een publicatie van:
Uitgeverij Amigoe NV
Scherpenheuvel z/n
Curaçao

Tips voor de redactie?
Bel 736-9050
Email napa@amigoe.com

Adverteren?
Bel Marloes Tak
767-2000 / 516-7377
advertentienapa@amigoe.com

Angel Luis de la Rosa:
'Kunst met boodschap en verhaal'

Op 25 juni 1971 wordt Angel Luis de la Rosa Gonzalez geboren in Santiago de Cuba. Hij is de tweede van drie broers. Zijn vader komt uit een ambachtelijke familie waarin van generatie op generatie het schoenmakersvak overgedragen wordt. Ook hij gaat als 13-jarige jongen in de leer bij zijn vader. Uiteindelijk kiest hij voor de kunstacademie. Voor zijn zakcentje blijft hij in de weekeindes helpen in de werkplaats met het maken en ontwerpen van schoenen.

Tekst: Lusette Verboom-Fairbairn Foto's: Ken Wong

Zeven jaar duurt de opleiding aan de Academia de Arte José Juaquin Tejada in Santiago de Cuba. Na zijn opleiding gaat hij eerst werken in het Casa de Cultura als leraar beeldende kunst om daarna te vertrekken naar de provincie Granma als leraar beeldhouwen en tekenen.

Op 24-jarige leeftijd keert hij terug naar Santiago de Cuba om zich te vestigen als zelfstandige kunstenaar. Angel Luis raakt al gauw in de Cubaanse kunstwereld betrokken als lid van de ACAA (Asociacion Cubana de Artistas Artesanos), een organisatie van kunstenaars die ook ambachtelijk bezig zijn met de productie van kunstzinnig werk. Dit ter onderscheiding van makers van populaire handenarbeidproducten. Vanaf 1991 is hij voorzitter van de afdeling houtbewerking om vanaf 2001 tot zijn vertrek naar Curaçao voorzitter te zijn van deze organisatie met een ledental van tussen de 200 à 500 kunstenaars.

Dit geeft hem een zeer gerespecteerde positie en sociale status binnen de kunstwereld. Als gevierde kunstenaar die veel prijzen won staan zijn kunstwerken op vele plekken in publieke ruimtes.

Angel Luis de la Rosa

Nieuwe toekomst

Van één van de leden van de ACAA hoorde De la Rosa dat een Cubaanse vriend die op Curaçao woonde op zoek was naar goede kunstenaars die het vak beheersten van het maken van mallen voor cementen beelden. Ze zouden komen te werken aan een project dat 'La Aldea' heette. Het moest een oerwoudpark worden.

Samen met vijf andere kunstenaars solliciteerde hij en zodoende kwam hij in 2009 op Curaçao terecht. Van dit eiland had hij nog nooit gehoord. Wel was hij ooit op Martinique geweest voor een culturele manifestatie en hij stelde het zich zo voor dat Curaçao wel op Martinique zou lijken. Op geen enkele kaart kon hij Curaçao overigens vinden.
Niet dat zijn leven in Cuba hem niet beviel, maar hij snakte ernaar om meer van de wereld te zien, andere culturen te leren kennen en kunstwerken te maken die beïnvloed waren door nieuwe, niet-Cubaanse indrukken.

De la Rosa met een eigen werk.

Op Curaçao aangekomen, bleken hij en zijn collega's voor een grote uitdaging te staan. 'La Aldea' moest nog helemaal opgebouwd worden. De opvang was goed. Toen ik De la Rosa voor het eerst opzocht bij Sta. Catharina liet hij mij trots zijn kamer zien, voorzien van eigen badkamer, televisie, koelkast, airco en internet. Ze konden zelfs beschikken over transport. Ik kwam met hem in aanraking door de zeer getalenteerde Cubaanse kunstenaar Esteban Ferales, die al langer op Curaçao woont. Hij is de geestelijke vader van 'La Aldea'. De la Rosa spreekt met veel respect over zijn landgenoot. Hij noemt hem een visionair en iemand die goed leiding kan geven.

Op Curaçao leerde De la Rosa begrijpen wat geestelijke vrijheid werkelijk is. Het project voedde zich met ideeen die de kunstenaars in alle vrijheid mochten aandragen. Hierdoor is het ook veel groter geworden dan oorspronkelijk de bedoeling was. Er werden geen beperkingen gesteld aan hun creativiteit. Het project werd een ware leerschool voor hen, want behalve kunstenaars waren ze ook metselaar, timmerman, loodgieter, letterlijk al het werk dat daar gedaan moest worden werd ook door hen gedaan.

Angel Luis de la Rosa beschrijft Cuba als een land dat flexibel is, maar wel binnen een keurslijf. Je kunt je wel degelijk bewegen, maar je bewegingsvrijheid is ingekaderd. In deze gemeenschap opgegroeid begrijpt hij de politieke problemen van zijn land en de gedachtegang, ook al is hij het niet met alles eens. Als kunstenaar had hij het financieel goed, een eigen huis en zelfs een auto.

Op Curaçao leidt hij het leven van een arme man, maar als kunstenaar voelt hij zich rijk. Hier leerde hij wat het betekent om alles voorhanden te hebben om als kunstenaar op hoog niveau te kunnen functioneren en niet steeds hoeven te zoeken naar vervangend materiaal om mee te kunnen werken.

Staatsburgerschap

Wil een Cubaan zijn land verlaten, dan moet hij eerst toestemming vragen. Dit krijgt hij voor één jaar. Voor De la Rosa betekende dit dat hij na afloop van dat jaar moest beslissen wat hij ging doen: terug naar Cuba gaan of zijn contract met 'La Aldea' verlengen. Was hij bereid om zijn staatsburgerschap te verliezen door bij te tekenen? Dit was geen gemakkelijke keuze, ook omdat hij zijn jongste zoontje, geboren toen hij op Curaçao was, nog nooit in zijn armen had mogen houden. Hij miste het contact met zijn vader, die hij amper belde omdat ze beiden alleen maar konden huilen aan de telefoon. Zijn moeder was net overleden toen hij uit Cuba vertrok.

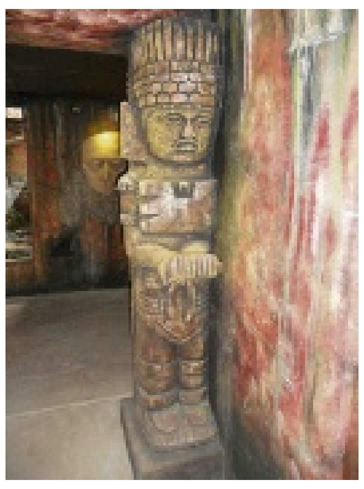

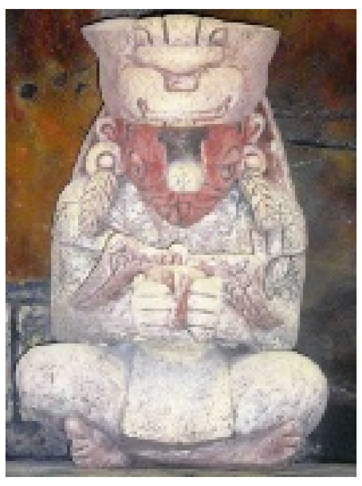

Werk van De la Rosa bij L'Aldea.

Drie van zijn vrienden besloten terug te gaan, hij nam de beslissing om te blijven, ook al omdat hij weet dat Cuba altijd zijn vaderland zal zijn, wat er ook gebeurt en dat hij op een dag daar naartoe zal terugkeren.

Zo af en toe beangstigt Curaçao hem wel. Zeker omdat hij helemaal alleen en nieuw leven moet zien op te bouwen. Na ruim twee jaar heeft hij een eigen vervoermiddel. Hij heeft een vaste baan en na zijn werktijd maakt hij ruimte om met zijn passie bezig te zijn: het beeldhouwen. Dit geeft hem geweldige professionele en artistieke voldoening. Hier heeft hij de vrijheid om verschillende mogelijkheden aan te kaarten binnen het beeldhouwen door de verscheidenheid van materialen die hij kan gebruiken.

De eerste beelden die ik van De la Rosa te zien kreeg, behalve wat hij maakte bij 'La Aldea', waren volmaakte torso's die hij in zijn vrije uren uitsneed van hout dat omgekapt werd in zijn omgeving. Dit is wat hij noemt ambachtelijke kunst. Academische torso's zonder verdere pretentie. Daarnaast maakt hij autonome kunst. Zeer indrukwekkende beeldhouwerken. Hij gaat uit van lokaal hout, maar altijd binnen een compositie met al dan niet toegevoegde materialen. Kunst met een boodschap en een verhaal.

Het allerbelangrijkste voor De la Rosa is dat hij, na 20 jaar in Cuba te hebben gewerkt als kunstenaar zich nu een compleet vrij man voelt die geen rekenschap hoeft af te leggen aan anderen en vrij is om te creëren.

De la Rosa exposeert van 14 t/m 28 april in GalleryAlma Blou.

Foto van de week

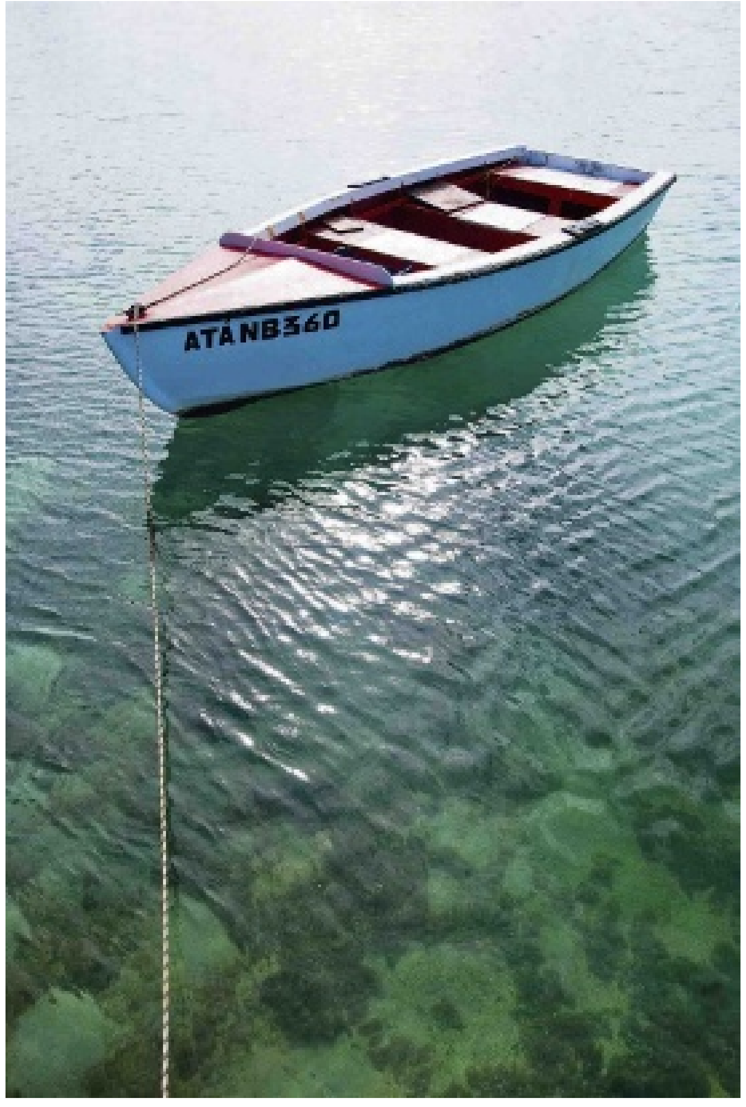

Het was in Lac Bay, Sorobon, waar ik deze mooie vissersboot zag dansen in het water, dansend van de muziek die ontstaat uit de botsende golven van de zee tegen de vissersboot. Vol beladen en mooi uitgedost is ze weer klaar om de bijzondere klanken van de open zee te bedansen, om met haar mooie danspassen de vruchtbare viswateren te bevaren.

Deze foto werd – met bijbehorende tekst – ingezonden door Hilario Nicolaas.

Heeft u een mooi foto? Stuur hem naar napa@amigoe.com

Thuis

Airco

Monique Casimiri

Ik wil een airco. Het hoeft geen dure of grote te zijn, als hij het maar doet. De zomers in Nederland kunnen zo warm zijn. Temperaturen rond de 35 graden Celsius halen we gemakkelijk. Wat is het verschil zou je bijna denken. Waar zeurt ze nou over. Lekker toch. Ja, maar het waait niet hier. Het is windstil, alleen die drukkende hitte is aanwezig.
Je zit in de tuin, kind speelt in het zwembadje en je puft en zucht de hitte wat weg. Het liefste zit ik dan binnen, dat is koeler, maar dat geeft weer zo'n gedoe met zo'n zwembad. Al dat water in de woonkamer is ook niet handig.
Als de avond invalt wordt het niet koeler. De temperatuur blijft gelijk. Een koude douche brengt even verkoeling, maar al gauw loopt het zweet alsnog langs je rug naar beneden.
Zonder dekbed slapen ligt niet in mijn aard. Ik moet iets over mij heen voelen. Op Curaçao lig ik ook onder een dekbed, maar daar hebben we airco, dus dan moet het wel, anders heb ik het koud. Alleen een laken vind ik te kaal. Ik heb een vals gevoel van veiligheid bij een dekbed.
Ook in Nederland slaap ik dus onder een dekbed. Ook in die bloedhete zomer. Al gauw sla ik de deken van mijn voeten weg. Mijn man snapte dit gebaar nooit, tot hij de eerste keer mee ging naar Curaçao en de koelte van de airco over zijn voeten heen voelde toen ik ook daar de deken wegschopte. Het is warm in bed, veel te warm. Ik wil niet klagen. Ik klaag altijd dat ik het te koud heb. Ik mag niet klagen. Ik word niet meer serieus genomen als ik het wel doe, maar het is zóóóóó warm. Voorzichtig sla ik de deken van mij af, maar al snel haal ik die weer over mij heen. Die veiligheid hé.
Zullen we een airco nemen, begin ik de volgende dag. En dan begint het. Wat voor een airco? Een mobiele voor in de kamer, of meteen een split unit, zodat we ook de kinderkamer boven kunnen verkoelen? Via Google leren we veel over airco's. Hoe ze werken, wat het meest geschikt is voor bij ons, wat ze kosten, en dan ineens is de interesse er niet meer. De temperatuur buiten is gedaald. Er zijn verschillende onweers- en regenbuien overgetrokken en het is niet warm meer. De temperatuur is aangenaam. Zelfs kil op sommige momenten. Zal ik de verwarming stiekem aanzetten? Nee, het is zomer, doen we niet. Dan maar een trui aan, maar kil is het wel.
Ik zie een advertentie voorbij komen van airco's. Wat een onzin. Het is 15 graden Celsius en ze maken reclame voor een airco. Geen mens die er één wil hebben. Of toch? Elk jaar buigen wij ons opnieuw over deze vraag en elk jaar weer hebben steeds meer vrienden van ons een airco. En wij niet. We slapen met het raam open, de muggen alle vrijheid gevend om zich tegoed te doen aan ons bloed, zweten ons bed uit en zijn blij dat we geen hielkloven hebben, zodat met sokken aan slapen ons even bespaard blijft.

Hollandse dienst in Jakarta: 'Koffie met speculaasje'

Nederland was als koloniale mogendheid een uitgesproken protestants-christelijk land. Op Curaçao kerkten de protestanten in de Fortkerk, op Aruba in de protestantse kerk aan de Wilhelminastraat, op Bonaire in de kleine protestantse kerk aan de Kaya Grandi en in Suriname in de hervormde kerk aan het Kerkplein. In al deze kerken zijn nog steeds Nederlandstalige protestantse diensten. Dat geldt verbazingwekkend genoeg ook nog voor de voormalige Willemskerk in het islamitische Jakarta, al kan dit gebouw natuurlijk geen Willemskerk meer heten.

De Willemskerk komt uit de koker van koning Willem I.

Tekst en foto's: Marius Bremmer

De witte Gereja Immanuel (Immanuelkerk) staat aan het centrale Vrijheidsplein in de hoofdstad van Indonesië. Op zondag zijn hier maar liefst zes protestantse diensten: drie in het Indonesisch, de drie andere in het Engels, het Koreaans en het Nederlands. De eerste dienst is al om half zeven, de 'Hollandse dienst' om tien uur. "Het mooiste tijdstip hebben wij", zegt een oude baas met fraai Indisch accent tijdens het koffiedrinken na de dienst.

Met de zelfstandigheid van Indonesië viel in 1949 definitief het doek voor Nederlands-Indië. Batavia werd Jakarta, de Nederlanders vertrokken, tempo doeloe was voorbij. Toch zat de 'Hollandse dienst' in de voormalige Willemskerk nog tientallen jaren bomvol. Nu lijkt het toch een aflopende zaak. Er zitten deze zondag pakweg dertig gelovigen. Een greep: wat echtparen en oudere vrouwen, een Molukse meneer, wat Indische baasjes bij elkaar en een enkele Nederlandse gast.

Perfect Nederlands

Klokslag tien uur komt de kerkenraad binnen. De vrouwelijke ouderling van dienst schudt de predikant de hand. Vandaag is dat ds. Hallie Jonathans. Hij is gekleed in witte toga met paarse stola, de kleur van de veertigdagentijd voor Pasen. Een zacht verkoelend briesje waait door open deuren en ramen en geleidt het geluid van voortrazend verkeer, bovenal brommers. De Bose-installatie doet zijn werk, de dominee is goed te verstaan. Vanaf de kansel klinkt in perfect Nederlands, als in een willekeurige protestantse dienst in Nederland: "Hartelijk welkom gemeente en een speciaal welkom voor onze gasten. De collecte is vandaag voor de diaconie. Na de dienst is het gezamenlijk koffiedrinken. Wij wensen elkaar een gezegende dienst!"

Enkele laatkomers pakken nog een orde van dienst en gaan gauw zitten. Dan zet na een openingsgebed het fraaie Bätz-orgel uit 1843 in met Gezang 192 uit het Nederlandse Liedboek voor de Kerken. 'O Kostbaar Kruis, o wonder Gods, waaraan de Prins der glorie stierf'. Na votum en groet Gezang 182: 'Jezus leven van ons leven, Jezus dood van onze dood'. Er volgt een verootmoediging over oorlog en honger in de wereld. De voorganger: 'Overal in de wereld worden vrouwen en kinderen gepest, wij bidden U...', waarop de gemeente antwoordt met '...Heer, ontferm U, Amen'.

Ds. Joannes Cruijf

Het imposante bedehuis heeft een prachtig Romeins-Dorisch tempelfront. De ronde kerkzaal is sober ingericht. Het indrukwekkende orgelbalkon en de galerijen rondom gaan over in een houten koepelgewelf. Achter de kansel en vier enorme Dorische zuilen zijn de nevenruimtes zoals de consistoriekamer. Architect J.H. Horst - zoon van een Nederlandse vader en een inlandse moeder - tekende voor het ontwerp. De bouw was klaar in 1839, de prijs: 192.000 Nederlandse guldens.

Deze 'Willemskerk' komt uit de koker van koning Willem I, die verschillende protestantse kerkgenootschappen tot één wilde smeden. Dat lukte wel in Nederlands-Indië en op Curaçao, maar niet in eigen land.
De kerk, aan wat toen het Koningsplein heette, verving het geheel aan vervallen of gesloopte kerken in Batavia. Dat was de kerk van de Nederduitse gereformeerden op het Stadhuisplein, die van de protestantse Maleistalige gereformeerden, de kerk van de Portugeestalige protestanten en de kerk van de Evangelische Gemeente, een combinatie van de Hervormde en de Lutherse kerk. Zo ontstond er tenminste duidelijkheid in het Batavia waar 'Islamitische en Boeddhistische Moren' domineerden!

Kostbaar kerkbezit zoals kanselbijbels, avondmaalzilver en doopvonten uit genoemde eerdere kerkgebouwen - maar ook het oorspronkelijke meubilair van de Willemskerk zelf - werd tijdens de Tweede Wereldoorlog geroofd. Wel hangen in de kerk nog de originele predikantenborden met namen van alle dominees, compleet met jaartallen waarin zij dienden. Op het mahonie-omlijste predikantenbord van de Nederduitsche Gemeente prijkt tussen meer dan honderd gekalligrafeerde namen die van Joannes Cruijf. Hij diende er in 1648. Deze VOC-predikant was een survivor, ruim tien jaar later ontkomt hij aan moordlustige Chinezen op het eiland Formosa. Twee collega's worden gekruisigd, twee anderen onthoofd.

Valerius en Johannes de Heer

De schriftlezing van de ouderling van dienst gaat vandaag over Ruth de Moabitische, die tegen haar Israëlitische schoonmoeder zegt: "Uw volk is mijn volk, uw God is mijn God." Jonathans heeft moeite met veranderde namen in de nieuwe Nederlandse Bijbelvertaling (NBV) en excuseert zich: "Ik ben gewend aan Naomi, maar nu moet ik Noëmi zeggen." Hij verhaspelt de naam van de 'bittere weduwe' zelfs tot Neumi. "Ruth volgde de God van haar schoonmoeder. Zo werd ze grootmoeder van koning David, de stamvader van Jezus." Dan eindigt zijn pittige maar prima te volgen preek met de prangende vraag: "Bent u de Naomi van deze tijd of bent u Ruth..?"

De gemeente zingt Gezang 414: 'Wilt heden nu treden, voor God den Here...', een geuzenlied uit de Tachtigjarige Oorlog van dichter-componist Valerius (1570-1625) uit Veere. Na de Apostolische Geloofsbelijdenis en een wetslezing uit het Nieuwe Testament volgt nog het grote gebed, afgesloten met het gezamenlijk Onze Vader. Tot slot geeft Jonathans nog een lied op uit de zangbundel van Johannes de Heer, een Rotterdamse evangelist die in de twintigste eeuw aan de wieg stond van de NCRV: 'Er komen stromen van zegen, dat heeft Gods woord ons beloofd'.

Kerk verbrand

Na de zegen is er buiten onder een afdak koffie met heuse Hollandse speculaasjes. Ds. Jonathans (66): "Vanochtend is er weer een christelijke kerk in de stad Bogor verbrand. Uit onwetendheid zijn veel moslims tegen christenen en westerlingen. Gelukkig hebben we onze grondwet, waarin er gelijke rechten zijn voor alle gelovigen in dit land."

Hij maakt zich ook zorgen over het voortbestaan van de Hollandse dienst. "De Nederlandstalige gemeente telt nog zo'n 150 zielen: Javanen, Molukkers, Menadonezen en Indo's die deels van Nederlanders afstammen. Als er een koor is komen er veel meer mensen die nog Nederlands spreken." De zondagse diensten in de landstaal, het Bahasa Indonesia, zitten wel bomvol.

Jonathans: "Voor de Hollandse dienst moeten we maar reclame gaan maken onder rechtenstudenten die nog Nederlands leren of onder expats."

Verder baart het verval van het gebouw hem zorgen. "We hebben 150 miljard rupiah nodig. Ik voel voor een internationaal restauratiecomité met een Nederlandse ingenieur die dit type gebouw kent. Dan is er ook minder kans op corruptie."

Tussen de koffiedrinkers staat Josefien Schotanus-Sakiman, verantwoordelijke voor de Hollandse diensten. Ze leerde haar inmiddels overleden Nederlandse echtgenoot kennen toen ze in Wageningen studeerde. "Hier preken meest eigen dominees, heel soms nog gaat iemand uit Nederland voor."

Schotanus bewijst dat het in Jakarta niet anders toegaat dan in Nederland. "Sommige kerkgangers zweren bij de diensten van dominee Jonathans. Hij houdt er de gebruikelijke liturgie op na en laat bekendere psalmen en gezangen zingen. Andere predikanten geven soms de voorkeur aan meer evangelische liederen en daar is niet iedereen gecharmeerd van."

Wie is ds. Hallie Jonathans?

Hallie Jonathans komt uit de van oudsher christelijke stad Depok bij Jakarta. Hier kocht Cornelis Chastelein (1657-1714) ooit grote plantages. Deze hoge VOC-ambtenaar bekeerde zijn slaven: wie gedoopt werd kwam vrij. Honderden mensen kregen toen bijbelse familienamen als Isakh, Jacob, Samuel en Jonathans. Allen deelden in zijn erfenis. Grappend zei men in Nederland over Depok: 'De Eerste Protestantse Overzeese Kristengemeente'. Ds. Jonathans studeerde aan de Hoge Theologische School in Jakarta en volgde een oecumenische opleiding in Zwitserland. Hij is nu emeritus-predikant en voorzitter van de Adviserende Raad van de Protestantse Kerken in Indonesië.

Christenen in Indonesië

Indonesië telt 238 miljoen inwoners. 88 Procent is moslim. Het aantal christenen, ongeveer tien procent, groeit tegen de verdrukking in. Driekwart van hen is protestants, de rest rooms-katholiek. De Indonesische Protestantse Kerkunie telt elk jaar meer moslimgeweld tegen christenen, in 2011 meer dan vijftig geweldsincidenten. Het sluiten van kerkgebouwen en het weigeren van bouwvergunningen staat bovenaan de lijst van schendingen van religieuze rechten van christenen in Indonesië. Twee jaar geleden stelde de anti-islamitische PVV hierover in Nederland al Kamervragen.

Dominee Jonathans en de ouderling van dienst.

Kerkgangers keuvelen nog even na voordat ze naar de koffie gaan.

Medisch

Vragen over... apenpokken

Tekst: Wouter Mol

Wat zijn apenpokken?
Apenpokken zijn ontstoken muggenbeten. Deze huidaandoening wordt ook wel impetigo genoemd. Impetigo is een lastige huidinfectie, die vooral bij kinderen tot 12 jaar optreedt. De ziekte begint met rode vlekken of bultjes op de huid. De bultjes worden blaasjes waarin gelig vocht zit. Als de blaasjes opengaan ontstaan natte plekjes en geelbruine korstjes. De plekjes kunnen zich snel uitbreiden. Op de plaats van de blaasjes en korstjes kan de huid pijnlijk zijn en jeuken.

Wat is de oorzaak?
De aandoening wordt veroorzaakt door bacteriën. In 80 procent van de gevallen gaat het om stafylokokken, in 10 procent om streptokokken en in de overige 10 procent om een mengvorm. Veel mensen dragen de bacterie bij zich zonder ziek te zijn. De bacterie zit in de neus, keel of op de huid. Door het krabben aan muggenbeten ontstaan kleine wondjes waardoor de bacteriën de huid kunnen binnendringen en zo tot ontstekingen kunnen leiden. Na besmetting duurt het een à drie dagen voordat de verschijnselen optreden.

Is het besmettelijk?
Ja, het is erg besmettelijk. Door krabben en peuteren aan de wondjes verplaatsen de bacteriën zich via de vingers vrij gemakkelijk naar andere lichaamsdelen en veroorzaken daar nieuwe plekken. Met diezelfde besmette vingers kunnen ook andere kinderen direct of indirect worden besmet. Die indirecte verspreiding vindt dan bijvoorbeeld plaats via speelgoed, via een handdoek die door meerdere kinderen wordt gebruikt of via de lakens in het bed. Als de blaasjes ingedroogd zijn, is de besmettelijkheid verdwenen. Bij gebruik van antibiotica is het na twee dagen niet meer besmettelijk.

Is het onschuldig?
Op zich is impetigo een onschuldige aandoening die vanzelf weer overgaat. Toch is het zinvol om er snel iets aan te doen om te voorkomen dat een kind helemaal onder komt te zitten en anderen besmet. Op de eerste plaats is het belangrijk om het kind duidelijk te maken dat het niet aan de wondjes moet krabben. Daarnaast moet iedereen in het gezin heel vaak de handen wassen met een goede desinfecterende zeep. Aan de huisarts kan een zalfje gevraagd worden dat de bacteriën doodt.

Wat kan de huisarts doen?
Het is aan te raden om bij apenpokken of krentenbaard even langs de huisarts te gaan. Deze kan nuttig advies geven en eventueel bij een uitgebreide infectie helpen met antibiotica in de vorm van zalf, drank of pillen.

Wat is de behandeling?
De behandeling bestaat uit het desinfecteren van de huid (bijvoorbeeld met povidon, jodium of chloorhexidine) en een antibioticazalf. Bij ernstige of langdurige klachten wordt soms antibiotica (tabletten) voorgeschreven.

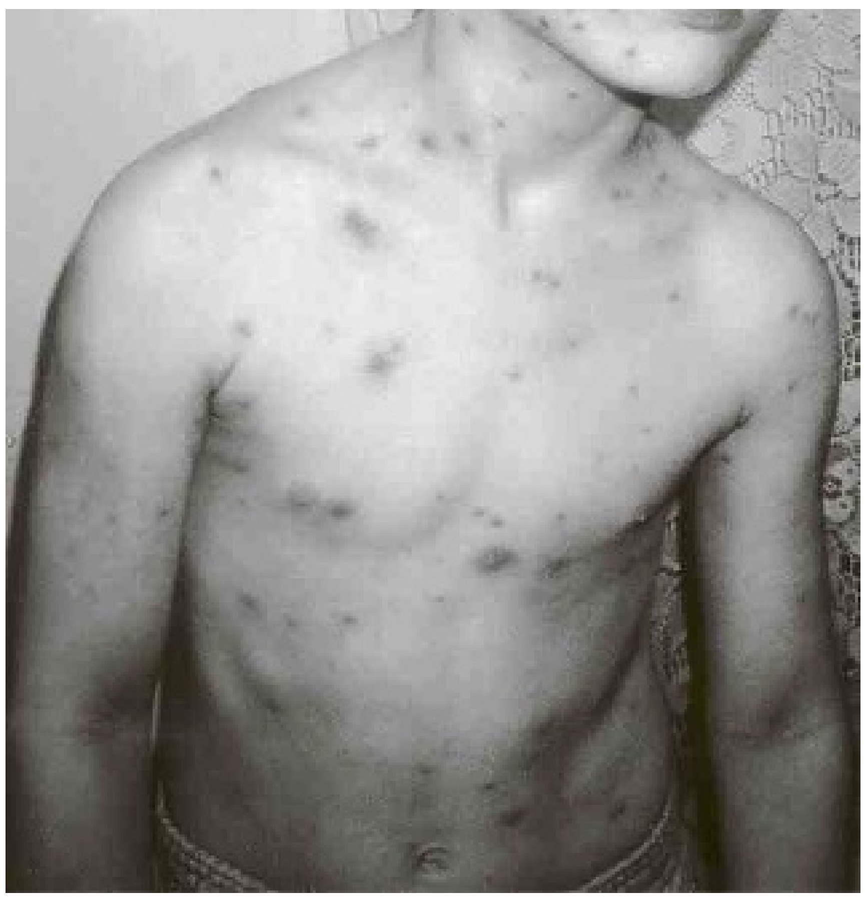

Wat is een krentenbaard?
Krentenbaard en apenpokken zijn allebei een soort van impetigo die door dezelfde bacteriën veroorzaakt worden. Alleen is de lokalisatie verschillend, maar beide zijn een impetigo.

Kan het voorkomen worden?
Voorkomen is altijd beter dan genezen. Algemene maatregelen zijn:
Was de handen met water en zeep, zeker na direct contact met de huid van een kind met krentenbaard of apenpokken. Droog de handen daarna aan een schone, droge doek. Maak speelgoed dat in de mond gestopt kan worden goed schoon. Probeer te voorkomen dat een kind aan de plekken gaat krabben. Door krabben kan het anderen of zichzelf opnieuw besmetten. Gebruik een aparte handdoek voor het kind met krentenbaard of apenpokken en verschoon die dagelijks. Leer kinderen de hand voor de neus en mond te houden bij hoesten en niezen. Het is het beste om daarna de handen te wassen. Een papieren zakdoekje gebruiken en na eenmalig gebruik weggooien is nog beter.

Wat is er te doen tegen muggenbeten?
Ter bescherming tegen de muggen worden de volgende maatregelen aanbevolen:
- Wees spaarzaam met het aanbrengen van insectenwerende middelen op de blote huid. Een doeltreffend middel bevat 20 tot 30 procent DEET (N,N-diethyl-m-toluamide). DEET in hoge concentraties (meer dan 30 procent) kan bijwerkingen hebben, met name bij kinderen.
- Gebruik geen producten die meer dan 30 procent DEET bevatten. Gebruik spuitbussen in goed geventileerde ruimtes om inademing te voorkomen. Breng geen insectenwerend middel op de handen van kinderen aan.
- Draag kleren met lange mouwen en lange pijpen als u overdag en 's avonds naar buiten gaat.
- Bespuit uw kleding met permethrine of een product dat DEET bevat, want de muggen kunnen ook door dunne kleren heen bijten.
- Hang een muskietennet over het bed als de slaapkamer geen airconditioning of horren heeft. Voor extra bescherming kunt u het muskietennet met het insectenwerende middel permethrine behandelen.
- Spuit permethrine of een ander insectenwerend middel in uw slaapkamer voordat u naar bed gaat.

Opmerking: Vitamine B en ultrasone apparatuur beschermen niet tegen muggenbeten.

Naar school?
Kinderen met krentenbaard mogen naar school of naar de crèche indien de blaasjes/plekken afgedekt kunnen worden (kleding en/of verband) of nadat er 48 uur behandeld is met antibioticazalf of antibiotica in de vorm van tabletten en de blaasjes zijn ingedroogd. Informeer wel de leiding omdat het om een besmettelijke aandoening gaat. De leiding kan dan andere ouders informeren, zodat die alert kunnen zijn op verschijnselen van apenpokken of krentenbaard bij hun kind. Kinderen die contact hebben gehad met een ziek kind kunnen al besmet zijn. Thuishouden helpt dan niet meer om de ziekte te voorkomen.

Wouter Mol is huisarts te Curaçao

Mens & Psyche

Paniekaanvallen

Een paniekaanval is een moment van intense angst, dat vrij plotseling begint. Meestal bereikt een paniekaanval binnen tien minuten zijn piek, waarna de angst afneemt. Tien minuten tot een half uur later bent u weer gekalmeerd. Tijdens een paniekaanval lijken deze tien minuten echter een eeuwigheid. Sommige mensen houden na een paniekaanval angst voor een nieuwe aanval.

Tekst: Milangela Plate

Bij paniekaanvallen treden diverse lichamelijke symptomen op, die heel vervelend aanvoelen. De boosdoener is meestal hyperventilatie. Paniekaanvallen gaan namelijk meestal gepaard met hyperventilatie. Letterlijk vertaald betekent hyperventilatie dat u te veel ademt: 'hyper' is te veel en 'ventilatie' is ademen. Bij hyperventilatie ademt u dus sneller of dieper in dan normaal. U krijgt op die manier te veel zuurstof binnen en tegelijk gaat er te veel koolstofdioxide uit uw lichaam. De bloedvaten vernauwen zich en er gaat minder bloed naar de hersenen. Desondanks is een paniekaanval doorgaans ongevaarlijk. Doordat uw lichaam tijdelijk in de war raakt, kunt u wel lichamelijke klachten krijgen, zoals:
- benauwd gevoel
- een droge mond en / of keel
- pijn in de borststreek
- beven en zweten
- wazig zien
- tintelingen in armen en benen
- hartkloppingen
- misselijkheid
- neiging om te vluchten

Milangela Plate is psycholoog/gerontoloog met veel ervaring op het gebied van counseling, diagnostiek en training voor volwassenen en 60-plussers. E-mail: milangela.plate@takecare.an

De meeste mensen krijgen door deze plotselinge lichamelijke gewaarwordingen angst dat ze gek worden, de controle over zichzelf verliezen of een hartaanval krijgen en ter plekke dood zullen gaan. Het komt dan ook vaak voor dat mensen die voor het eerst een paniekaanval hebben naar de spoedeisende hulp van een ziekenhuis gaan.
Ook angst om flauw te vallen komt veelvuldig voor tijdens een paniekaanval. Het komt echter zeer zelden voor dat iemand daadwerkelijk flauwvalt tijdens een paniekaanval. Dit komt doordat hyperventilatie een angstreactie is. Uw lichaam zal als gevolg van deze angstreactie veel adrenaline gaan aanmaken. En adrenaline zorgt er juist voor dat u wakker en alert blijft.

Oorzaken
De oorzaken van paniekaanvallen en hyperventilatie zullen meestal worden gevonden in het verkeerd ademen als gevolg van onder meer stress, angst of psychische druk.
Echter, wanneer men niet door heeft dat men zelf een paniekaanval of hyperventilatie veroorzaakt, zal men de oorzaak van bijkomende lichamelijke sensaties steeds zoeken in 'iets dat niet goed is in het lichaam of met de gezondheid'.

Stress: Paniekaanvallen komen vaak voor bij confrontatie met gevaarlijke situ-

aties (ongelukken, rampen, dieren), maar ze kunnen ook optreden in (sociale) situaties die spanningen oproepen. Denk maar eens aan de volgende situaties:

- Lang moeten wachten in een benauwde ruimte met veel mensen, terwijl u daar niet tegen kunt.
- Naar een begrafenis of een ziekenhuis moeten hoewel u dat doodeng vindt.
- Een periode van enorme stress, waardoor u al veel te lang op uw tenen loopt.

Bent u extreem gespannen, dan maakt uw lichaam namelijk stresshormonen, zoals adrenaline, aan. U gaat sneller ademen en uw hart gaat sneller kloppen, met mogelijk hyperventilatie als gevolg.

Psychologische druk: Zelfs zoiets als uw eigen gedachten kunnen u zo zenuwachtig of ongerust maken dat u in reactie daarop (ongemerkt) een verkeerde manier van ademhalen inzet. Het piekeren over uw relatie, uw gezin, geld of ziekte maakt u gespannen en kan maken dat u ongemerkt sneller gaat ademhalen. U gaat als het ware in hetzelfde razende tempo van uw gedachten ademhalen, wat vervolgens het hyperventileren stimuleert met alle nare lichamelijke gewaarwordingen van dien.

Overige oorzaken: Verder wordt er ook wel gesteld dat paniekaanvallen een gevolg kunnen zijn van het gebruik en soms juist de onthouding van stimulerende middelen, zoals drugs en overmatige hoeveelheden cafeïne.

Paniekaanvallen treden doorgaans op onwillekeurige plaatsen en op onwillekeurige momenten op. Ze kunnen overal, ook thuis en zelfs in bed, optreden. Als de aanvallen steeds onder dezelfde omstandigheden opkomen, dan kan dit leiden tot een fobie voor die bewuste plaats of situatie.

Tijdens een paniekaanval
U zult tijdens een paniekaanval geneigd zijn te vluchten; rechtsomkeer te maken en terug naar huis gaan of in ieder geval zo snel mogelijk weg te gaan van de plaats waar u de paniekaanval kreeg. Echter, de regel is 'hoe meer u vermijdt, hoe meer u lijdt'.
U kunt zich het beste flink proberen te houden en uw aanval doorstaan op de plek waar hij begint. Dit zal niet gemakkelijk zijn, maar het besef dat de aanval binnen tien minuten weer in ernst zal afnemen kan helpen.
Veel mensen zijn opgelucht als ze eenmaal beseffen dat er geen sprake is van een lichamelijk probleem, maar dat zij waarschijnlijk zelf hun angst en bijbehorende lichamelijke klachten (hartkloppingen, druk op de borst, tintelingen in de armen en benen) veroorzaken door een verkeerde ademhaling op dat moment. Om niet te gaan hyperventileren is het belangrijk om via de buik te ademen en dit is iets wat u kunt leren.

Behandeling
Als u geregeld last heeft van paniekaanvallen en hyperventilatie kunt u het beste langs gaan bij uw huisarts. Hij of zij kan de oorzaak hiervan achterhalen en u zonodig behandelen of doorverwijzen naar andere hulpverleners zoals fysiotherapeuten, logopedisten, oefentherapeuten en psychologen. Dit levert u meer kennis op over wat een paniekaanval is en welke symptomen daarbij kunnen optreden. Meestal zullen hulpverleners met u een adequate ademhaling oefenen, waarmee u tijdens een paniekaanval zelf weer controle krijgt over uw ademhaling en de lichamelijke symptomen van een paniekaanval. Paniekaanvallen komen ook vaak voor bij psychische aandoeningen, zoals angststoornis / fobieën, burn-out, depressieve stemming en post-traumatische stresstoornis. In deze gevallen kunt u het beste terecht bij een psycholoog voor een behandeling gericht op betreffende psychische aandoening.

Gezondheid

Roken versnelt achteruitgang cognitieve functies mannen

Mannen van middelbare leeftijd die roken gaan veel sneller achteruit in cognitieve functies, zoals geheugen, woordenschat, redeneren en welsprekendheid, dan niet-rokers. Dat blijkt uit een Britse studie verschenen in de Archives of General Psychiatry.

Bij vrouwen kon geen verband worden aangetoond, mogelijk omdat bij de vrouwen in de studie minder zware rokers voorkwamen. Bij voormalige rokers die langer dan 10 jaar gestopt zijn, werd geen versnelde cognitieve achteruitgang gezien.

De onderzoekers analyseerden gegevens van ruim 5.000 mannen en 2.000 vrouwen die gedurende tien jaar werden opgevolgd. Hun cognitieve vermogens werden een eerste keer getest op de leeftijd van 56 jaar.

De cognitieve vermogens van rokers waren vergelijkbaar met die van 10 jaar oudere niet-rokers. Bij onlangs gestopte rokers ging het redeneervermogen eveneens versneld achteruit, maar lang geleden gestopte ex-rokers scoorden evengoed dan niet-rokers. Of de vastgestelde cognitieve achteruitgang samenhangt met dementie, is niet met zekerheid te zeggen.

Krusa Laman: 'The Power of Memory'

Het internationale literatuurfestival Crossing the Seas-Crusa Lama-Krusa Laman-Writers Unlimited vindt om de twee jaar plaats op Sint Maarten, Aruba en Curaçao.

Fundashon pa Planifikashon di Idioma (Stichting voor Taalplanning, FPI) organiseert dit festival op Curaçao in nauwe samenwerking met iniatiefnemer Writers Unlimited (voorheen Winternachten) in Den Haag. De activiteiten op Curaçao zijn op 19, 20 en 21 april. Centraal thema, dat als richtlijn en criterium dient om de deelnemende auteurs en artiesten uit te nodigen, is 'The Power of Memory/Poder di Memoria'.

In de aanloop naar het festival zijn er al twee exposities te zien. Een expositie bij het NAAM (National Archaelogical Anthropological Memory Management) van 12 tot en met 27 april, over het thema The Power of Memory, en een expositie in de Openbare Bibliotheek Curaçao van 13 tot en met 26 april. Het programma op 19, 20 en 21 april bevat onder meer een Ban Topa of een Meet & Greet met de auteurs van het festival, een literair debat, literaire voordrachten, muziek, zang en storytelling (zie schema op deze pagina).

Een bijzonder kenmerk van dit festival is dat alle auteurs in hun eigen taal presenteren of in ieder geval in de taal waarin zij publiceren. Van alle presentaties wordt een simultane vertaling in het Papiaments en het Engels op een groot scherm geprojecteerd.

Auteurs
De buitenlandse auteurs die aan het festival meedoen zijn: Rodaan Al Galidi (Irak/Nederland), Petina Gappah (Zimbabwe), Helon Habila (Nigeria) en David van Reybrouck (België). De deelnemende auteurs uit Curaçao zijn Richenel (Muz) Ansano, Lucille Berry-Haseth, Cathleen Giterson en Miriam Sluis.

Lucille Berry-Haseth

Lucille Berry-Haseth (Curaçao, 1937) voelde zich al op jonge leeftijd aangetrokken tot taal en cultuur. Deze belangstelling loopt als een rode draad door haar hele carrière. Ze zag het altijd als haar bijzondere taak een enthousiaste ambassadrice te zijn van de 'Défense et Illustration' van haar moedertaal, het Papiaments.

In 1990 publiceerde zij de dichtbundel Resonansia (Resonantie). Hieruit zijn verschillende gedichten opgenomen in het standaardwerk over de Antilliaanse letterkunde 'Pa saka kara', dat in het Nederlands is verschenen onder de titel 'De Kleur van mijn eiland'. Zij heeft als vertaalster en redactrice een grote bijdrage aan beide werken geleverd. In 2010 verscheen So ku palabra (Alleen met woorden), een dichterlijke, melancholieke meditatie over haar leven, haar werk en de mensen die zij heeft gekend en liefgehad.

Door haar vertalingen van literaire werken (onder meer Dubbelspel van Frank Martinus Arion in 2011), eerdere publicaties en het organiseren en deelnemen aan talrijke literaire evenementen, heeft zij een belangrijke bijdrage geleverd aan de ontwikkeling en het bevorderen van het correcte gebruik van de Papiamentse taal.

Lucille Berry-Haseth

Richenel Ansano

Richenel Ansano (1960) is op Curaçao geboren in Stenen Koraal, een magische plek die hem het gevoel voor het belang van allerlei vormen van volkscultuur en verhalen meegegeven heeft.

Richenel Ansano

Na de middelbare school is hij economie gaan studeren in Puerto Rico en antropologie in Amerika. Hij kwam in contact met een onbegrensde nieuwe wereld, maar vooral met die van het Caribisch gebied, Zuid-Amerika en Afrika, en kreeg oog voor de politieke, culturele, economische en spirituele werkelijkheid van zijn regio en de wereld. In die tijd begon hij gedichten te schrijven, maar die schriften en blaadjes zijn in de vele verhuizingen verloren gegaan.

In de jaren 80 kwam hij terug naar Curaçao, en was als cultureel onderzoeker werkzaam voor de Dienst Cultuur, waar hij hoofd van werd. Daarna is hij met zijn gezin naar de Verenigde Staten verhuisd en werd mededirecteur van het John Hope Franklin Humanities Institute aan de Duke University; hij hield zich met een combinatie van academisch werk en kunst bezig. Nadien werkte hij voor de Global Medicine Education Foundation en kreeg ook daar een leidende functie. Momenteel is hij directeur van het antropologisch en archeologisch museum NAAM (National Archaeological Anthropological Memory Management) op Curaçao.

Hij is altijd geïnteresseerd gebleven in healing, en verzorgt zowel individuele als groepssessies. In 2010 debuteerde hij als auteur met de dichtbundel Kolosenshi. In veel gedichten komt zijn belangstelling voor cultuur, collectieve healing, ethiek en dagelijkse volksspiritualiteit naar voren.

Cathleen Giterson

Cathleen Giterson (Curaçao, 1971) schrijft proza en poëzie, tekent en componeert. In 2010 debuteerde ze met de dichtbundel Djis un Pensamentu. Kolekshon di poesia i prosa poétiko. Tomo I en lanceerde haar website www.djisunpensamentu.com. In 2011 ontving ze de Premio UNESCO pa idioma materno papiamentu 2011 (de UNESCO-prijs voor de moedertaal van Curaçao), in de categorie professioneel.

Ze experimenteert graag met verschillende stijlen, speelt met de taal en schrijft over allerlei thema's. Haar werk is heel 'krioyo', met beschrijvingen van Curaçaose buurten en taferelen. Ook typisch Curaçaose gewoontes, zoals de lokale keuken, muziek, kunst, taal van vroeger en nu, komen aan bod.

Cathleen Giterson

Cathleen behaalde haar doctoraal in de Spaanse taal en literatuur aan de Universiteit van Utrecht, ze heeft een eerstegraads lesbevoegdheid en is beëdigd vertaler. In 2008 heeft ze een cursus fotografie gedaan, die ze met de winnende foto afsloot. Daarnaast houdt ze zich bezig met grafische vormgeving.

Miriam Sluis

Miriam Sluis (1967) kwam ter wereld in Nederland. In 2008 verscheen van haar hand Zoutrif, een hybride literair werk over het heden en verleden van Curaçao aan de hand van de geschiedenis van één plantage: Rif St. Marie. Sluis deed daarvoor archiefonderzoek, maar traceerde en sprak vooral Curaçaoënaars, van bakkers en dorpelingen tot ministers en premiers, wier families eens aan de plantage waren verbonden.

Sluis werkt sinds 1997 in het Caribisch gebied als journalist. Ze debuteerde in 2004 met De Antillen bestaan niet; De nadagen van een fictief land en in 2010, een maand na de opheffing van het Antilliaans staatsverband, kwam van haar hand Een Koloniale Speeltuin, De Antillen achter de schermen uit. Sluis studeerde af aan UC Berkeley in Media & Kolonialisme en woont en werkt in Curaçao.

Miriam Sluis

Internationale auteurs

Rodaan Al Galidi (Irak) is een unieke, opvallend humoristische stem in de Nederlandse literatuur en een groot performer. 'Al Galidi kreeg de zaal plat, met de poëtische vertaling van zijn eigen integratieproces', schreef Trouw over zijn optreden. Al Galidi werd op een onbekende datum geboren in een klein dorpje in Irak. Na zijn studie bouwkunde ontvluchtte hij in 1992 zijn land. In 1998 kwam hij als asielzoeker in Nederland terecht. Inmiddels zijn er vijf dichtbundels, vier romans en drie boeken met columns van hem verschenen, die enthousiast zijn ontvangen. 'Een heel bijzonder talent. Met Al Galidi gaan we nog veel beleven', zei Geert Mak. In 2007 kon Al Galidi zich vanwege het generaal pardon legaal in Nederland vestigen. Hij ontving in 2000 de El Hizjra-literatuurprijs. Zijn roman Dorstige rivier werd genomineerd voor de BNG Nieuwe Literatuur Prijs 2009 en voor de Gerard Walschap Literatuurprijs. In november 2011 ontving hij de Literatuurprijs van de Europese Unie. En hij mengde zich op hilarische wijze in het debat over het Inburgeringsexamen.

Petina Gappah (Zimbabwe, 1971) brak met haar literaire debuut An Elegy for Easterly (2009) meteen door in acht landen, waaronder Nederland. In december 2009 kreeg ze hiervoor de Guardian First Book Award. De Danskampioen, zoals het boek in het Nederlands heet, bestaat uit dertien korte verhalen waarin ze op gevoelige en humoristische manier het leven schetst van gewone mensen die lijden onder het regime van Mugabe (inflatie, chaos, aids). De Zimbabwaanse legt op dit moment de laatste hand aan haar eerste roman The Book of Memory, die net als haar debuut meteen in meerdere landen verschijnt waaronder ook in Nederland. Gappah studeerde rechten in Zimbabwe en Cambridge en werkt in Genève als juridisch adviseur handelsrecht in ontwikkelingslanden.

Helon Habila is geboren in Nigeria. Hij was daar docent en journalist, en verhuisde naar Engeland, waar hij African Writing Fellow werd bij de Universiteit van East Anglia. In 2002 publiceerde hij zijn eerste roman, Waiting for an Angel. Met zijn werk kreeg hij vele prijzen, zoals de Cain Prize in 2001, en de Commonwealth Writers Prize in 2003. In 2005/2006 werd hij de Chinua Achebe Fellow bij het Bard College in New York. In 2006 was hij co-redacteur van de British Council's anthology, New Writing 14. Voor zijn tweede roman, Measuring Time, kreeg hij de Virginia Library Foundation Fiction Award in 2008. Zijn derde roman, Oil on Water, kwam uit in de Verenigde Staten in 2011. Zijn anthologie The Granta Book of the African Short Story verscheen in september 2011. Habila doceert Creative Writing aan de George Mason Universiteit in Fairfax, Virginia, waar hij woont met zijn vrouw en drie kinderen.

David van Rey brouck (Brugge, 1971) verwierf in 2010 grote bekendheid met zijn boek Congo, Een geschiedenis. Het bijzondere van de aanpak van Van Reybrouck is dat hij zich niet alleen baseert op archiefmateriaal en andere papieren bronnen, maar vooral op gesprekken die hij met honderden Congolezen voerde. De persoonlijke verhalen over het leven en de verwachtingen van deze mensen - van kindsoldaten en smokkelaars tot ministers en maniokverkopers - zijn vervlochten in zijn vuistdikke boek. Congo werd onderscheiden met de AKO-Literatuurprijs, de Libris Geschiedenis Prijs en de Jan Greshoffprijs. Van Reybrouck was ook de bedenker van De Europese grondwet in verzen, een poëtisch commentaar van meer dan 50 Europese dichters op de Europese grondwet, dat in 2009 verscheen. In 2001 debuteerde hij met De Plaag waarvoor hij de debuutprijs 2002 ontving. De cultuurhistoricus en archeoloog Van Reybrouck werkte aanvankelijk ook als wetenschapper voor hij in 2007 besloot om fulltime schrijver te worden. Van Reybrouck publiceert regelmatig opiniestukken, reportages en recensies in De Morgen en maakt radiocolumns.

Rodhan al Galidi

Helon Habila

David van Reybrouck

Petina Gappah

Programma

12 tot en met 27 april: expositie bij het NAAM (National Archaeological Anthropological Memory Management) over het thema The Power of Memory. Opening: 12 april om 19.00 uur.

13 tot en met 26 april: Expositie in de Openbare Bibliotheek van Curaçao. Opening 13 april om 16.00 uur.

Donderdagmiddag 19 april 16.00 - 18.00 uur: Ban Topa Krusa Laman-Writers Unlimited Curaçao of een Meet & Greet met de auteurs van het festival bij het NAAM in Pietermaai.

Vrijdagavond 20 april 20.00 uur: Literair debat in Teatro Luna Blou, entree 10 gulden.

Zaterdagochtend 21 april 09.30 - 11.30 uur: Bijeenkomst Leesclub Kibrahacha, Belgische Club Curaçao en Orde van den Prince met auteur David van Reybrouck in de Openbare Bibliotheek Curaçao. Ook ander publiek is welkom!

Zaterdagavond 21 april 20.00 uur: Literaire avond met literaire voordrachten, muziek, zang en storytelling. Villa Maria. Entree 15 gulden.

Op de website van Writers Unlimited in Den Haag vindt u tevens informatie over het festival in Nederland en andere deelnemende landen en auteurs: www.writersunlimited.nl/

Meer informatie: Fundashon pa Planifikashon di Idioma, tel. 869-1166, email fpi@fpi.an

Met dank aan Ini Statia van FPI.

Culturele Agenda

KUNST & EXPOSITIES

Con-Secuencias
Zaterdag 14 april vindt om 19.30 uur bij Gallery Alma Blou de opening plaats van de expositie Con-Secuencias met beelden van de Cubaanse kunstenaar Angel Luis de la Rosa Gonzalez. Angel Luis woont sinds 2009 op Curaçao en is naar het eiland gehaald om te werken aan 'La Aldea'. Bijna alle sculpturen, inclusief het wijnrek dat te zien is, zijn van zijn hand. Na een opleiding van zeven jaar aan de Academia de Arte in Santiago de Cuba, werkte hij daar als leraar beeldende kunst, beeldhouwen en tekenen. Hij raakte al gauw betrokken bij de Cubaanse kunstwereld als lid van de Asociation Cubana de Artistas Artesanos. Na afloop van het jaar dat hij toestemming had om uit Cuba weg te blijven besloot hij niet terug te keren, maar op Curaçao te blijven. Momenteel werkt hij ook voor anderen om in zijn dagelijkse levensonderhoud te voorzien, maar daarnaast maakt hij ook tijd vrij om zich te wijden aan wat hij het liefst doet en dat is beeldhouwen.

Mon Art Gallery
Mon Art Gallery toont momenteel een tussen-expositie met werk van haar vaste kunstenaars ter voorbereiding op de expostie van Marlies Schoenmakers (keramische sculpturen) en Mimi van Bindsbergen (schilderijen) met de titel 'Terra'. De opening vindt plaats op vrijdag 27 april. In de lobby en het restaurant van het Floris Suites Hotel worden momenteel in samenwerking met Mon Art Gallery foto's van Jan Gilbert geëxposeerd. Gilbert onderscheidt zich van andere fotografen door zijn interesse voor de kleinst mogelijke details en opmerkelijke structuren. Zijn werk heeft geen titel, maar daagt de kijker uit om zijn of haar eigen fantasie te gebruiken, want de onderwerpen zijn vaak niet meer te herkennen als onderdeel van een groter geheel. De foto's zijn afgedrukt op aluminium en vervolgens gelamineerd, een techniek die de afbeeldingen nog abstracter maakt. 28 April zullen met de lancering van Floris Suites' nieuwe concept werken geëxposeerd worden van Ria Houwen. Ook in volle voorbereiding voor oktober is de expositie 'A Breast or Two' waaraan 35 kunstenaars meedoen, dit tijdens de Breast Cancer Awareness-maand.

'Door het oog van Egberdien'
Tot en met 5 mei is bij Landhuis Bloemhof de expositie 'Door het oog van Egberdien' te zien met als gastcurator Egberdien van Rossum, oprichtster van Gallery RG. Om de vriendschap en de speciale band tussen Egberdien en Bloemhof te benadrukken, en in het kader van de viering van het 10-jarig bestaan van de gallery van Landhuis Bloemhof is haar gevraagd deze speciale feestexpositie samen te stellen. Haar jarenlange ervaring en haar universele en eigenzinnige visie op de hedendaagse Curaçaose kunst wordt met ons gedeeld. De titel 'Door het oog van Egberdien' is tevens de titel van haar memoires die binnenkort verschijnen. Deze expositie toont een uiteenlopende kijk op onze kunst doordat bijna alle denkbare mediamaterialen en technieken aan bod komen van op Curaçao woonachtige kunstenaars. Zo zijn er schilderijen, tekeningen en grafiek te zien van Ria Houwen, Anna Oltheten, Marcel van Duijnevelt, Carlos Blaaker, Elis Juliana, Mimi van Bindsbergen, Judy Sprock en Phillipe Zanolino. Diverse mixed media-werken van Martie Genger, Yubi Kirindongo, Philip Rademaker, Michèle Russel, Ocalia, Tirzo Martha en Herman van Bergen; Fotografie van Ellen Spijkstra; keramiek en porcelein van Marlies Schoenmakers en Evelien Sipkes; Videokunst van Ariadne Faries; Mixed media-sieraden van Ans Mezas en Egberdien van Rossum zelf. Landhuis Bloemhof ligt aan de Santa Rosaweg 6, naast Café Tap Maar In en is open van dinsdag tot en met zaterdag tussen 09.00 en 14.00 uur. Voor meer informatie kunt u ons bereiken op 7375775 of e-mailen naar info@bloemhof.an. Bekijk ook onze website www.bloemhof.an.

NIEUW & OPMERKELIJK

Timmeren voor vrouwen
Nieuw op Curaçao: Timmeren voor vrouwen! Op 10, 17 en 24 april, 2 en 8 mei van 19.00 - 21.30 uur leert u in de workshop Woodzz Design aan de Caracasbaaiweg naast Luna Park iedere les wat nieuws: bankjes, tafeltjes en kastjes maken, etc. Kosten: 500 gulden voor vijf lessen inclusief alle materiaal. Er is maximaal plaats voor zes dames, dus schrijf snel in, want vol is vol. Stuur een email naar info@woodzzdesign.com of bel naar 666.9599.

'Faces'
Een van de twee thema's van de tentoonstelling 'Faces' in Rotterdam is 'Kijken naar een ander gezicht van Curaçao'. In de vorm van fotografie, beeldende kunst, video en dans is de artistieke kant van het eiland te zien op de tentoonstelling. De Nederlandse fotograaf Mike Redman maakte foto's van stukken koraal die een gezicht lijken te hebben. Op basis van deze foto's heeft de kunstenaar Faranú houtskooltekeningen gemaakt. Beide kunstuitingen zijn te bewonderen op de tentoonstelling. Gabri Christa uit de Verenigde Staten vertoont er haar korte film 'Quarantine', waarin een oude man terugkijkt op zijn leven vanuit een vervallen gebouw uit het slavernijtijdperk. De jongeman in de film danst op moderne muziek.
'Faces' is te zien van 21 tot en met 29 april.
Locatie: de Art Gallery van het WTC in Rotterdam.
Meer informatie: www.faranu.blogspot.com/

DANS & THEATER

Bo ta biba den mi potmoni, Juni Aniceta
Een modern theaterstuk met als onderwerp de jonge dames die men portemonneezuigers noemt.
Het zijn sexy dames die in je portemonnee blijven hangen tot die helemaal leeg is.
Een verrassende voorstelling over mannen die geld hebben en vrouwen die van geld houden.
Houd je portemonnee goed vast als je die meeneemt.
Zaterdag 7 april om 21.00 uur
Zondag 8 april om 15.00 en 20.00 uur
Plaats: Teatro Luna Blou
Entree: 27,50 gulden

Pachi Damon - Trabou di Warda
Deze voorstelling gaat over ploegendiensten. Een man verlaat zijn huis om naar zijn werk te gaan. Maar zonder dat zijn vrouw dit weet heeft hij zich ziekgemeld. In plaats van te werken is hij naar zijn minnares gegaan. Zijn vrouw belt naar zijn werk. Daar wordt haar verteld dat hij zich ziek gemeld heeft. Trabou di Warda, voor iedereen die 's nachts niet slaapt. Een realistische voorstelling over ploegendiensten en vreemdgaan.
Alle mensen die in dit soort diensten werken: Opgelet!
Première: vrijdag 13 april om 21.00 uur
Zaterdag 14 april om 21.00 uur
Zondag 15 april om 20.00 uur
Locatie: Teatro Luna Blou
Entree: 27,50 gulden

FILM

Filmhuis Openbare Bibliotheek
12 april: A somewhat gentle man
10 mei: El ultimo verano de la Boyita

BOEKEN & LITERATUUR

Krusa Laman
Op 19, 20 en 21 april: 5e editie Krusa Laman - Writers Unlimited Curaçao; Festival Internashonal di Literatura, belicht vanuit vier continenten: Afrika, Azië, Europa en het Caribisch gebied/Amerika, met muziek, zang en meerdere presentaties. Thema: Poder di Memoria/The Power of Memory!

De rijke geschiedenis van Curaçao
Het Maritiem Museum Curaçao en Caribpublishing presenteren een nieuwe reeks boeken: 'De rijke geschiedenis van Curaçao'.
De boeken uit deze reeks zijn op een toegankelijke manier geschreven door Jack Schellekens en bevatten naast veel historische feiten ook aangrijpende anekdotes. De boeken zijn niet alleen educatief, maar ook leuk om te lezen.
Het eerste deel heet 'Indianen, de WIC en invasies'. Voor een ieder die iets wil weten van de geschiedenis van Curaçao is dit boek een prima startpunt. In vlot leesbare hoofdstukken komen belangrijke onderwerpen aan bod: van de eerste inwoners - de indianen - naar de ontdekking van het eiland, de West-Indische Compagnie (WIC), de slavernij tot en met de vele invasies maar ook beroemde en beruchte personen die allemaal een stempel hebben gedrukt op het eiland.
Het tweede deel heet 'De zee, handel en scheepvaart' en behandelt de maritieme geschiedenis van Curaçao in 17 thema's. Wat maakt de haven van Curaçao zo uniek? Wat heeft de zee dit eiland gebracht? Maar ook: hoe zag het leven er op een schip van de West-Indische Compagnie uit? Na het lezen van dit boek wordt duidelijk dat zonder de unieke haven van Curaçao de geschiedenis van dit eiland een heel ander verloop zou hebben gekend.
De eerste twee delen uit de reeks 'De rijke geschiedenis van Curaçao' zijn nu te koop bij het museum, bij Caribpublishing en bij de lokale boekhandel.

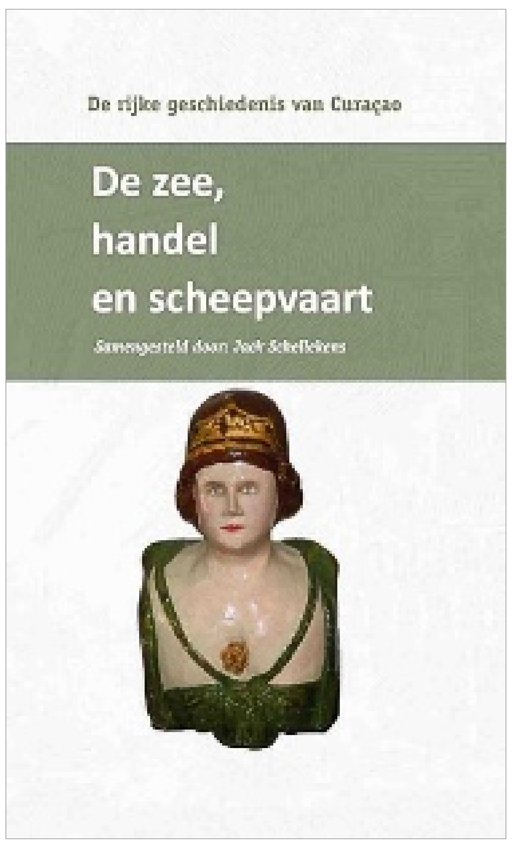

Verhalen uit Gabon, Oman en Curaçao
Bij Freemusketiers (www.freemusketeers.nl) is het boek uitgekomen van dokter Bob Schuringa, 'Verhalen uit Gabon, Oman en Curaçao', met meerdere illustraties. In 1973 was Bob Schuringa coassistent in het Sehos. In 1977 komen hij en zijn vrouw terug naar Curaçao, waar hij dan werkzaam is als chirurgisch assistent in het Sehos en vervolgens wordt hij huisarts bij de Shell-raffinaderij. In 1981 verhuist het gezin naar Yenzi, Gabon. Daarna werkt hij als arts in de PDO\ Shell-kliniek te Oman en in 1986 vertrekt het gezin naar Gabon, Port-Gentil. In 1991 keren ze terug naar Curaçao.
Het werk bestaat uit zes geromantiseerde semi-autobiografische verhalen over Gabon, Oman en Curaçao. Elk verhaal heeft iets mysterieus. Het achtste graf vertelt over een ex-Shell-arts, die na omzwervingen terugkeert naar een door een virulent virus uitgestorven Gabon. In Het Hoogste Punt wordt een waditrip in Oman naar de Jabal Shams beschreven. De Vlucht is een verslag over gebeurtenissen tijdens de opstand van 1989 in Gabon. Op Curaçao ontdekt Titia op mystieke wijze haar rol in de 'legende' van Het Kind van Landhuis Ronde Klip. Ras Al Hadd is een verhaal over een tocht naar het schildpaddenstrand in Oman. In De tweeling van Hélène overleeft een pasgeboren tweeling de gecompliceerde bevalling en de ban van de zwarte magie.
Het boek is te bestellen via www.freemusketiers.nl of www.bol.com, maar zal vanaf 17 april ook op het eiland te koop zijn.

De vodkadrinker
Eindredacteur van de Ñapa en auteur Hans Vaders ('s-Gravenhage, 1949) schreef 'De vodkadrinker' in een duistere en ontluisterende uitbraak van ziekte, algehele malaise en stilstand, dit na een bizar incident dat hem bijna het leven kostte. Als cricketliefhebber en fervent aanhanger van het fameuze team van de West-Indies, weet de vodkadrinker dat het leven niet altijd 'cricket' kan zijn; het verloopt meestal niet eerlijk, het is rond-uit pervers en bovenal marginaal. Een glorieus afscheid van zijn geliefde eilanden lijkt nu niet meer mogelijk, meent de oude vodkadrinker. Of wordt het, met de volle fles in het reisvalies, toch nog - in een striemendwitte sneeuwjacht - die laatste treintocht met zijn alter ego de Chinees... Van Willemstad naar het verre oosten van het oercontinent op weg naar zijn uiteindelijke vooraf bepaalde doel en lot, en route naar zijn strikt persoonlijke brug, naar zijn rivier.
'De vodkadrinker' met beeldende bijdragen van Marcel van Duijneveldt (cover) en Herman van Bergen (portret) is voorlopig slechts exclusief te verkrijgen bij Mon Art Gallery, Rif Fort, Otrobanda. E-mail: seroes@onenet.an

Kind ook gij
Martie Gengers eerste boek 'Kind ook gij' is uit bij boekscout.nl. Dit boek gaat over een kind uit velen, dat bedolven wordt onder het geweld van de wereld om haar heen, waarin zij in 1936 werd geboren, en nog geen 15 jaar later het ouderlijk huis verliet. Met een bagage vol kommer en kwel koopt zij met het statiegeld van een lege bleekwaterfles een krant en leest een advertentie. Het was een tijd die in het hedendaags decor van onvoorstelbare luxe onmogelijk lijkt. Waarin een gezin door de mangel van godsdienstig fanatisme, oorlog, armoede, onverenigbaarheid van huwelijkspartners, verraad, ziekte en dood gaat. Maar ook een tijd van heldenmoed, hulp in nood en de anonieme goedheid van zovelen.
Kind ook gij, Martie Genger, 422 pagina's, paperback 16 x 24cm, ISBN 978-94-6176-819-3. Te bestellen bij de schrijfster zelf: emailadres: marron@cura.net voor 61,60 gulden. De boeken zijn aangekomen.

VARIA

Landhuis Groot Santa Martha
Iedere eerste zondag van de maand houdt Landhuis Groot Santa Martha een Open Dag. Er is een keuze uit verschillende soorten krioyo-maaltijden, een buffet, lekkernijen en drankjes. Ook zijn er producten van de werkplaatsen te koop.
Tijd: 09.00 - 15.00 uur.
Toegang volwassenen: 2,50 gulden. Kinderen: 1 gulden.
Voor meer informatie: telefoon 864-7287.

Ascencion
Iedere eerste zondag van de maand is er vanaf 10.00 uur Open Huis op landhuis Ascencion. De toegang is gratis. Om 11.00 uur is er een rondleiding om en door het landhuis.

Stichting Vormingscentrum Landhuis Ascension organiseert vrijwel iedere donderdag rondleidingen over de plantage en omgeving. Vanaf 08.30 uur bent u welkom. De rondleiding duurt ruim een uur. Deelname is uitsluitend mogelijk bij opgave via tel: 864-1950, 518-7265 of per mail: info@landhuisascencion-curacao.com.

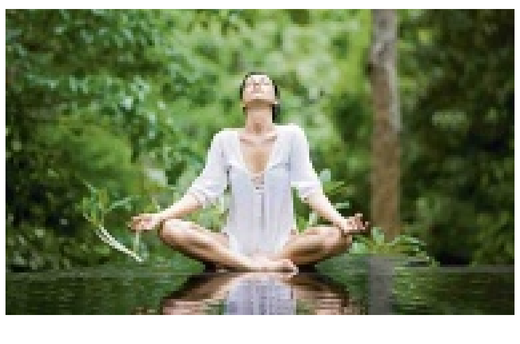

De kracht van Mindfulness
Yoga Centrum Curaçao: De kracht van Mindfulness, een aandachtstraining voor iedereen die de kwaliteit van zijn leven wil verbeteren. Je leert beter omgaan met emoties zoals angst, jaloezie, spanning en verdriet. De training is zowel individueel als voor een groep en in principe voor iedereen. De training bestaat uit acht welkelijkse bijeenkomsten goed te overzien en tegelijk voldoende voor grondige oefening. Start zaterdag 21 april, 14.00 - 16.30 uur. Onderdelen van de training zijn: begeleide aandachtsoefeningen, zitten loopmeditatie. Aanmelden via 8643739 of 5283029 of info@yogacentrumcuracao.com / www.yogacentrumcuracao.com

NOTEERT U ALVAST

Children, The Colors of Curaçao
Curaçao is een eiland met ontzettend veel creatieve inwoners, volwassenen maar zeker ook kinderen. Fundashon di Artista wil die creativiteit meer onder de aandacht brengen van de lokale bevolking en toeristen en tegelijkertijd kinderen stimuleren om hun fantasie te gebruiken en zelf iets te maken.

Die gedachte was de basis voor het initiatief om het Klein College, het Vespucci College, de Pedro Luis Brionschool en de naschoolse opvang NSO Alles Kids te vragen om elk twee grote houten panelen te beschilderen. Er is een begin gemaakt en kinderen zijn enthousiast aan de slag gegaan om een eigen invulling te geven aan het thema Children, The Colors of Curaçao. De acht prachtige panelen die ze beschilderden zijn tentoongesteld in het Rif Fort in Otrobanda.

De kinderen zijn zo enthousiast en de reacties van het publiek zijn zo positief, dat aan dit project een vervolg wordt gegeven. Zo zullen nog meer scholen van Banda'riba tot Banda'bou worden uitgenodigd, zodat er de komende maanden een doorlopende expositie is van steeds nieuwe werken. Als afsluiting worden in augustus alle beschilderde panelen tegelijkertijd tentoongesteld tijdens een grote Children, The Colors of Curaçao-expositie in het Rif Fort.

Fundashon di Artista ziet dit project als een belangrijke aanvulling op het huidige aanbod van kunst en cultuur. Beeldende kunst wordt vaak als hoogdrempelig ervaren, waardoor kinderen er weinig mee in aanraking komen, maar een expositie van hun eigen werk zal ongetwijfeld hun interesse wekken in andere kunst. De locatie van de expositie draagt bovendien bij aan de toegankelijkheid; het Rif Fort ligt centraal en wordt veelvuldig bezocht door toeristen en door bewoners van Curaçao. De expositie sluit bovendien aan bij de belevingswereld van kinderen, want bijna alle kinderen tekenen, schilderen en kleuren graag, terwijl opmerkelijk genoeg het gevoel voor creativiteit zich op latere leeftijd vooral uit in hun gevoel voor ritme en de verzorging van hun uiterlijk. Ook hier levert de expositie dus een belangrijke bijdrage en een aanvulling op de lesstof van lagere scholen. Tot slot worden de kinderen ook gestimuleerd om samen te werken en in die samenwerking het algemene thema Children, the Colors of Curaçao te verbeelden.

Fundashon di Artista is op zoek naar sponsors voor voortzetting van de Dutc h Caribbean Art Diary 2013.

De Culturele Agenda verschijnt iedere zaterdag in de Ñapa. Stuurt u alle info s.v.p. naar: agenda.cultuur@gmail.com

De tentoonstelling 'Faces' is te zien in Rotterdam van 21 tot en met 29 april.

Een reddingsplan voor Curaçao (slot)

Handel en waarom er niets van terecht kwam

Curaçao, 1794. De commissie J.C. Sontag doet aanbevelingen om het bestuur en de economie van de kolonie Curaçao uit het slop te halen. Er moet machtenscheiding komen en deugdelijkheid van bestuur mèt deelname van ingezetenen, maar onder leiding van een Nederlandse gouverneur. Voorzitter Sontag, boekhouder-generaal Jan Jacob Beaujon en eilandssecretaris P.B. van Starckenborgh zijn het eens: Curaçao en Nederland zijn één en wederzijds voordeel is de meerwaarde van transatlantische banden. Een win-win situatie, ook wel strategisch partnerschap. Bestuur en economie dienen daartoe te worden (her-)ingericht. Gedachten die hun actualiteit niet geheel hebben verloren.

Tekst: Luc Alofs

Na een reeks van Nedelands-Engelse (zee)oorlogen ging het slecht met de Curaçaose economie, maar er waren mogelijkheden. Wederzijds belang was de insteek bij de voorstellen voor het verbeteren van de economie van Curaçao en voor de economie was het niet anders. De kracht van Curaçao lag in de strategische ligging van wat men een overheerlijke zeehaven noemde: Sint Annabaai en Schottegat. Door de woestheid van de noord- en de oostkust was het eiland moeilijk aan te vallen en eenmaal geland waren stad en fort aan de Annabaai door de droogte en woestheid van het eiland moeilijk te benaderen. De zuidkust was gemakkelijk te verdedigen vanuit de batterijen aan de vele baaien. De haven van Curaçao behoort zeeker onder de voornaamste onder de wereld: schepen van de grootste omvang konden er veilig binnenlopen en hun goederen in alle rust lossen en laden. Het eiland was ooit groot geworden door de kaapvaart en de slavenhandel, maar die tijd was voorbij. Curaçao was nog altijd een handelseiland, maar de handelsstromen waren verlegd: de lugubere vaart op Afrika was vrijwel opgedroogd. Eerst had de West-Indische Compagnie haar monopolie verloren zien gaan; daarna zagen particuliere handelshuizen hun aandeel in de mensenhandel verpieteren. Nog slechts incidenteel liepen slavenschepen de haven binnen. Als motor van de handel stelden ze weinig voor. De handel in de regio (de kleine vaart) had zich gehandhaafd, en die met Noord-Amerika was juist gegroeid. De verbinding met Nederland en andere delen van Europa kon en moest beter.

De Curaçaose handel steunde op Europese goederen. Door de vaart uit Nederland importeerde Curaçao producten, vooral boter, kaas, cement, stenen, gezaagd hout, laken, linnen, kousen, sterkte drank en kruit. Via Nederland bereikten ook producten uit andere Europese landen het eiland, zoals ijzer, staal en bouten en wijn. Overzees linnen, zijde en andere voortbrengselen kwamen uit het verre Nederlands-Indië. Deze goederen werden veelal geruild tegen producten uit de regio en Noord-Amerika, want er was maar weinig geld in omloop.

Tegenover de Europese handel stond de West-Indische goederenstroom en ook die had meerdere kanalen. De Afrikaanse slavenhandel was afgenomen, maar de handel op de Spaanse kust leefde voort. Er werden West-Indische producten als cacao, tabak en huiden verruild tegen Europese goederen, Afrikaanse slaven, en Noord-Amerikaanse levensmiddelen. De Spaanse handel was van groot belang, maar ook illegaal en gevaarlijk, zowel voor Spaanse schepen, als voor schepen van Curaçao: Even gevaarlijk is ook de handel welke de ingezeetenen van Curaçao zelve op en langs de Spaanse kust drijven; en welke, ofschoon belangrijk voor Curaçao, echter als een verboden handel, geen protectie of faveur behoort te genieten. De toenemende handel met Noord-Amerika bestond uit producten en levensmiddelen die op de Curaçaose markt werden geplaatst als aanvulling op het Europese aanbod. Amerikaanse schepen keerden met West-Indische producten terug naar het noorden.

Slavenhandel revisited?

De Curaçaose stapelmarkt was vatbaar voor een zeer uitgebreide handel en als men de welvaart van Curaçao als eenen Nederlandse volks plantinge bevorderen wil, dan zal men alle Zijne aandacht daar op vestigen om den Handel uit te breiden en te vermeerderen, en dezelve zoo te bestieren dat de belangens van de kooplieden in ons vaderland, te gelijk met die van de Ingezeetenen op Curaçao steeds gepaard gaan. Wederzijds voordeel, maar de vraag was, hoe?

Om de Curaçaose economie te doen opleven, wilde de commissie alle aanvoerroutes versterken. Men wilde de betrekkingen met het moederland niet uit 't oog verliezen en wees de handel in Nederlandse goederen aan als het kloppende hart van de Curaçaose stapelmarkt. Men koos voor een handelsbeleid dat het midden hield tussen de vrijhandel voor alle schepen en naties, waarmee in het verleden grote successen waren geboekt en handelsprotectionisme dat schepen van vreemde naties buiten de deur hield. Vrije handel was mogelijk, maar Nederlandse schepen werden bevoordeeld bij de belastingheffing.

Ondanks de ongunstige ligging van Curaçao ten opzichte van de noordelijke Cariben, wilde de commissie via de handel in slaven de goederenhandel stimuleren zonder te vervallen tot zuiver protectionisme. Om de goederenhandel op gang te krijgen konden ook niet-Nederlandse handelaren slaven leveren. De commissie wilde wel dat vooral Curaçao (lees: de overheid) en Nederlandse slavenhalers profiteerden van de slavenhandel. Men dacht aan belastingmaatregelen die de Nederlandse slavenhaler bevoordeelden. Over iedere inkomende slaaf (zuigelingen uitgezonderd) moest de schipper 12 gulden betalen, maar Nederlandse schippers betaalden half geld: zes gulden. Voor het invoeren van oude neegers moest men toestemming vragen en de normale invoerbelasting betalen. Op de uitvoer van slaven werd geen belasting geheven.

De bevoordeling in de slavenhandel was een eerste voorbeeld van het verlenen van voorrechten aan de Nederlandse handel. Om de goederenstroom uit Nederland op gang te brengen stelde men voor om op die producten in Nederland geen uitgaande rechten te heffen en de inkomende rechten op Curaçao te verlagen. Ook zou de belastingontvanger Nederlandse handelaren lagere lastgelden in rekening brengen, waardoor zij een preferente positie verwierven en de (retour-)export van West-Indische goederen naar Europa met een voordeel begon. Buitenlandse schepen met Europese (en Oost-Indische) goederen moesten meer inkomende rechten afdragen. Om de omloopsnelheid van de handel te bevorderen kon men de uitvoer van Europese goederen vrijwel geheel vrijstellen. Voor sterke drank werd een uitzondering gemaakt: daarop werden wel uitgaande rechten geheven.

West-Indische en Amerikaanse producten werden wel belast (4 procent op basis van gewicht en tarief), maar de uitvoer naar het vaderland kon belastingvrij geschieden, tenminste als het Nederlandse schepen betrof. Als er om welke reden van oorlog of handelsslapte geen Nederlandse schepen beschikbaar waren, dan konden ook schepen van andere naties belastingvrij naar Nederland uitvoeren. De uitvoer van West-Indische producten naar andere landen zou hoe dan ook belast worden met een tarief van acht procent. Een neus voor slim zaken doen kon de commissie niet worden ontzegd.

Ook presenteerde de commissie voorstellen om de overheidsfinanciën op orde te krijgen. Aan de economische plannen voor Bonaire besteedden we onlangs aandacht. Aruba speelde geen rol, want dat eiland bood geen enkel voordeel (Ñapa 3/3/12). Twee andere voorstellen springen in het oog. Op de eerste plaats de belasting; die werd al jarenlang nauwelijks geind en dat moest veranderen. Daarnaast moesten de overheidsuitgaven omlaag. Net als twee eeuwen later moest dat gebeuren door te bezuinigen op de personele uitgaven. Echter, niet op de ambtenarensalarissen, maar op de uitgaven voor de landsslaven. De 421 landsslaven (320 op Bonaire, 98 op Curaçao en drie op Aruba) waren volstrekt inproductief. Zij waren niet behoorlijk tot ambagten of nuttige bezigheeden aangebracht en waren voor een groot deel onnutte broodeters. De overheid moest zelfs slaven inhuren voor werkzaamheden waar de landsslaven niet toe in staat waren. Dat betekende een verzwaring voor de landsbegroting. Sontag wilde de landsslaven daarom verkopen; zeker die op Bonaire indien het kolonisatieplan aldaar doorgang zou vinden.

Resultaat?

Het koloniaal bestuur was aan vernieuwing toe. De tijd van de compagnieën was voorbij. Van Grovestins en Boey hadden het faillissement van het bestuur onder de WIC aangetoond en Sontag moest met oplossingen komen. Zijn commissie koos voor koloniale hervorming naar Europees voorbeeld. Scheiding van de wetgevende Politiquen Raad en het rechtsprekende Collegie van Justitie voor Civiele en Crimineele Zaaken stond centraal. Sontag erkende dat Curaçao een Nederlandse volksplanting was en eigen belangen had die burgerleden van de Politiquen Raad naar voren mochten brengen. Wel hield men vast aan de Nederlandse bestuurlijke suprematie, want Curaçao was een bezitting en geen deel van Nederland. In de adviezen van de commissie zien we een burgerrecht in ontwikkeling. Dat recht was niet voor iedereen van toepassing, maar dat hinderde niet, want vrije zwarten waren zonder die rechten even gelukkig, zo meende de commissie.

Sontag streefde naar economisch voordeel voor moederland en kolonie door vrijhandel. In het verleden had protectionisme de Britse en Spaanse koloniën in de handen en handel van Curaçao en Sint Eustatius gedreven. Wel pleitte de commissie voor bevoordeling van de Nederlandse handel en de handel op Nederland middels belastingmaatregelen. Hernieuwde slavenhandel en Nederlandse goederen moesten de motor vormen van de Curaçaose stapelmarkt.

Natuurlijk kwam er van de voorstellen van Sontag weinig terecht. In 1795 ging de Republiek ten onder. Nederland kwam in Franse handen en de kolonie stond tussen 1801 en 1803 en tussen 1807 en 1816 onder Brits bestuur. In 1816 keerden de eilanden terug in wat inmiddels het Verenigd Koninkrijk der Nederlanden heette. Suriname werd in de negentiende eeuw als Nederlandse volksplanting erkend, maar Curaçao niet. In de kolonie Curaçao bleef de vertegenwoordiging van de bevolking in de Koloniale Raad achter bij die van Suriname. De vermeende onrijpheid der (zwarte) bevokking en de vrees voor gebrek aan loyaliteit van de Sefardische bevolking, frustreerde de burgerdeelname in de Koloniale Raad; een onderwerp waarop dr. M.F. da Costa Gomez in 1935 promoveerde. Koning Willem I voerde na 1816 het bestuur over de kolonie. Net als de commissie-Sontag trachte hij de stapelmarkt op Curaçao te doen herleven, maar tevergeefs. De gouden tijden van de handel keerden niet terug.

Uit het archief

Generaal Rapport over Curaçao en onderhoorige Eilanden, in 1794 opgemaakt door J.C. Sontag, ingevolge een resolutie van den R.d.C. dd. 1793, dec. 18, tot verbetering van de Fin**Uit het archief** anciele toestand. Den Haag Nationaal Archief, Archief van de Directie Ad Interim/ Raad van Koloniën; inv.nr 120.

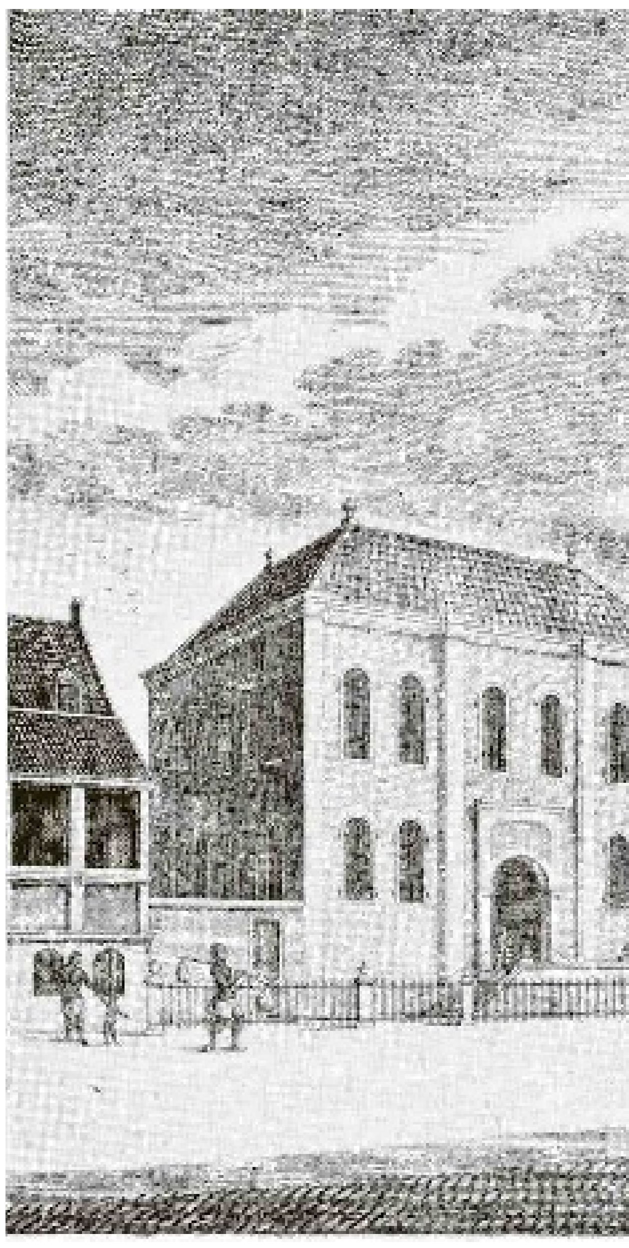

Afbeelding van de Lutherse kerk, gesticht in 1762.

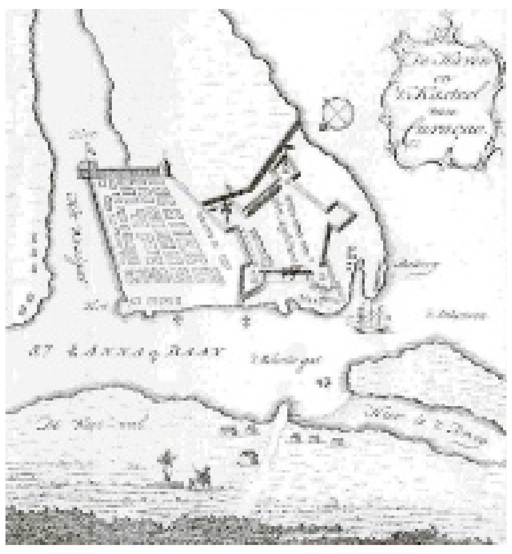

Willemstad, Hering, 1779.

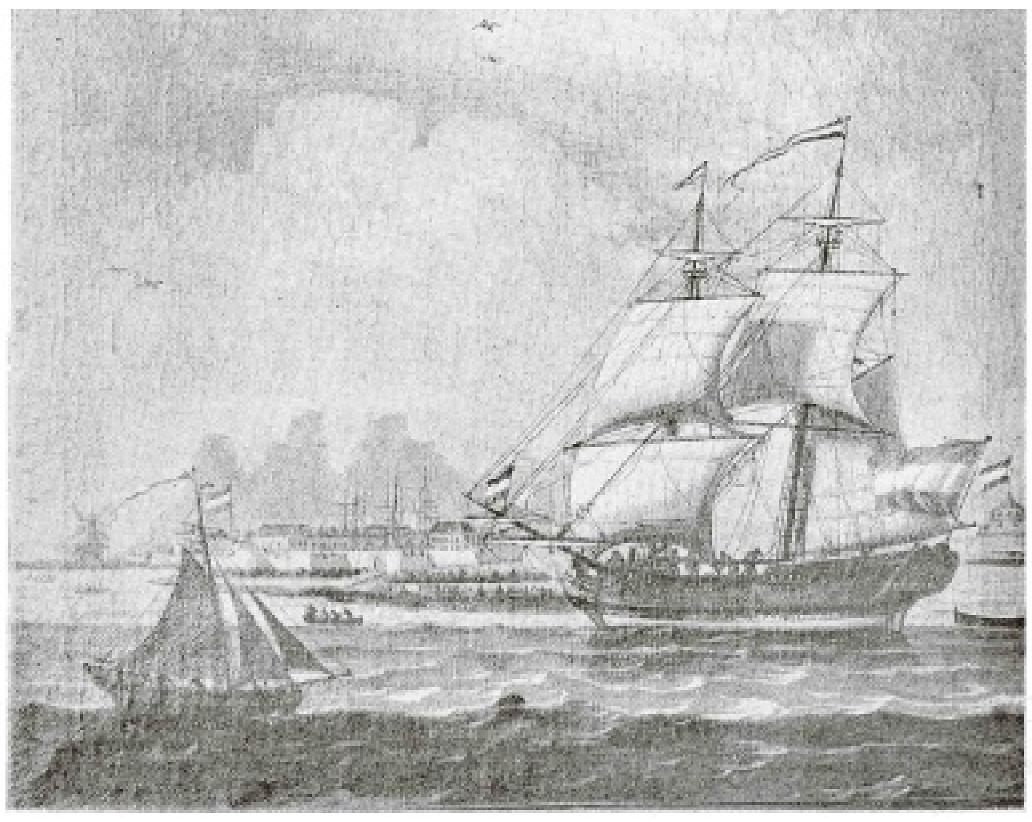

Schip voor de haven van Willemstad.

Gelezen
L. Alofs (2009), 'Daar komt den oorlog die verbreekt alles, Brieven over Engelse oorlogen en Nederlandse handel op de Antillen', in: E. van der Doe , P. Moree & D . J. Tang (red.), De smeekbede van een oude slavin en andere verhalen uit de West. Zuthpen, De Walburg Pers / Den Haag , Koninklijke Bibliotheek.
W.A.S. van Grovestins en W.C. Boey (1791, 1998), 'Rapport betreffende het eiland Curaçao', in: Breekbare Banden; feiten en visies over Aruba, Bonaire en Curaçao na de Vrede van Munster. Bloemendaal, Stichting Libri Antilliani.
W. Klooster (1988), 'Economische malaise, politieke onrust en misdaad op Curaçao in Patriottentijd', in: Breekbare Banden; feiten en visies over Aruba, Bonaire en Curaçao na de Vrede van Munster. Bloemendaal, Stichting Libri Antilliani.

De afbeeldingen zijn afkomstig van de Biblioteca Nacional Aruba.

Luc Alofs is cultureel antropoloog en historicus. Hij is docent aan het Instituto Pedagogico Arubano en curator van het Museo Historico Aruba. e-mail: alofsaruba@setarnet.aw.

Leesvoer

En dan nog iets

'En dan nog iets' is meer dan de titel doet vermoeden. De opvolger van de bestseller 'Taal is zeg maar echt mijn ding' (2009) staat weer vol met onnutte, maar toch amusante analyses van ons taalgebruik.

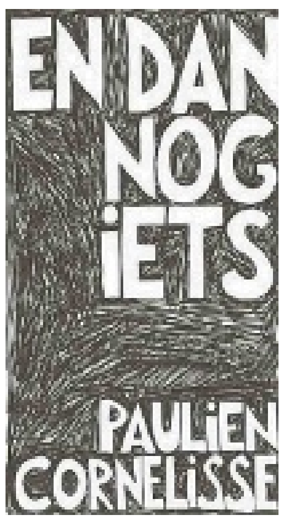

Dit is geen postscriptum maar een update. Wat is het verschil tussen leuk en leuk-leuk? Wat zijn de fijnere nuances van nazi-Duits en porno-Duits? Wat is nouveau kak?

Paulien Cornelisse (1976) is theatermaakster en columniste. Van 'Taal is zeg maar echt mijn ding' zijn meer dan 400.000 exemplaren verkocht. In 2010 won ze de Tollens-prijs voor deze 'opvallende literaire prestatie'. In hetzelfde jaar kreeg ze ook de Neerlands Hoop, voor haar cabaretwerk.

Titel: En dan nog iets
Auteur: Paulien Cornelisse
Uitgever: Atlas-Contact
ISBN: 9789025438036

Ars Poëtica

O, ik weet het niet

o, ik weet het niet,
maar besta, wees mooi.
zeg: kijk, een vogel
en leer me de vogel zien
zeg: het leven is een brood
om in te bijten en de appels zien rood
van plezier, en nog, en nog, zeg iets.
leer me huilen, en als ik huil
leer me zeggen: het is niets.

Herman de Coninck

www.autisme-curacao.net
Asosiashon pa Autismo Curaçao
Informatiecentrum AAC
Cybelestraat 1
Tel. 4617379
info@autisme-curacao.net
zaterdag 10:00 – 12:00

Curaçaosche Hartstichting
Fundashon Kuida Nos Kurason
kurason@curweb.com
www.kurason.com
Tel/Fax 8683114

Huntu Kòrsou

Caribbean SIDS, een mega-samenwerking (3)

Tekst: Shakti-Aroena Lakhi

Dit is het laatste artikel van een drieluik naar aanleiding van de conferentie 'Governance for sustainable Development of Caribbean Small Island DevelopingStates' (SIDS) die op 7, 8 en 9 maart voor de tweede maal is gehouden bij de University of Curaçao (UoC). De komende twee jaar (2013 en 2014) krijgt deze conferentie een vervolg, eveneens op Curaçao. In dit deel van de serie besteed ik aandacht aan de betekenis van de conferentie voor Curaçao en enkele presentaties.

Zoals de titel van de conferentie aangeeft is deze bijeenkomst speciaal gericht op het Caribische deel van SIDS. In deze regio spelen overeenkomstige thema's zoals een beperkte voorraad hulpbronnen, corruptie, good governance en armoede waar van elkaars aanpak geleerd kan worden, juist ook omdat deze landen zo dicht bij elkaar liggen. Volgens Francis de Lanoy, waarnemend rector-magnificus van de UoC, is het doel: "Experts uit deze regio hun kennis te laten delen met anderen, zodat er van elkaar geleerd kan worden en samenwerkingsverbanden tot stand kunnen komen."

Daarnaast is het de bedoeling dat er aanbevelingen voor overheden worden geformuleerd die gebruikt kunnen worden voor het maken van beleid gericht op duurzame ontwikkeling. Voor Curaçao betekent dit dat onze overheid op basis van goed onderbouwde kennis haar beleid kan ontwikkelen. En zoals De Lanoy dat zegt: "Wij kunnen ons niet veroorloven om in het kader van onze duurzame ontwikkeling beleid te maken op basis van impulsen en moeten ons richten op een langetermijnvisie." En hiermee draagt de conferentie bij aan bewustwording en kennisontwikkelingsgerichtheid van overheden. De rector-magnificus draagt als voorbeeld het thema duurzame energie aan dat een speerpunt is van onze huidige regering. "In het kader van het ontwikkelen van beleid gericht op duurzame energie is het van belang om op basis van goed onderbouwde kennis de hele gemeenschap met al haar stakeholders mee te nemen in dit proces, waardoor het draagvlak voor het gebruik van alternatieve energie wordt vergroot."

Behalve de Curaçaose overheid, hebben studenten en bedrijven ook baat bij de uitwisseling van kennis en ervaringen van andere (ei)landen in de regio op het gebied van duurzame ontwikkeling. Dit brengt met zich mee dat zij goed geïnformeerd zijn en vanuit deze basis als betrokken burgers en bedrijven de juiste keuzes kunnen maken, wat bijdraagt aan een duurzame samenleving.

De conferentie was goed bezocht en werd geopend door prof. dr. A.F. 'Jandie' Paula die in zijn verhaal onder meer inging op de ontwikkeling van Curaçao vanaf het moment van de afschaffing van de slavernij in 1863 tot op heden. Wetenschappers, beleidsmakers en consultants uit Curaçao, Aruba, Trinidad & Tobago, Jamaica, Grenada en Suriname presenteerden hun vakkennis over uiteenlopende onderwerpen. De bezoekers vormden een gemêleerd gezelschap met onder anderen studenten, docenten, vertegenwoordigers van ministeries en NGO's.

Wat kwam er allemaal aan bod tijdens de presentaties? De onderwerpen waren zeer gevarieerd. Van kindermishandeling en klimaatverandering tot aan de relatie tussen corruptie en ontwikkeling. In de presentatie over kindermishandeling sprak Clementia Eugene van de University of Aruba de mening uit dat het bij de aanpak hiervan in eerste instantie draait om het onderwerp uit de taboesfeer te halen en erover te praten. Middels de bijdrage van Genève Phillip van de University of the West Indies, over de bedreiging van Climate Change voor de ontwikkeling van de SIDS, werd ik mij er nogmaals bewust van hoe kwetsbaar wij als eiland zijn voor de gevolgen van klimaatverandering. Want wat gebeurt er met Curaçao als de zeespiegel stijgt en hoe kunnen wij als eiland hiermee omgaan? En welke maatregelen dienen wij hiertegen te nemen? Deze zelfde spreekster ging in een andere presentatie in op de relatie tussen corruptie en ontwikkeling en zij gaf aan dat good governance en participatieve democratie gezamenlijk helpen bij het beperken van corruptie. Een betere les voor ons bestaat er bijna niet.

Tot slot presenteerden Cees van de Sande en Renske Pin, beiden verbonden aan de UoC, hoe wij op Curaçao middels natuurlijke ventilatie of airco optimale en comfortabele leeromgevingen kunnen creëren op school, waardoor de prestaties van leerlingen positief worden beïnvloed.

Voor mij betekent deze conferentie dat ik goed ben geïnformeerd en geïnspireerd door alle verhalen die ik gehoord heb en dat wij van hieruit de eerste stap hebben gezet richting een gezamenlijke visie en missie in het verduurzamen van onze Caribische regio. Een samenwerking op meganiveau is geboren en nu nog 'opvoeden'. Meer informatie: www.sidsgg.com

Ir. Shakti-Aroena Lakhi is voorzitter en medeoprichtster van Huntu Kòrsou. Een stichting die duurzame ontwikkeling op Curaçao bevordert door onder meer kennisuitwisseling. Meer info: www.huntukorsou.org en www.facebook.com/HuntuKorsou.

Spotlight op dieren

Kat steeds populairder

We zien de laatste paar jaar steeds meer katten op Curaçao en ze mogen zich verheugen in een steeds grotere populariteit. Mensen vinden het een leuke kararktereigenschap dat de kat zich meestal niet zoveel aantrekt van anderen. Het zijn solitair (alleen) levende dieren en al vanaf de Egyptische beschaving veroverde de kat een plaatsje in ons midden. De kat is goed gezelschap voor mensen die eenzaam zijn, handig voor mensen die weinig ruimte ter beschikking hebben of veel last hebben van ongedierte.

Tekst: Margot Hack

Door de eeuwen heen is de mens gefascineerd geweest door de ogen van de kat. Zelfs het kleinste beetje licht kan de ogen van een kat laten oplichten, waardoor soms een spookachtig beeld ontstaat. Het oplichten van het oog wordt veroorzaakt door een spiegelende laag in het oog die het tapetum wordt genoemd. Door deze laag is het kleinste beetje licht al voldoende om de kat te kunnen laten zien. Een kat ziet waarschijnlijk wel veel minder kleuren dan de mens.

De oren van de kat zijn ook uiterst gevoelig. Mensen horen in de regel geluiden boven de frequentie van 20.000 Hertz niet meer. Katten horen nog geluiden met een frequentie van 30.000 tot 80.000 Hertz. Dit is ook de reden waarom katten beter reageren op hoge geluiden en al geluiden horen terwijl de mens nog niets hoort. Daarnaast is de kat in staat om met een beweegbare gehoorschelp het oor te richten naar het geluid en het daardoor beter op te vangen dan wanneer de oorschelp star zou zijn.

De smaakzintuigen zijn ook goed ontwikkeld. Een kat kan beter proeven dan honden en ze zijn daardoor in de regel ook moeilijker te vergiftigen dan honden. Nadeel hiervan is wel dat een kat een duidelijke voorkeur kan hebben voor bepaalde voedingsmiddelen. Laat dit echter geen reden zijn om het dier alleen maar zijn 'lievelingseten' te geven, want het zal dan steeds moeilijker worden om het dier te laten eten wat de pot schaft.

Behalve de ogen, oren en smaak heeft een kat ook goed ontwikkelde snorharen die als een soort van zintuig functioneren. Een kat gebruikt zijn snorharen onder meer bij de jacht, als navigatie-instrument in zijn omgeving en om zijn stemming aan te geven.

Snorharen worden ook wel tastharen genoemd. Naast de snorharen heeft een kat ook tastharen boven de oogleden, op de kin en aan de achterkant van de voorpootjes. Deze tastharen zijn twee tot drie keer dikker dan de haren van de vacht.

Volgende week meer over de speciale functie van de tastharen.

> "Bij een gebroken poot is het maken van een röntgenfoto altijd noodzakelijk anders kan de behandeling nooit goed gedaan worden!"
>
> **Dierenartsenpraktijken Vredenberg, Ronde Klip, Tera Kora en Comenencia**
> **Tel: 737-2185-737-3202**

Margot Hack is dierenarts te Ronde Klip

Puzzels

PRIJSPUZZEL

HORIZONTAAL:
1. Vis; 4. lunapark; 10. Iers Republikeins Leger; 11. eikenschors; 12. lid van een explosieven opruimingsdienst; 14. zangtoneel; 17. bloem; 18. boom; 19. lof; 20. rivier in Duitsland; 22. hevig; 24. plaksel; 26. jonge stier; 27. vrouwenverblijf; 30. klaaglied; 32. plaats in Spanje; 33. dwingeland; 34. deel van een gebouw; 35. buiging; 36. voormalige Chinese leider; 38. wachthuisje; 39. berg; 41. deel van India; 42. Turkse eretitel; 44. beroemd; 47. stad in Italië; 48. familielid; 49. gat in het ijs; 50. lovenswaardig; 51. hondenras.

VERTICAAL:
1. Kluizenaar; 2. vertegenwoordiger; 3. adellijk; 4. voor; 5. puntige degen; 6. grafheuvel; 7. wortel; 8. schriftelijk stuk; 9. maal; 13. rivier (Sp.); 15. edel; 16. sein; 21. tamelijk; 22. Egyptische koning; 23. uitgestotene; 25. zoogster; 27. kip; 28. kledingstuk; 29. hoogstens; 31. plaats in Frankrijk; 34. bovendien; 36. reuzenvogel; 37. vreemde munt; 39. wisselborgtocht; 40. beroepsspeler; 41. tennisterm; 43. honingbij; 45. handwarmer; 46. waterkering.

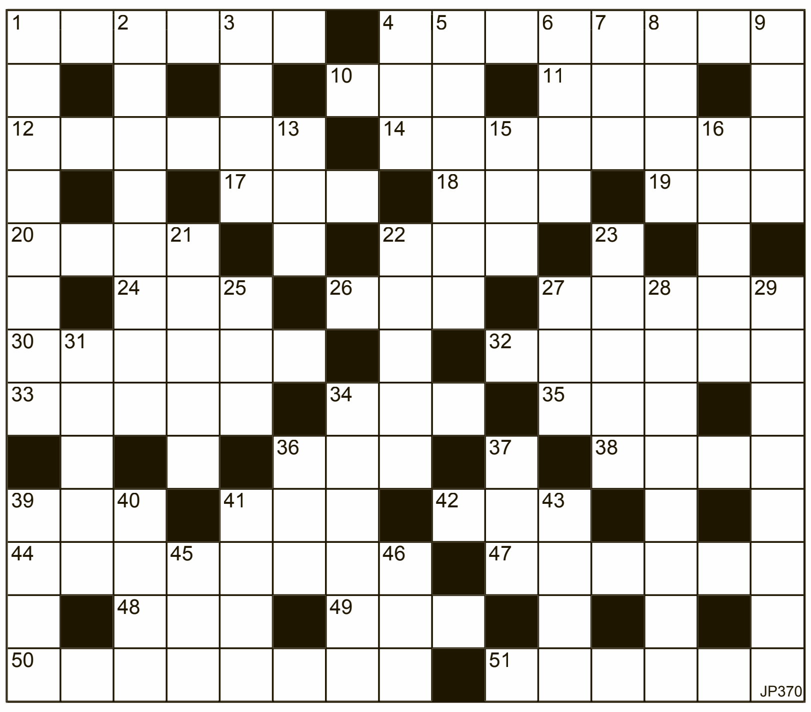

Uit de inzendingen van de Amigoe-puzzel van vorige week is als winnaar van de weekprijs van 25 gulden getrokken:

Y. Bok	**Antonio Maria**
Shakespearstraat 2	**Hermesweg 12**
Aruba	**Curaçao**

De winnaar kan zijn/haar prijs na identificatie ophalen op het kantoor van de Amigoe. Curacao: Kaya Fraterna di Skèrpènè z/n tot drie uur n.m. Aruba: Bilderdijkstraat 16-2, tijdens kantooruren. Oplossingen moeten zowel op Curaçao als Aruba zijn ingediend op woensdag voor 12:00 uur. Gelieve duidelijk op de enveloppe te vermelden: Amigoe-puzzel. Vanuit Bonaire kan de oplossing gefaxt worden naar Curaçao: (00599-9) 767-4744. De prijzen vervallen na drie maanden.

ANAGRAM

Op elke verticale regel dient een woord van vier een van vijf en een van zes letters te worden ingevuld. Het woord van vijf letters bestaat uit de letters van het voorgaande woord plus 1, het woord van zes letters bestaat uit de vijf letters van het voorgaande woord plus 1. Als de hele puzzel juist is ingevuld, vormen de letters op de vet omlijnde regel een woord.

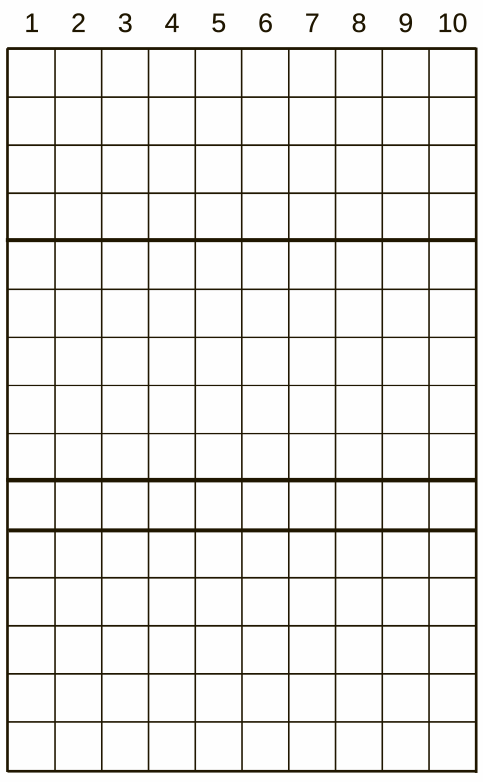

1. Inwendig orgaan, warme maaltijd, kameraad;
2. gezang, keukenkruid, liefdesverhouding;
3. slotwoord, bijeen, uit naam van;
4. zwemvogel, stootwapen, vergiffenis;
5. tennisterm, toverkunst, raadsel;
6. kist, projectiel, sportartikel;
7. staat, bevrachten, koop en verkoop;
8. naad, tijdig, verder;
9. aardworm, sierdek op een bed, geest;
10. smart, rekenkundig getal, handelaar.

CRYPTO-OVERLAPPER

Op elke regel twee woorden invullen. Twee of meer eindletters van het eerste woord zijn meteen de beginletters van het tweede woord.

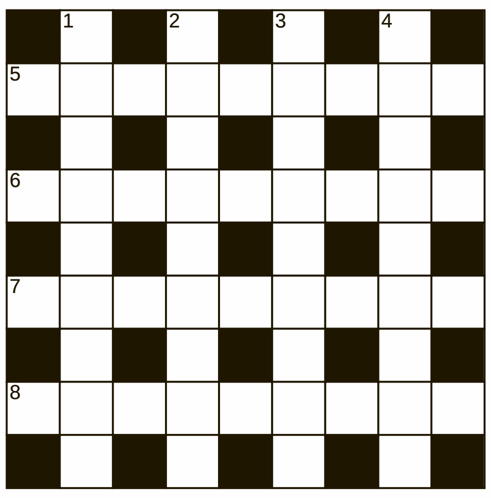

Horizontaal:
5. Die mannequin gaat op stap met de muziek (6); Waterdeeltje in de kunst (3,3);
6. Wordt men wijzer van deze drankgelegenheid? (7); Loods die in Israël naam maakte (5);
7. De randen van een rivier gladmaken (8); Het schrift van een graaf (5);
8. Wordt geraakt op het gevoel (5); De berg van een vogel en een knaagdier (6)

Verticaal:
1. Een domme politicus heeft het land (8); Weinig ruimte is om te griezelen (3);
2. Boom van de bokstraining (4); Hierin zit het geld voor de wedstrijd (8);
3. Passend begin (6); De kleding van een partner? (7);
4. Ondanks de storm wordt een walvis ingeschakeld (6); Uitgekleed? Integendeel (6)

WOORDZOEKER

In deze mengelmoes van letters zijn al de onderstaande woorden verstopt. Streep alle woorden door. De resterende letters vormen dan regel voor regel van links naar rechts gelezen de oplossing van deze puzzel.

L	X	E	L	P	I	T	L	U	M	N	G	T
E	G	N	E	R	E	K	I	P	O	I	U	S
R	G	N	A	L	E	B	T	Y	T	O	A	G
U	N	T	I	U	R	K	A	A	G	R	N	D
T	R	E	L	L	M	R	T	A	E	I	N	I
A	E	L	T	N	L	S	R	Z	L	E	E	E
N	I	A	S	N	E	E	IJ	A	S	R	S	H
G	D	A	N	E	E	R	T	N	E	O	IJ	G
O	L	T	A	S	P	R	E	S	T	N	H	I
O	E	A	G	N	E	M	P	S	N	K	P	M
H	T	N	A	T	R	D	E	S	S	A	O	M
S	E	A	N	U	A	R	N	U	F	A	A	I
N	N	I	U	B	E	E	R	I	A	L	P	L
A	W	T	G	P	G	R	O	Z	G	N	O	S
M	A	I	M	G	N	A	S	I	P	E	E	W
N	L	A	N	E	P	M	I	H	C	S	B	K

Aanprijzer
Aanstelling
Ampere
Begin
Belang
Gans
Kenau
Knor
Kruit
Ligbad
Manshoog
Multiplex
Nataal
Naturel
Natuurmensen
Neteldier
Ophijsen
Passeren
Pikeren
Pisang
Ragout
Rayon
Schimpen
Slimmigheid
Statig
Wintertaling
Wolfsprenten
Zorg

PUZZELSLANG

Begin bij vakje 1. Bij elk volgend cijfer begint een nieuw woord. De laatste letter van een woord is telkens de eerste letter van het volgende woord. Bij goede invulling, is in de licht gekleurde vakjes een woord te lezen.

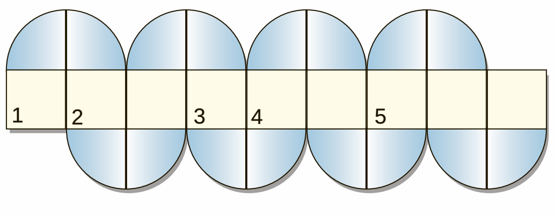

1. Brilslang; 2. onderhoud onder vier ogen; 3. azijn; 4. op de knieën zitten; 5. in nevelvorm sproeien.

© Puzzelland/120407

SUDOKU

					8	7		
	9	2			7	4	6	
6						1	2	5
	4	9		5	3			
1	5				2	3	8	
			8	4	6		5	
9				2		5		3
	3		6					
					4			2

Schrijf alle cijfers 1 t/m 9 in alle verticale kolommen, alle horizontale rijen én in alle vierkantjes van 3 x 3 vakjes.

Oplossing vorige week

2	9	8	7	6	5	3	1	4
1	7	4	8	2	3	9	5	6
5	3	6	9	1	4	8	7	2
9	8	7	4	3	1	2	6	5
3	2	1	5	8	6	7	4	9
4	6	5	2	9	7	1	8	3
7	1	3	6	4	9	5	2	8
8	4	9	1	5	2	6	3	7
6	5	2	3	7	8	4	9	1

OPLOSSINGEN VAN VORIGE WEEK

Prijspuzzel: HORIZONTAAL: 1. Lok; 4. paradox; 10. met; 13. eend; 15. iason; 16. geer; 17. groom; 19. aak; 20. metro; 21. tromp; 23. akela; 25. ik; 27. eau; 29. wei; 30. si; 31. plan; 33. suomi; 34. dope; 36. ar; 37. li; 38. no; 39. ka; 40. arme; 42. caput; 43. jaar; 45. te; 46. reu; 48. ego; 50. nu; 51. ernst; 53. stuff; 55. ertoe; 57. out; 59. peluw; 61. noor; 62. lener; 64. lire; 65. tin; 66. hatelijk; 67. keg. VERTICAAL: 1. Legkip; 2. oer; 3. knot; 5. ai; 6. raap; 7. asa; 8. doka; 9. on; 10. meta; 11. eer; 12. tronie; 14. doren; 16. gelid; 18. moa; 20. mee; 22. musicus; 24. kwintet; 26. klare; 28. korps; 30. spaan; 32. arm; 35. oka; 40. attent; 41. error; 43. jofel; 44. ruwweg; 47. ene; 49. gup; 51. eton; 52. toet; 53. stel; 54. flik; 56. roi; 58. une; 60. ure; 62. la; 63. rij. Crypto-overlapper: Horizontaal: 5. Portieren; 6. blindalen; 7. admissier; 8. oudgroene. Verticaal: 1. Rolladeuk; 2. standingo; 3. relaastor; 4. iedereend. Anagram: 1. koen-koren-donker; 2. naar-graan-angora; 3. ogen-groen-morgen; 4. neer-reden-einder; 5. nors-noors-sonoor; 6. sten-steun-funest; 7. nest-niets-intens; 8. etna-laten-etalon; 9. gene-geren-tenger; 10. pels-sleep-speels. Eindoplossing: DAMESFIETS Woordzoeker: GROEISTOF Puzzelslang: 1. Brio; 2. okinawa; 3. atap; 4. papaver; 5. routine. Het sleutelwoord luidde: BONAPARTE

'Schildpadden'

Ik heb tijdens mijn culinaire rondreis van de afgelopen drie jaar toch wel veel bewondering gekregen voor al die robuuste ruige 'ontdekkers' die in hun wrakke lekkende schuiten op een dieet van scheepsbeschuit, gepekelde haring en rats, kuch en bonen de wereld afstroopten op zoek naar persoonlijk gewin, goedkope buit; zeehelden die uiteindelijk de ultieme glorie mochten ontvangen in hun land van herkomst.

Tekst: Hans Vaders Foto's: Archief

Het enige wat je hierop tegen kan werpen is het feit dat kapitein noch bemanning, in hun zeer beperkte kosmos van kajuit en vooronder, niet wisten welk geweldig risico ze namen, doelloos zwervend in een eindeloze oceaan die ze zelf niet als eindeloos ervoeren maar eerder beperkt en te overzien, zo zij dachten. Van die grote risico's waren ze zich namelijk geen moment bewust en dat lijkt me ook maar beter zo. Ontdekkingen komen vaak voort uit argeloosheid, onkunde en enige branie.

De Galápagos Eilanden verschenen voor het eerst in 1570 op de kaarten van Gerardus Mercator en Abraham Ortelius. De eilanden werden de 'Insulae de los Galopegos' genoemd, de eilanden van de schildpadden. De Engelse piraat Richard Hawkins bezocht de archipel in 1593 en vestigde daarmee de traditie hiermee een ideale uitvalsbasis te creëren voor Engelse boekaniers die het gemunt hadden op Spaanse galjoenen die goud en zilver vervoerden vanuit de mijnen van Chili en Ecuador.

Een zeer gerenommeerd vijfsterrenhotel op ons eiland Curaçao heeft weleens een barok klinkende radiospot gemaakt: 'Wij serveren iedere dag de meest verse catch of the day', alsof een 'catch of the day' meestal niet vers zou zijn. Deze wervende tekst zou mijns inziens eerder van toepassing kunnen zijn op de Galápagos Eilanden waar onze zeevrienden talrijk en zeer nieuwsgierig zijn om in gesmolten boter een nieuwe ervaring in de keuken te ondergaan. Daarom ook hier allerlei soorten zeer, zeer verse vis, kreeft, garnalen en krab. Die voeren op deze eilanden de boventoon. En hoe kan dit ook anders, eilanden blijven nu eenmaal eilanden, omringd door een mooie, grillige, warme of koude zee.

In het nabije verleden prijkte zeeschildpad, bereid in allerlei kruidige varianten in een halve fles Franse cognac nog prominent op de menukaart in de pittoreske hoofdstad Puerto Baquerizo Moreno op San Cristóbal Eiland. Inderdaad, een van de eilanden ver, zo'n duizend kilometer, voor de kust van Ecuador.

De zeeschildpad is inmiddels op papier - slechts op papier dan - een beschermd dier, dit tot ongenoegen van menig gastronoom die nu de illegaliteit in moet duiken om zijn favoriete maal met smaak te savoureren.

Natuurlijk worden op de Galápagos Eilanden niet alleen producten van de zee gegeten en vers fruit wordt op de eilanden zelf geoogst. De gezonde erfenis van Ecuador is echter alom aanwezig en uit zich in gerechten regelrecht afkomstig uit de hooglanden van de Andes met vlees, aardappelen, granen en groenten.

Zo komt ook de ceviche uit de kuststreek van het vasteland: garnalen gebaad in citroensap en uien. Of probeer eens de encebollado, een hartige soep op basis van vis, kreeft en de fameuze zeekomkommer. Het zeeleven van de Galápagos Eilanden toont zich in ieder geval van een verrassende variëteit en kwaliteit.

Daar hoort dus de zeekomkommer bij, een traditioneel onderdeel van de dis van de Galápagos. Een bruin of zwart organisme dat vegeteert op de bodem van de oceaan en dat volgens mariene biologen een balans vormt in de voedselketen ter plaatse. Japanse wetenschappers hebben het overigens over een van de beste afrosodica op deze planeet. En zoiets eet je met een ruim aanbod van eilandelijk fruit: passievrucht, banaan, papaja of guanabana.

Dus maar eens naar Salvavidas aan de Avenue Charles Darwin in Puerto Ayora gegeten. Specialiteit van de zaak is kreeft en inktvis. Bestel hier een 'vuelve à la vida', gestoomde zeevruchten en een absolute aanrader om een 'hang-over' te bestrijden. Maar het kan ook eenvoudiger. Neem locro, een soep met kaas, advocado en aardappelen. Zeeschildpad staat niet op de kaart, maar is wel te bestellen met een knipoog naar de chef.

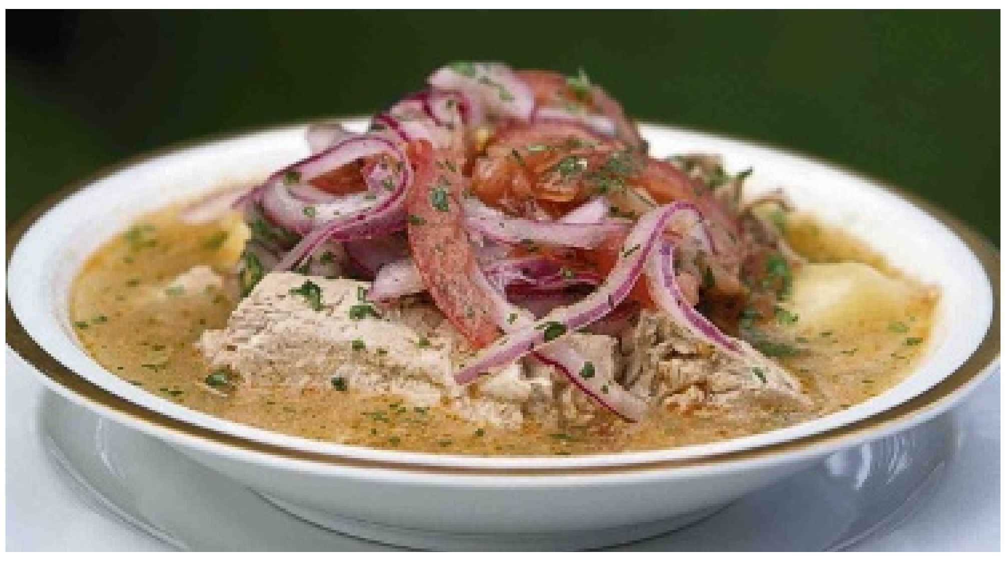

KOOK MEE MET MAY

Ceviche van garnalen

3 pond garnalen (medium)
8 stengels bleekselderij, schoongemaakt en julienne gesneden
12 lente-uien, julienne gesneden
1 wortel, schoongemaakt, julienne gesneden
1 rode paprika, zaden en zaadlijsten verwijderd, julienne gesneden
1 cup citroensap (circa 6 citroenen)
2 grote tenen knoflook, gepeld en fijn gehakt
2 eetlepels grof zout
beetje venkelpoeder
2 promèntè (of naar smaak), zaadjes verwijderd, heel fijn gesneden
1/4 cup extra virgin olijfolie
2 eetlepels fijngehakte verse cilantro

De garnalen pellen, het laatste stuk van de staart intact laten.
Darmkanaal verwijderen en afspoelen.
De garnalen 1 minuut (niet langer!) in kokend water blancheren. In een zeef laten uitlekken en afkoelen.
De julienne gesneden groenten 30 à 60 minuten in ijswater knapperig laten worden.
In een glazen schaal het citroensap met de knoflook, het zout, de venkelpoeder en de promèntè samenvoegen. De olijfolie toevoegen en goed mengen. De julienne gesneden groenten goed laten uitlekken, met de garnalen bij het olijfoliemengsel voegen. Voorzichtig omscheppen en 15 à 20 minuten laten marineren alvorens te serveren.
Met de vers gehakte cilantro bestrooien en serveren.
Voor 8 à 10 personen.
Eet smakelijk,
May

WIJNADVIES

Verzorgd door de wijnspecialisten van Licores Maduro

Mc. Manis Pinot Grigio, Californië

Druivensoort:	**Pinot Grigio**
Streek:	**Californië**
Kleur:	**Helder lichtgeel**
Geur:	**Groene appel en limoen**
Smaak:	**Speelse kruidigheid met frisse ondertoon van limoen**

Bij de ceviche van garnalen drink ik het liefst een heldere Pinot Grigio, maar dan wel één met structuur. Met structuur bedoel ik dat de wijn rijke tonen moet hebben in de smaak. Deze Pinot Grigio wordt gemaakt aan de oevers van de San Joaquinrivier vlakbij Sacramento in Californië door de Mc. Manis familie onder leiding van Ron en Jamie Mc. Manis. Er is veel aandacht besteed aan de wijngaarden en dat proef je.

Licores Maduro

Lekkere frisse tonen van de druif afgewisseld met structuur in de fruitzuren en een complexiteit van fijne tuinkruiden zoals kervel, bieslook en basilicum. Ik denk voor de paasdagen een heel fijn recept met een hele fijne wijn.

Prettige paasdagen gewenst voor een ieder.

Santé!

Deze wijn is verkrijgbaar bij The Store, Licores Maduro

Het genot van wijn

Reis naar Argentinië

De wijnreis die ik ging maken, georganiseerd door het Nederlands Gilde van Sommeliers, was er één om nooit te vergeten.

Tekst: Erik van Kampen

Mendoza in Argentinië. Ik wist dat daar veel mooie wijnen vandaan kwamen, maar hoe zag het er daar nu eigenlijk uit? Het blijkt dat Mendoza zeker zo mooi is als de wijnen die er vandaan komen. De provincie is prachtig gelegen aan de rand van de Andes. De wijngebieden van Mendoza liggen dan ook op grotere hoogte, tussen de 600 en 1100 meter boven zeeniveau. Daarnaast is het er ontzettend droog.
De stad is werkelijk prachtig; deze staat vol met oude koloniale gebouwen, heeft een aantal schitterende stadsparken en gezellige cafés en uitstekende restaurants zijn er in overvloed. Een van de leukste dingen om te doen in Mendoza als wijnliefhebber is de Bikes & Wines tour. Met de fiets rijd je door de mooist gelegen wijngaarden ter wereld en bezoek je verschillende bodega's waar je een rondleiding krijgt en hun wijnen proeft.

Op een warme vrijdagmiddag hadden we onze eerste afspraak. In nog geen uur rijden komen we aan bij de indrukwekkende bodega van Navarra Correas en worden we verwelkomd door hun hoofdwijnmaker Ronaldo Luppino. We nemen plaats in de schaduw van een grote boom en kijken naar een salontafel met daarop alle wijnen die Navarro Correas te bieden heeft. En dat zijn er nogal wat, maar liefst 15 verschillende wijnen worden er gemaakt. Ronaldo legt ons uit waarom. 'Het terroir van Barrancas is uniek en de filosofie van Correas is dat wij wijnliefhebbers de verschillende druivensoorten willen laten ervaren met dit terroir'. De Barrancas is een oude rivierbedding en heeft daardoor in de bodem veel stenen en rotsen. Daarnaast krijgt het gebied ontzettend veel zon en valt er nauwelijks regen. Een perfect terroir voor verschillende druiven. Het is zeer interessant om echt het verschil van de druiven te proeven.

De volgende dag gingen we kijken bij een aantal wijngaarden om te zien hoe het het was gesteld met de schade die was ontstaan door de enorme hagelbuien van een paar weken daarvoor.

Een derde van het totale wijngaardoppervlak van de regio waar ik was, was verwoest door een gigantische hagelstorm. In nog geen twintig minuten zorgden ijskorrels zo groot als golfballen ervoor dat er geen tros of druif overbleef. We bezochten een wijnboer wiens wijngaard in het epicentrum van de storm had gelegen. Samen met de wijnmaker stond ik een tijdje zwijgend voor een kaal veld waar zo hier en daar nog een verdwaald stammetje stond, zonder takken, blad of druiven. "Hoe is het nu?", vroeg ik hem na een poosje voorzichtig. "Nou", zei hij, "het had slechter kunnen zijn." Ik kon mijn verbazing niet onderdrukken. Hoe zou het in hemelsnaam slechter kunnen zijn?

En dan te bedenken dat dit hier elk jaar gebeurt. Dat is te wijten aan de nabijgelegen Andes en aan de hoogte van de wijngaarden (duizend meter). Men probeert de oogst te beschermen met netten over de wijnstokken die de val van de ijskorrels moeten breken. Maar tegen hagelstenen van vijf centimeter doorsnee is geen kruid gewassen.

Afgezien van de hagel hebben de Argentijnse wijnboeren echter alle reden tot juichen. In de afgelopen tien jaar heeft men zich ontwikkeld van een ouderwetse bulkwijnproducent tot een topspeler op kwaliteitsniveau.

Malbec is voor mij de Maradona onder de Argentijnse druivenrassen, maar ook Shiraz, Chardonnay en de van oorsprong Italiaanse rassen Bonarda en Torrontès geven prachtige resultaten.

Argentinië heb ik na deze indrukwekkende reis voor altijd in mijn hart gesloten en ik hoop er nog eens terug te keren.

À Votre Santé

Erik van Kampen is sommelier bij Licores Maduro.

Strijd der Titanen (1)

Het recht van de sterkste

Val der titanen, Cornelis van Haarlem.

Vanaf de eerste dagen der mensheid zagen we het recht van de sterkste en de tegenstellingen van stamleden tegenover leiders, krijgers tegenover heersers, slaven tegenover grondbezitters, boeren tegenover adel, arbeiders tegenover grootindustriëlen, de massa's tegenover bourgeoisie, links tegenover rechts, Labour tegenover Torries, PvdA tegenover VVD, Democraten tegenover de Republikeinen.

Tekst: Jan de Ruijter

Na duizenden jaren van tegenstellingen tussen rijk en arm, links en rechts, zit de strijd er mogelijkerwijs bijna op. Opmerkelijk genoeg speelde Nederland in de nieuwe tijd (dat is vanaf 1500 na Chr.) een belangrijke rol in een geheel nieuwe fase van deze tegenstellingen, maar stond ook vooraan bij het zoeken naar mogelijke oplossingen.

De oertijd en de oudheid

In economisch en sociaal opzicht kunnen we alles voor 1500 na Chr. de oude tijden noemen. Vanaf de allereerste stammen in de oertijd bestonden de tegenstellingen tussen onmondige stamleden en de heersers en koningen. Zo ook in de oudheid en de middeleeuwen tot aan de nieuwe tijd. En zoals met zovele interessante thema's liggen vaak de antwoorden en oplossingen voor problemen in het verleden. Vooral jonge lezers wil ik daarom een grote belangstelling aanraden voor de geschiedenis van welk thema dan ook. Niet alleen voor het begrijpen van het heden, maar ook omdat je altijd weer ziet bij het oplossen van problemen, dat de 'root causes' altijd in het verleden te vinden zijn.

Beginnend in de oertijd met het verschijnen van de mens zo'n drie miljoen jaar geleden leerden we vroeger al dat mensen in kleine groepen leefden als jagers en vissers die rondtrekkend van de beschikbare natuurlijke bestaansmiddelen leefden zonder ook maar iets te beheren of te managen. De sterksten waren de leiders. Zo'n 10.000 jaar geleden, in het Midden-Oosten, ontwikkelden volkeren landbouw en veeteelt op vaste plaatsen waarbij hun samenleving gestructureerd werd met hiërarchisering, administratie, economie, geld en handelsverkeer. De allereerste erkende beschaving ter wereld dateert uit 4500 voor Chr. in datzelfde gebied; het eerste schrift werd daar uitgevonden en het eerste rijk werd daar opgebouwd. De oertijd ging over in de oudheid. Perzië en Griekenland waren de eerste grote rijken met een ontwikkelde samenleving waar de grondslag werd gelegd voor kunst, wiskunde, architectuur, politiek, filosofie en wetenschap. Kleine machtige elites regeerden, leiders lieten zich voor het leven tot dictator benoemen en later tot Keizer, die universele heersersopvattingen hadden. Burgeroorlogen, geweld, verwoesting, neergang en verval waren de orde van de dag en vormden de kern van het leven en bestaan. Wereldgeschiedenisboeken laten ons zien hoe 30-jarige oorlogen en 80- en 100-jarige oorlogen in alle delen van de wereld continu voorkwamen zowel in het oude Griekse, Romeinse, Arabische als Aziatische rijk.

De middeleeuwen

Ook in de middeleeuwen was het overal oorlog en hadden de leiders, koningen en keizers alleen oog voor het vergroten van hun rijk en macht. De middeleeuwen kende drie sociale standen, de geestelijkeid, adel en boer en iemands stand was door geboorte bepaald. Negentig procent van de mensen was boer en wat we daar ook in mooie boeken en films over gelezen en gezien mogen hebben, het leven was hard, wreed en kort. Dat geldt voor de oude tijden van Alexander de Grote, Julius Caesar, Atilla de Hun, als voor de middeleeuwse tijden van barbarisering, invasies, de christenvervolgingen, de islamitische expansie, de kruistochten, toen geweld en oorlog gepaard gingen met onredelijke belasting-inning, bureaucratie en dodelijke ziekten zoals de pest. We leerden dat vroeger allemaal op school zonder ons echt bewust te zijn hoe verschrikkelijk wreed alle historische tijden geweest zijn voor gewone mensen. De ontdekkingsreis naar Amerika van Cristoffel Columbus in 1492 wordt beschouwd als het einde van de middeleeuwen en de nieuwe tijd breekt aan tot aan 1800, het begin van de moderne tijd. De Europese (westerse) beschaving wordt dan verbreid over de rest van de wereld.

De nieuwe tijd en de moderne tijd

In Nederland werd een nieuw en effectief systeem uitgevonden om inkomsten te verwerven; de onderneming. De eerste multinational in de wereld was de Hollandse Vereenigde Oostindische Compagnie (VOC) van 1602 en in 1606 gaf die de eerste verhandelbare aandelen uit in Amsterdam om de kapitaalsintensieve scheepvaartactiviteiten te financieren. Met die aandelenemissie ontstond de eerste effectenbeurs van de wereld. De achterstand die de Europese landen hadden op de Chinezen en Arabieren op het gebied van de scheepvaart werd snel ingehaald.

Vanaf die tijd kwamen alle economische vooruitgang, alle rijkdom en voorspoed en alle uitvindingen tot stand met behulp van ondernemingen. Zonder ondernemingen zouden er bijvoorbeeld geen auto's, vliegtuigen en treinen zijn. De basis van al het hedendaagse succes werd gelegd in de zestiende eeuw in Amsterdam waar de Hollandse handelaren van die tijd ontdekten dat er meer geld nodig was voor de grote investeringen in risicovolle handelsexpedities naar Azië, dan opgebracht kon worden door de partnerschappen die voor een bedrijf tot dan gebruikelijk waren. Partnerschappen werden gevormd door mensen die besloten samen zaken te doen. Zij investeerden gezamenlijk en zij leidden gezamenlijk het bedrijf. Ze waren directeur en eigenaar. Het kapitaal van een bedrijf bleef altijd beperkt, er is immers een grens aan het aantal partners dat met elkaar wil en kan samenwerken. Bij de nieuwe vinding werd eigendom en management van het bedrijf losgekoppeld, er kwamen aandeelhouders die wel wilden investeren maar niet mee op zee gingen en geen dagelijkse betrokkenheid bij de VOC wilden.

Door de nieuwe constructie haalde de VOC veel meer geld op bij veel meer mensen voor haar activiteiten. De VOC zorgde voor een nog grotere trouvaille. Schulden gingen in die tijd over van generatie op generatie totdat een schuld was afgelost. Dat was niet aantrekkelijk voor het nieuwe type aandeelhouders die hun nazaten niet wilden opschepen met schulden als investeerders zonder invloed en controle op het functioneren van het bedrijf. De expedities van de VOC waren uiterst riskant en vergelijkbaar met de hedendaagse ruimtevaart. Schepen vergingen op de lange zeereizen, of door piraterij kwam de handelswaar niet aan waardoor de levering aan kopers niet volbracht kon worden. Dat loste de VOC listig op door de beperkte aansprakelijkheid; investeerders/aandeelhouders konden nooit meer verliezen dan hun eigen inbreng. Een creatief en lucratief systeem van beperkte kans op verlies en onbeperkte kans op winst.

In deze Hollandse vondst ligt de bron van veel ellende. De VOC was er uitsluitend voor bedoeld om aandeelhouderswinsten te maximaliseren; de plunderingen in het buitenland en het bedrijfsegoïsme dienden het algemene belang van de Hollandse welvaart (een klassiek voorbeeld van de eerste vorm van kapitalisme, het mercantilisme, kapitalisme voor de staat). Hoe verwerpelijk en afschuwelijk dat nu ook klinkt, de hedendaagse multinationals zijn nog veel erger en dat wordt nagenoeg door iedereen geaccepteerd alsof het de gewoonste zaak van de wereld is.

Tegenwoordig gaat het niet om de beperkte verantwoordelijkheid van beperkte schade van het verliezen van een gezonken of gekaapt schip, het gaat om zaken als milieu en volksgezondheid. Ondernemingen lozen giftig afval, tankers met olie (Exxon Valdez en BP, Golf of Mexico) of chemicaliën kunnen natuurgebieden voor tientallen jaren verwoesten, kerncentrales zijn een bedreiging voor bevolkingen en steden en farmaceutische fabrikanten en de chemische industrie zijn alle ondernemingen die in potentie de gevaarlijkste vormen van menselijke activiteiten zijn en ongelimiteerde schade kunnen aanrichten, veel groter dan destijds de VOC, met slechts beperkte verantwoordelijkheid voor de eigenaren/aandeelhouders, die wel van onbeperkte winsten mogen genieten zoals bij de grote oliemaatschappijen. De onderneming heeft wel de rechten als een mens maar niet de plichten. Mensen zijn wel verantwoordelijk voor wat ze doen, de onderneming niet. Deze zelfde structuur van de onderneming met beperkte verantwoordelijkheid werd in Amerika gebruikt voor de aanleg van de grote spoorwegen ondanks het protest van president Abraham Lincoln die in 1864 waarschuwde: "Bedrijven zijn op een troon gehesen; een tijdperk van corruptie zal aanbreken totdat alle welvaart in de handen van een paar enkelingen is verzameld en de Republiek is verwoest."

Lincoln was een visionair. Zijn sombere woorden werden werkelijkheid. De pijnlijke kloof tussen arm en rijk en de enorme negatieve impact van het moderne bedrijfsleven op de natuur bevestigen de juistheid van Lincolns voorspelling. De introductie van de beperkte aansprakelijkheid leidde tot onverantwoord en onmenselijk handelen. De onderneming was en is als winst- en welvaartsmachine heel lucratief voor allen die zich laten leiden door hebzucht. En zo zien we hoe ook in de nieuwe tijd vanaf 1500 en in de moderne tijd vanaf 1800 de eeuwenoude tegenstellingen gewoon voortduren, weliswaar op een ander niveau en in sterk verbeterde levensomstandigheden, maar de verschillen blijven er.

West-Europa en Amerika

En nu naar het heden, de dag van vandaag. In de Amerikaanse wetgeving werd na de Tweede Wereldoorlog bepaald dat het de voornaamste functie van de onderneming is om winsten voor aandeelhouders te maximaliseren. Dat is een groot verschil met Europa en het is ook de voornaamste reden dat in deze moderne tijden de grote historische verschillen tussen arm en rijk, haves en have-nots, links en rechts, blijven voortbestaan. In tegenstelling tot Amerika waar kapitaal hoofdzakelijk en normaliter wordt verkregen door emissies van aandelen en obligaties, is het in Europa en Japan veel meer gebruikelijk dat bedrijven kapitaal extern van banken aantrekken.

De wetgeving van Europese landen en Japan schrijft voor dat ondernemingen en zij die bedrijven managen en daarop toezicht houden, niet alleen verantwoordelijkheden hebben tegenover de aandeelhouder maar ook tegenover de andere stakeholders zoals de medewerkers, leveranciers, klanten, crediteuren en de gemeenschap, wier welvaart afhangt van de prestaties van de onderneming. In verband daarmee is het dan ook te begrijpen dat in Europa de medewerkers vertegenwoordigd zijn in het management van de onderneming en dat de sociale partners, de werkgevers, de werknemers en de overheid gezamenlijk het economisch beleid vormen. En bovendien dat Europa sterke bescherming van de werknemer kent, een ontslagwet heeft, en veel sterkere werkloosheidsuitkeringen en sociale uitkeringen dan Amerika.

Veel van de verschillen tussen West-Europa en Amerika zijn terug te voeren tot de eerste immigranten vanuit Europa naar Amerika. Rond 1600 vestigden Europese immigranten uit Engeland, Frankrijk, Spanje en Nederland zich in Amerika. Het waren overwegend vrijheid zoekende avonturiers, religieuze vluchtelingen zoals de Puriteinen die in New England de City upon the Hill, een Puriteinse godvrezende voorbeeldgemeenschap voor de rest van de wereld wilden stichten, entrepreneurs, oud-soldaten, andersdenkenden, criminelen en gevangenen.

Veel van de karakteristieken van Amerikanen zijn terug te brengen tot deze eerste immigranten. De enorme conservatieve puriteinsheid komt van de eerste kolonisten en verklaart hun ouderwetse visie op geboortebeperking, abortus en andere sociale, liberale verworvenheden. Het fanatieke nastreven en als heilig beschouwen van vrijheid en vrij zijn is de basis voor hun heilig geloof in de vrijemarkteconomie en hun geloof in een kleine overheid die zich zo min mogelijk in het leven van de burgers mengt.

Het individualisme, zo sterk bij wie we gemakshalve 'rednecks' en zeer recent de Teaparty noemen, zat al in de genen van de eerste immigranten net zoals de entrepreneurial spirit en het gemak waarmee zovelen in Amerika zich bijna misdadig gedragen door zich te verrijken ten koste van anderen. Dat begon al met de eerste zogenaamde dokters die we zagen in de oude westerns, de dorpsdokter, die een of ander watertje in een fles als geneesmiddel verkocht en wat we nog steeds elke dag terugzien op de Amerikaanse televisiekanalen waar van alles wat niet deugt of werkt verkocht mag worden met de meest fantastische beloftes en zogenaamde garanties. En het recht van de sterkste, de John Wayne-attitude staat nog steeds in hoog aanzien bij leiders in Amerika. Religie, individuele vrijheid, geen overheidsinmenging, vrije markten, individualisme, ondernemerschap, hang naar criminaliteit en het recht van de sterkste zijn nog steeds de dominante karaktertrekken van de Amerikaan.

In de volgende aflevering: de mogelijke overbrugging van de culturele verschillen en het einde van de eeuwenoude verschillen.

Recht

Arubaans vennootschapsrecht op de schop

Al enige tijd is boek 2 van het Burgerlijk Wetboek van Aruba in de maak. In dit wetboek zal het nieuwe Arubaans vennootschapsrecht worden geregeld. Thans is het Arubaans vennootschapsrecht geregeld in - hoofdzakelijk - het Wetboek van Koophandel en ook in de Handelsregisterverordening . Deze wetgeving is in velerlei opzicht niet meer van deze tijd. Vandaar dat in navolging van Nederland en de voormalige Nederlandse Antillen er ook voor Aruba op enig moment modern vennootschapsrecht zal gaan worden ingevoerd.

Tekst: Misha Bemer

Recent heeft de wetgever in wezen een voorschot genomen op het moderniseren van het Arubaans vennootschapsrecht, hetgeen zoals gezegd middels het invoeren van voornoemd boek 2 van het Burgerlijk Wetboek van Aruba en ook van een nieuwe Handelsregisterverordening moet gaan gebeuren. Dit als gevolg van het actieplan van de Financial Action Task Force, dezelfde instantie die er mede voor verantwoordelijk is dat Aruba thans reeds strenge regelgeving kent inzake het voorkomen en bestrijden van witwassen en terrorismefinanciering, welke regelgeving geldt voor onder meer financiële dienstverleners, advocaten en notarissen. Deze strenge regelgeving is gerelateerd aan financiële transacties, terwijl de recent ingevoerde regelgeving meer in het algemeen het toezicht op de Arubaanse kapitaalvennootschappen verscherpt. Ook deze recent ingevoerde regelgeving dient te worden bezien in het licht van het voorkomen en bestrijden van witwassen en terrorismefinanciering.

Kort en goed komt het er op neer dat de overheid heeft gemeend dat boek 2 niet kan worden afgewacht, zodat de recent ingevoerde regelgeving - waarmee het Wetboek van Koophandel, de Handelsregisterverordening en de Landsverordening vennootschap met beperkte aansprakelijkheid zijn gewijzigd - dan ook als noodvoorziening dient te worden aangemerkt.

Wat zijn de meest in het oog springende wijzigingen?

Nu, om te beginnen zijn aandelen aan toonder afgeschaft. Deze aandelen dienen binnen drie jaar te worden omgezet in aandelen op naam. Voor de vennootschap met beperkte aansprakelijkheid is dit niets nieuws; de oorspronkelijke Landsverordening vennootschap met beperkte aansprakelijkheid stond toonderaandelen reeds niet toe. Voor de naamloze vennootschap en de Aruba vrijgestelde vennootschap, althans voor de houders van aandelen in dergelijke vennootschappen, is het evenwel een ingrijpende wijziging; worden aandelen niet omgezet dan mogen de houders van deze aandelen hun rechten verbonden aan de aandelen niet meer uitoefenen.

Voorts geldt dat met de nieuwe regelgeving de verplichting een jaarrekening op te maken en te deponeren in het handelsregister is ontstaan. Deze verplichting gold reeds voor bepaalde ondernemingen, zoals banken en verzekeringsmaatschappijen maar nu dus ook voor alle andere. Wanneer u evenwel meent dat u als gevolg van deze wetswijziging inzage zult kunnen doen in de jaarrekeningen van alle vennootschappen dan komt u bedrogen uit. Het doel van de wijziging is toezichthoudende instanties zoals de Centrale Bank van Aruba in de gelegenheid te stellen de jaarrekeningen van Arubaanse kapitaalvennootschappen in te zien.

Een andere wijziging betreft de verplichting er een aandeelhoudersregister op na te houden. De achterliggende gedachte daarbij is dat als gevolg van de wijziging het eenvoudiger zal zijn te achterhalen wie de ultimate beneficiary owner van een vennootschap is.

Verder is thans elke Arubaanse vennootschap verplicht een vestigingsadres te hebben, niet zijnde het adres van een eventuele wettelijke vertegenwoordiger. Op dit adres zullen tenminste dienen te worden bewaard de notulen van aandeelhoudersvergaderingen, de jaarrekeningen en het aandeelhoudersregister.

Voorts is de informatie uitgebreid welke aan de Kamer van Koophandel dient te worden verstrekt. Zo dient naast een postadres tevens een elektronisch adres en een telefoon- en faxnummer te worden opgegeven.
Ook is de invorderingsbevoegdheid voor wat betreft de jaarlijks verschuldigde contributie formeel bij de Kamer van Koophandel neergelegd en zijn de boetes op het niet voldoen aan de uit de Handelsregisterverordening voortvloeiende verplichtingen aanzienlijk opgeschroefd.

Verdere, meer ingrijpende wijzigingen in het Arubaans vennootschapsrecht zullen, zoals gezegd, hun intrede doen met het nog in te voeren boek 2 van het Burgerlijk Wetboek van Aruba en de nieuwe Handelsregisterverordening.

Mr Misha Bemer is advocaat bij HBN Law te Aruba. Hij voert een algemene, commerciële praktijk, waarbij de nadruk ligt op het procederen. Misha Bemer buigt zich voor de Ñapa over juridische onderwerpen die spelen op Aruba. Misha.bemer@hbnla w. com

Mens & Werk

Veiligheid en technologie

Vanaf het begin van de mensheid heerst er onveiligheid. Eerst waren er de wilde dieren, omstandigheden van het klimaat en andere mensen. Veiligheid heeft de mens altijd beziggehouden. Maar wat is veiligheid? Veiligheid is het aanwezig zijn van een zekere mate van ordening en rust in de samenleving en van bescherming van leven, gezondheid en goederen tegen acute of dreigende aantastingen en gevaren.

Tekst: Judice Ledeboer

Door de technologische ontwikkeling is er een andere vorm van 'onveiligheid' ontstaan en wordt technologie ook weer ingezet om veiligheid te scheppen. Landen, bedrijven, individuen, iedereen houdt zich met allerlei vormen van veiligheid bezig en er is vooral veel aandacht voor preventie; voorkomen is tenslotte beter dan genezen. Ieder mens ervaart veiligheid anders. Voor de een kan veiligheid onveiligheid betekenen. Heel actueel is bijvoorbeeld het gevoel van veiligheid omtrent atoomtechnologie. De een voelt zich er veilig bij, de ander helemaal niet, omdat iemand bij wijze van spreken maar een knop hoeft in te drukken en een deel van de mensheid kan vernietigen. Atoomtechnologie wordt echter niet alleen gebruikt om oorlog te voeren. Ze heeft ook geleid tot belangrijke toepassingen in de geneeskunde, zoals bestraling van tumoren.

Het zich veilig voelen is een basisbehoefte van de mens. Bedrijven besteden veel geld aan veiligheid op de werkvloer, maar in de privésfeer is het 'onveiliger' dan op de werkvloer. Elk jaar sterven er in Europa 80.000 mensen en raken er 40 miljoen mensen gewond als gevolg van een ongeval in de privésfeer. Ongevallen in de privésfeer vormen één van de grootste bedreigingen voor de doelgroep onder de 45 jaar wat betreft mortaliteit en morbiditeit. Tegen 2020 wordt er zelfs een duidelijke stijging van de ongevallencijfers verwacht (Bron: www.oivo-crioc.be).

We hebben het hier dus over de fysieke onveiligheid. Er bestaan echter ook andere vormen van onveiligheid, waarbij de samenleving als geheel wordt aangetast en de mens op mentaal gebied.

Overheden en bedrijven geven daar tegenwoordig veel aandacht aan. In veel landen zijn er wetten ter bescherming van veiligheid op allerlei gebied en bedrijven worden gecontroleerd op de wijze waarop zij personeel, klant en anderen een veilige omgeving en betrouwbaarheid bieden, want ook corruptie geeft een gevoel van onveiligheid. Door allerlei partijen samen te laten werken, dit noemt men integrale veiligheid, wordt er geprobeerd om een veiligere omgeving te scheppen. Alle schakels van de veiligheidsketen - voorkomen, preventie, voorbereiden, bestrijden en nazorg - moeten daarbij goed op elkaar aansluiten.

De ontwikkeling op technologisch gebied haalt de veiligheid echter in. Organisatorische processen worden hoe langer hoe meer gedigitaliseerd. Ernst & Young doet ieder jaar een onderzoek, een 'Global Information Security Survey' en uit het laatste onderzoek blijkt dat 72 procent van de respondenten een groeiend risico bespeurt in de toename van externe bedreigingen en heeft slechts een derde zijn informatiebeveiligingsstrategie in de afgelopen twaalf maanden gemoderniseerd. Volgens de meeste respondenten vormen kwaadaardige aanvallen van buitenaf het grootste risico. Bij dergelijke aanvallen kan gebruik worden gemaakt van informatie die via sociale media is verkregen en vervolgens gericht wordt ingezet om aan bepaalde personen gegevens te ontfutselen (phishing). In de privésfeer vinden er ook 'aanvallen' plaats in de vorm van bijvoorbeeld 'bangalijsten' die op het internet worden verspreid, waarop de namen worden vermeld van meisjes die zich als 'slet' zouden gedragen.

Ook aanvallen op de gedigitaliseerde gegevens van bedrijven vinden plaats, waarbij systemen ontregeld worden, gegevens gestolen en medewerkers en klanten niet meer bij hun gegevens kunnen komen. Betalingen kunnen niet worden gedaan en er verdwijnen zelfs bedragen 'in het systeem' en niemand weet die bedragen te vinden. Deze gevaren staan bovenaan de lijst van 'gevaren' op de werkvloer en kosten de samenleving meer geld dat 'gewone' fraude.

Op Curaçao hebben we op dit moment te maken met 'skimming', een vorm van betaalpasfraude, waarbij criminelen een kopie van de betaalpas maken en samen met de pincode nemen ze geld op en doen ze betalingen in binnen- en buitenland. Skimming is wereldwijd al jaren een probleem. Zijn er op Curaçao wel voldoende preventiemaatregelen genomen, zoals camera's en pas-gleuven die beschermd zijn tegen kopieerapparaatjes? Het heeft in ieder geval al veel geld gekost. Hiermee wordt duidelijk dat we met z'n allen zo kwetsbaar zijn. Slechtdenkende mensen en criminelen bedenken iedere keer weer andere manieren om zich te verrijken ten koste van anderen. Hoe ver moeten we met preventiemaatregelen en controle gaan?

De kloof tussen enerzijds de zakelijke behoeften van organisaties en anderzijds hun vermogen om nieuwe en complexe beveiligingsrisico's aan te pakken wordt iedere dag groter. Het gevaar loert continu om de hoek. Gevaar op fysiek en mentaal gebied. Het feit dat een ander zomaar in jouw digitale gegevens kan kijken, deze kan kopiëren en geld van je rekening kan afhalen geeft een gevoel van onveiligheid. Terug naar het kartonnen dossier met alle correspondentie, papieren contractjes en de oude sok voor het geld is een optie.

De huidige techniek kan ons bijstaan om een 'veilig' leven te leiden, maar uiteindelijk is de mens zelf de zwakste schakel. Oppassen geblazen dus.

Marketing

Hoe waait de wind?

Er hing een prettig sfeertje bij mijn opdrachtgever: een aantal medewerkers stond op de gang met elkaar te overleggen, er werd gelachen bij een gemeende high five, een senior manager haalde koffie - ook voor zijn assistente. Ergens anders zat iemand geconcentreerd te werken met een muziekje op zijn koptelefoon waardoor hij niet werd gestoord door het zeer geanimeerde telefoongesprek dat zijn collega voerde met een klant. "We hebben deze week weer een nieuwe klant binnengehaald en vieren dat straks met een borrel. Drink er een mee", zei mijn opdrachtgeefster. De receptie werd intussen al omgebouwd tot bar.

Tekst: Marcel Truyens

In veel bedrijven zijn zaken als strategie, systemen en structuur - al dan niet helder - gedefinieerd. Binnen deze driehoek van doelen, middelen en organisatiestructuur drijft iets rond dat bedrijfscultuur heet. Bedrijfscultuur gaat over gemeenschappelijke opvattingen en vooral gedragspatronen. De ziel van de onderneming die wordt gevoed vanuit normen en waarden. Waarden zijn de doelen of idealen die mensen waarderen of nastreven. Waarden hebben een emotionele lading: 'we gaan ervoor!' Normen vormen de wijze waarop de waarden worden uitgewerkt, vertaald naar concrete handelingen. Waarden binnen een bedrijfscultuur kunnen worden gedefinieerd op economisch, sociaal en maatschappelijk niveau. Met de nadruk op kunnen, want heel veel bedrijven hebben helemaal niets gedefinieerd, zijn zich de cultuur niet bewust of beschouwen hem als de wind. Slechts aan het bewegen van de bomen kan je zien dat het waait.

Voor de waarnemer is het echter snel duidelijk hoe de wind waait en in plaats van naar de bomen te kijken, let hij om te beginnen op gedragspatronen van medewerkers. Hoe gaat men om met collega's, managers, klanten, aandeelhouders, maatschappelijke instellingen. Bestaan er codes, voorschriften en dergelijke? Sociale normen zijn bijvoorbeeld neergelegd in arbeidsovereenkomsten en veiligheidsvoorschriften. Ethische en maatschappelijke normen kunnen worden gecodificeerd in een ethische code of een 'corporate manual'. Wie zijn de sleutelfiguren binnen de organisatie die de cultuur scheppen of in stand houden? Wordt er naar ze opgekeken en worden ze bewonderd, of voeren ze een schrikbewind? In elk bedrijf doen verhalen de ronde. Roddels en geruchten. Maar ook verhalen over hoe is gehandeld en door wie bij cruciale gebeurtenissen zoals de oprichting, fusies, crises. In die soms dramatische verhalen spelen vaak geprononceerde mensen die getuigen van moed, visie en solidariteit een hoofdrol. Ook symbolen zijn zeer kenmerkend. Huisstijl, logo's, huisvesting, interieur en kleding krijgen vaak aandacht als uitdrukkingsvormen van een bedrijfscultuur.

De bedrijfscultuur wordt mede bepaald door externe factoren: de aard van de markt en het product, de omvang, geschiedenis en levensfase van het bedrijf, maar ook de locatie en zelfs de rechtsvorm doen er toe.

Zoals gezegd heeft de eigen cultuur voor veel bedrijven een hoog vanzelfsprekendheidsgehalte. Zoals de vis het water nodig heeft om te leven, zo kan het bedrijf niet zonder cultuur. Het kan goed zijn om af en toe na te gaan hoe zuiver het water nog is, mogelijk moet het worden ververst. Een goede diagnose van uw eigenbedrijfscultuur maken is erg lastig, de cultuur - indien gewenst veranderen - nog moeilijker. Een geoefend buitenstaander kan u daarbij helpen, net zoals uw vrouw, beste vriend of coach dat beter kan dan u als het over uw karakter gaat. Zij zullen een ander beeld hebben dan u als het erom gaat of u open of gesloten bent, proces- of resultaatgericht, strak of los, mens- of werkgericht, pragmatisch of normatief et cetera.

Waarom dit verhaal in een marketingcolumn? Omdat ik bij veel opdrachtgevers de bedrijfscultuur kan aanwijzen als reden dat het 'niet lekker loopt'. Dat een aantal disfunctionele waarden de effectiviteit van de organisatie belemmert. Dat er een hemelsbrede kloof bestaat tussen de visie van het management en de opvattingen die binnen - en buiten - het bedrijf leven. Heel vaak herkent de ondernemer zijn bedrijfscultuur niet als een belangrijke oorzaak voor stagnatie van winstgroei of achteruitgang.

De markt vraagt - al jaren - om klantgerichtheid, flexibiliteit, open communicatie en maatschappelijke betrokkenheid. Intern vragen uw medewerkers om goede communicatie, betrokkenheid, loyaliteit en werkplezier. Juist deze subjectieve kenmerken hebben vaak veel te maken met de bedrijfscultuur. Immers vaak - niet altijd - geldt 'zo binnen, zo buiten'. Als intern in een bedrijf de verhoudingen onpersoonlijk en formeel zijn, zal dat vaak ook gelden voor de relatie naar buiten. Als de collegialiteit en interne kwaliteit te wensen over laten, zullen de klantgerichtheid en externe kwaliteit waarschijnlijk eveneens van laag niveau zijn.

In onze concurrerende markt moeten bedrijven zich weloverwogen positioneren, zodat zij 'gezicht' krijgen naar de consument en zich onderscheiden van concurrenten. Dat onderscheid wordt traditioneel gezocht in objectieve product- of dienstkenmerken maar steeds meer ook in subjectieve, niet direct tastbare kenmerken. De emotionele waarde van een product/dienst, merk of bedrijf - en daarmee de bedrijfscultuur - wordt steeds belangrijker.

Na een korte maar uiterst boeiende speech van mijn opdrachtgeefster was iedereen binnen de organisatie onderdeel van het succes. Zelfs de receptioniste werd geprezen om haar bijdrage in het binnenhalen van de nieuwe klant. Ik bekeek de borrel op een afstandje en zag geen ploeg werknemers maar een stel hele goede vrienden die de maandag daarop ongetwijfeld samen, met heel veel plezier en gemotiveerd tot op het bot weer aan de gang gingen op weg naar het volgende succes.

Om redenen van vertrouwelijkheid kunnen namen, producten, markten en feitelijke omstandigheden anders zijn benoemd dan in de realiteit het geval was.

Marcel Truyens is onafhankelijk marketing en communicatieadviseur te Curaçao. http://web.me.com/marcel1963/Marcel_Truyens, e-mail: marcel1963@mac.com

Communicatie

Mediacommunicatie in crises

'Skimming'. 'Harvesting'. Bankautomaten die plotseling niet meer veilig zijn. De ene bankinstelling reageert geruststellend, de andere spastisch en andere helemaal niet. Intussen razen geruchten, verhaaltjes, verzinsels en fabeltjes als een zich snel verspreidend virus via de traditionele en digitale media en sociale netwerken de wereld in. Een heuse crisissituatie.

Tekst: Bob Harms

Als een bedrijf, instelling of organisatie te maken krijgt met een crisis, moet deze zich opeens verantwoorden voor de buitenwereld. Tenminste, dit wordt van elk zichzelf respecterend bedrijf, instelling en/of organisatie verwacht. Het op de juiste manier omgaan met de media is dan van extra belang. Voor communicatieafdelingen en woordvoerders zijn juist nu mediarelaties cruciaal. Achterhouden van informatie, zoals vooral ten tijde van crisis zoals de 'skimming' en 'harvesting' van bankrekeningen door criminelen is een ware 'no-no' wil men op effectieve wijze een crisis in de publiciteit beheren. Bij externe communicatie over slecht nieuws geldt: de eerste klap is een daalder waard. Op ieder moment, ook of juist wanneer de zaken uit de hand dreigen te lopen, is het essentieel het initiatief te behouden. Aarzeling wordt vrijwel altijd gezien als teken van zwakte.

De oude regel 'als je geschoren wordt moet je stil zitten' gaat in tijden van crisis niet op. De media zitten namelijk niet stil. Laat een bedrijf, instelling of organisatie het na om zelf te melden wat er aan de hand is of wat er te gebeuren staat, dan zullen journalisten het niet nalaten dat in te vullen. Helaas vaak onvolledig of zelfs onjuist. Hoewel niemand graag slechts nieuws of een probleem naar buiten brengt, is dat vrijwel altijd onvermijdelijk. Want als je het zelf niet doet, doet een ander het wel.

Een andere gouden regel: breng al het slechte nieuws in een keer naar buiten. Als je slecht nieuws gefragmenteerd naar buiten brengt ontstaat het beeld dat er geen einde aan de negatieve mededelingen komt. Alsof de narigheid zich opstapelt. Bijt dus door de zure appel heen en gooi de emmer met ellende in een keer leeg.

Een crisis is onvoorspelbaar, de gebeurtenissen volgen elkaar snel op en de leiding staat onder enorme druk om besluiten te nemen op grond van vaak, (te) weinig informatie. Daarom is een goede voorbereiding van belang. Hoe bereidt een bedrijf, instelling of organisatie zich voor op een crisissituatie?

- breng mogelijke kwetsbare punten in kaart van de organisatie, producten en diensten;
- definieer mogelijke crises;
- identificeer doelgroepen die getroffen kunnen worden of moeten worden geïnformeerd;
- ontwikkel crisisscenario's en procedures en test deze uit;
- zorg voor de nodige (media)training, vooral voor topmanagers die normaal gesproken niet al te vaak in de publiciteit komen.

Stel een handboek voor crisiscommunicatie op. Inventariseer daarin alle mogelijke crisisscenario's die zich in uw organisatie kunnen voordoen. Houd interviews met interne sleutelpersonen over problemen of crises uit het verleden, risico-inschatting, suggesties, relaties en bestaande plannen. Houd interviews met externen (functionarissen, leveranciers, afnemers en collega-bedrijven). Een geregeld corporate image-onderzoek geeft u als organisatie een indruk van wat externen van uw organisatie denken. Is dit beeld positief, des te proactiever u met uw communicatie tijdens crises moet wezen.

Het uiteindelijk resultaat is een vertrouwelijk rapport dat zorgwekkende zaken aan het licht brengt die aangepakt moeten worden.

Na de onderzoeksfase stelt een crisisteam van leidinggevenden en in- en externe deskundigen het handboek samen. Dit bevat drie onderdelen:

Hoe wil je communiceren in tijden van crisis?
o procedures en systemen (ook om tijd te winnen)
o uitvoerige checklist met namen en contactgegevens van in- en externe direct betrokkenen
o Lijst van rechtstreekse communicatiemiddelen en hoe die ingezet worden, zonder tussenkomst van de media
o overweging om reguliere reclameboodschappen stop te zetten
o vestiging van een centraal controlepunt
o aanvragen van extra telefoon- en internetfaciliteiten

Wat wil je zeggen?
o achtergrondinfo en statements over het bedrijf of bedrijfsprocessen
o statements en korte beschrijvingen van producten, productieproces, distributie

Tot wie richt u zich?
o een nauwkeurige omschrijving van alle mogelijke publieksgroepen en opinieleiders inclusief actuele adresbestanden.

Om op effectieve wijze via de media met het publiek te communiceren, is het van belang om een crisisteam in te stellen. Het crisisteam bestaat doorgaans uit de CEO of een afgevaardigde met directe lijnen naar hem of haar toe, leden van de staf die direct bij de crisis betrokken zijn, leidinggevenden van de afdeling personeel en organisatie (P & O) en uiteraard, het hoofd afdeling communicatie en/of public relations. Dit fulltime crisisteam neemt de complete regie van de crisissituatie op zich, anderen zorgen voor het normale werk. Het crisisteam krijgt absolute autoriteit voor de oplossing van de crisis. Het crisisteam vergaart in zo kort mogelijke tijd de informatie om besluiten te nemen en die te communiceren.

Een effectief crisisteam benoemt 1 (één) woordvoerder. Hij is 'het gezicht' van het bedrijf, de instelling of organisatie tijdens de crisissituatie. Focus is hierbij van fundamenteel belang. Het is van cruciaal belang om op de bal te blijven letten: niet wat de media melden maar wat uw belangrijke publieksgroepen vinden is van belang. Dus richt u op wat vandaag gezegd moet worden over de oplossing van het probleem, niet op was gisteren in de krant stond.

Neem verantwoordelijkheid en geef duidelijk gemaakte fouten toe, let daarbij op zorgvuldige formulering met betrekking tot de aansprakelijkheid. Stel geen openlijk vertrouwen in personen die betrokken kunnen zijn.

Besef dat de meeste bedrijven en producten de crisis overleven. Effectieve crisiscommunicatie leidt meestal tot snel herstel van de verkoop of levering van diensten. Onderzoek doormiddel van een belronde wat klanten en andere stakeholders geloven van wat de media publiceren om de juiste boodschap en communicatiemiddelen te kunnen vaststellen.

Communiceer via directe communicatiemiddelen met uw belangrijkste doelgroepen. En wees te allen tijde bereid om snel, eerlijk, open en helder antwoord te geven op deze drie basisvragen: wat is er gebeurd, waarom, wat gaat u er aan doen? En heb het antwoord op deze vragen ook paraat.

Business Agenda

Curaçao

10 april: aanmelding colloquium doctum Bachelor Social Work
Tot 10 april kunnen kandidaten die niet voldoen aan de toelatingseisen zich aanmelden voor de toelatingstest voor de studie aan de Faculteit Maatschappij en Gedragswetenschappen (FMG). De test wordt schriftelijk afgenomen op 13 april of 8 juni.
Meer informatie: www.una.cw of bel mevr. Roojer, tel. 844-2213.

11 april: Gratis workshop '6 Steps to a better business'
In deze workshop worden methodes en strategiën behandeld met betrekking tot het bouwen, runnen en managen van een succesvol bedrijf dat werkt zonder u. Wilt u meer vrije tijd, meer winst en een beter team? In 6 stappen kunt u zo'n bedrijf opbouwen. Tijd: 18.30 - 21.00 uur
Meer informatie: www.actioncoach.com/ArthurRosaria/promo/6steps
tel nr: 7370956 en/of mail: dutchcaribbean@actioncoach.com

21 april: Open Huis UNA/UoC
Kom langs en laat je informeren over de mogelijkheden die de Universiteit van Curaçao biedt.
Van 15.30 - 19.00 uur.
Meer informatie: www.una.cw

13-18 mei: ACH 44th Annual Conference
De 44e jaarlijkse conferentie van de Association of Caribbean Historians wordt gehouden op Curaçao van 13 tot 18 mei. Paneldiscussies en lezingen over uiteenlopende onderwerpen zoals religie, slavernij, emancipatie en onderwijs.
Locatie: Renaissance Curaçao Resort and Casino
Meer informatie: http://www.associationofcaribbeanhistorians.org/conferenceprogram.htm
Of mail: achsecretary@gmail.com.

31 mei: Fatum Pensioen & Bedrijvendag en Best in Business Award
De zevende Fatum Pensioen & Bedrijvendag. Aansluitend wordt de winnaar van de vijfde Fatum Best in Business Award bekendgemaakt. Bedrijven die willen meedingen naar de Fatum Best in Business Award kunnen zich nog tot 13 april aanstaande inschrijven. Er worden tien bedrijven genomineerd. Uit deze tien zal een selectie gemaakt worden waarvan de beste vijf uitgenodigd worden voor het evenement op 31 mei. De winnaar ontvangt een geldprijs van 10.000 gulden en diverse andere prijzen.
Locatie: Hyatt Regency
Meer informatie: www.fatum.com of bel Valery Sinot: tel. 777-7141 of 777-7127

Business Happy Hour
TGI Monday! Locatie: El Ron Cocktailbar, Roodeweg 86, Otrobanda (tegenover tankstation Colon).
Datum en tijd: Elke eerste maandag van de maand van 17.00 - 20.00 uur. Dresscode: casual. Tel: 661-8122

Aruba

27 april: Harvard Business Review Seminar: Outthink the Competition
Strategische stappen om uw bedrijf te innoveren, de markt te verrassen en de concurrentie achter u te laten.
Locatie: Hyatt Regency Aruba Resort & Casino
Registratie: 08.30 - 09.00 uur
Conferentie: 09.00 - 16.30 uur
Deelname: 250 dollar
Meer informatie: www.altagerenciaonline.com/KRIPP/aruba2012/f neem contact op met semaruba@altagerenciaonline.com, tel.: 583 4100.

Internationaal

17-19 april 2012: Bouw Rai
Locatie: Amsterdam Rai
Meer informatie: http://www.buildingholland.nl/nl/nl/Pages/default.aspx

24-26 april 2012: Caribbean Hotel and Tourism Investment Conference (CHTIC)
De 16e aflevering van de conferentie. CHTIC is het enige evenement in zijn soort in de regio, niet bedoeld voor profit organizations, en alle fondsen worden geherinvesteerd in de regio en komen ten goede aan de Caribische toeristenindustrie. Er zijn mogelijkheden om te netwerken en een-op-een ontmoetingen met sleutelfiguren uit de hospitality-wereld te hebben.
Rond de 400 afgevaardigden, afkomstig uit 23 Caribische landen, de Verenigde Staten en Groot-Brittannië, nemen deel aan de jaarlijkse CHTIC.
Meer informatie: www.caribbeanhotelandtourism.com

26-29 april: Expo Jamaica 2012
Beurs met authentieke Jamaicaanse producten en diensten. Demonstraties van meer dan 2000 producten en diensten uit meer dan 15 branches, waaronder agro-processing, dranken, chemie, persoonlijke verzorging, elektronica, handwerk, meubilair en bouwmaterialen.
Locatie: National Arena, Kingston, Jamaica
Contactpersoon: Ashura Burrell, tel. (+876) 978-3337
email: expojamaica@jamprocorp.com
Meer informatie: www.expojamaica.com.jm

10 mei: Ideas Economy
Ideas Economy: (Brazil) Innovation richt zich op de toekomst van innovatie en ondernemerschap in de BRICs en wereldwijd. Het onderzoekt de systemen en structuren die nodig zijn om innovatie en ondernemerschap te bewerkstelligen in de komende jaren, en er wordt ingegaan op nieuwe inzichten in wat dit betekent voor de toekomstige economische en sociale vooruitgang in Brazilie, Latijns-Amerika en de rest van de wereld.
Locatie: Rio de Janeiro, Brazilië
Contact: latam@economist.com
Meer informatie: http://latinamerica.economist.com/event/brazil-innovation-2012/253

21 - 26 mei: Handelsmissie Holland-Venezuela
Focus ligt op olie- en gaslevering.
Locatie: Caracas, Venezuela.
Email: rderaad@nchnl.nl tel.: 0031 70 3441551.

De Business Agenda verschijnt wekelijks in de Ñapa. Informatie over zakelijke evenementen, zoals symposia, lezingen, trainingen en conferenties, zowel op Aruba, Bonaire als op Curaçao, is welkom op napa@amigoe.com.

Boeken

Bedrijfseconomie voor de manager

U bent (aankomend) manager of stafmedewerker van een profit- of non-profitorganisatie. Er wordt van u verwacht dat u de bedrijfseconomische gevolgen van uw beslissingen kunt overzien. Financieel management is immers een integraal onderdeel van het brede managementperspectief.

In dit boek vindt u een introductie op het vakgebied bedrijfseconomie. In 10 hoofdstukken wordt u meegenomen in de bedrijfseconomische ondersteuning bij besluitvorming, waar (aankomende) managers en stafmedewerkers mee te maken krijgen. Het gaat daarbij bijvoorbeeld om de interpretatie van financiële overzichten, beoordeling van investeringsvoorstellen, bepaling van een kostprijs en het gebruik van de planning-and-control-cyclus.

"Mensen zien groeien, is heel mooi", vindt hij. Sinds 2007 is Joost Bakker docent Bedrijfseconomie en Organisatieadvies aan de Faculteit Economie en Management van de Hogeschool van Arnhem en Nijmegen. Hij studeerde hbo-Bedrijfseconomie en behaalde in de avonduren zijn Master Bedrijfswetenschappen aan de Radboud Universiteit. Hij werkte als controller in de zorgsector en als organisatieadviseur bij Twynstra Gudde. Zijn ambitie is de zachte kant van cijfers nader te onderzoeken.

Theo van Houten studeerde Economie aan de Erasmus Universiteit Rotterdam, specialisaties management accounting en externe verslaggeving. Hij werkt als hoofddocent voor de opleidingen Bedrijfseconomie en Accountancy van de Hogeschool van Arnhem en Nijmegen en tevens verzorgt hij colleges management accounting voor Nyenrode Business Universiteit. In het verleden werkte hij als onderzoeker en controller.

Titel: Bedrijfseconomie voor de manager
Auteurs: Joost Bakker, Theo van Houten
Uitgever: Concept Uitgeefgroep
EAN: 9789081681018

Economie

'BRICS slaan handen ineen'

De belangen van de BRICS-landen komen dichter bij elkaar te liggen en daarom gaan ze op hoog niveau meer samenwerken. Dat blijkt uit de slotverklaring van de top tussen Brazilië, Rusland, India, China en Zuid-Afrika deze week.

De langverwachte 'Zuid-Zuid-bank' is overigens niet aangekondigd - nog niet. Wel hebben de ministers van Financiën van de vijf opkomende economieën een werkgroep opgezet die serieus de haalbaarheid van zo'n bank gaat bestuderen en op de top volgend jaar met een rapport moet komen.

"Zo'n BRICS-bank is heel complex, bijvoorbeeld als het gaat om het beheren van kredietstromen", zegt Vivan Sharan, onderzoeker bij de prestigieuze Observer Research Foundation. "Maar de tijd is rijp voor dit idee, en er zijn geen belemmeringen meer. Het plan is nu om de bestaande financiële structuren niet te vervangen, maar aan te vullen."

De vijf landen, die samen bijna de helft van de wereldbevolking uitmaken, zullen vanaf juni al wel opties kunnen verhandelen in lokale valuta. "Investeerders kunnen binnenkort in elkaars vooruitgang investeren. De liquiditeit zal groter worden en de marktintegratie beter."

Frustratie
De frustratie over de geïndustrialiseerde landen was merkbaar tijdens de ontmoeting van de Handelsministers, afgelopen woensdag. De Braziliaanse minister Fernando Pimentel klaagde over de traagheid van hervormingen die het Internationaal Monetair Fonds heeft beloofd. De slotverklaring sprak bezorgd over de westerse economieën, met hun enorme staatsschuld, bezuinigingen op lange termijn en vooral het agressieve beleid van centrale banken om geld in de economie te pompen, wat stabiele kapitaalstromen en prijzen in opkomende economieën in gevaar brengt.

Uitgesproken negatief waren de BRICS-landen over de westerse sancties tegen Iran. "We respecteren de VN-resolutie, maar tegelijkertijd verbiedt dat landen niet om te handelen in essentiële goederen en wat nodig is voor het menselijk welzijn", aldus de Indiase Handelsminister Anand Sharma.

Volgens zijn Chinese collega Chen Deming kan niet worden verwacht dat China eenzijdige sancties tegen Iran volgt nu de olieprijzen zo hoog zijn dat de economie er schade van ondervindt.
"De periode van verandering in het Midden-Oosten en Noord-Afrika moet niet als voorwendsel worden gebruikt om de oplossing van langdurige conflicten uit te stellen", luidde de slotverklaring, "maar moet juist dienen als prikkel om ze te beëindigen, vooral het Arabisch-Israëlische conflict." Deze uitspraak is opvallend vergeleken met het gedraai van voorheen, vindt Pushpesh Pant, hoogleraar internationale studies aan de Jawaharlal Nehru University. "Het is zeker een stevige mening voor een groep die wordt gezien als divers, met uiteenlopende belangen."

Afwachten
Wat er van hun verklaringen terecht komt, moeten we nog afwachten, zegt Pant. "China heeft binnenlandse problemen, Rusland wordt steeds Europeser, Brazilië kan zijn Latijns-Amerikaanse anker niet van zich afschudden en India heeft serieuze problemen met zijn buren." Volgens de verklaring erkennen China en Rusland dat de drie andere landen een sterkere positie binnen de VN moeten krijgen. "Maar het is de vraag of China bijvoorbeeld de kandidatuur van India voor de VN-Veiligheidsraad zal steunen."

De kracht van de top in Delhi ligt volgens Sharan in het Delhi-actieplan dat ook werd gepresenteerd. Daarin wordt afgesproken dat de Bedrijfslandministers elkaar voortaan zullen spreken tijdens de Algemene Vergadering van de VN, en de ministers van Financiën tijdens de G20-toppen en andere financiële bijeenkomsten.

"Dit alles betekent dat we meer samenwerking kunnen verwachten zoals we ook hebben gezien in de Veiligheidsraad in 2011", aldus Pant.

'Bio' in de supermarkt

Biologisch voedsel is merkbaar een trend, vooral richting Curaçao. Dat merken exporteurs die vanuit Europa etenswaren naar het Caribische gebied versturen.

Tekst: Raúl Henriquez

Nieuw bijvoorbeeld in enkele supermarkten zijn binnenkort biologische afbakbroodjes van Odenwald Organic Bakery uit de Nederlandse plaats De Meern bij Utrecht. Eerder waren er al biologische melk, thee, pasta, sappen en nog meer primaire levensmiddelen voorhanden die ook als gangbaar product in de schappen liggen. Gangbaar is in de biologische wereld de term voor niet-biologisch.

"Tussen de gangbare producten staan steeds meer biologische", weet exporteur Ruud Timmers, die eigenaar is van het Nederlandse exportbedrijf Food Brokers. Hij bevoorraadt sinds 1994 supermarkten op Aruba, Bonaire, Curaçao en Sint Maarten. Enkele daarvan zijn Mangusa, Centrum en Ling & Sons. "De mensen worden er zich steeds bewuster van dat er ook biologische varianten van hun boodschappen zijn", meent Timmers. Winkeleigenaren wagen soms zelf de gok om meer biologische producten in hun schappen te zetten, maar de consument beslist tenslotte. "De klanten moeten er echt om vragen en bereid zijn om daarvoor te betalen, want biologisch is meestal duurder. De winkelier wil niet met zijn producten blijven zitten, want als ze té duur blijken te zijn, moeten de waren worden weggegooid."

De prijs is volgens Timmers nog altijd het meest bepalend. "Ook met de biobroodjes moeten we nog maar even afwachten wat er gaat gebeuren." Voor de bakkers van Odenwald Organic Bakery is het handig dat de broden hun Nederlandstalige etiketten kunnen behouden. Er gaan twee hele pallets naar Curaçao, Bonaire, Aruba en Sint Maarten. Vanuit Sint Maarten is er verdere distributie naar Saba en Sint Eustatius via schippers van kleine boten die liggen te wachten totdat de producten zijn ingeklaard. Dat gaat zo trouwens met alle food en non-food. Echt sprake van inklaren is er op het Bovenwindse eiland niet, aldus Timmers van Food Brokers. "Op Sint Maarten hoeft er zelfs geen accijns op drank te worden betaald." Op de Benedenwinden lijkt het sinds de aparte statussen wel handiger om direct naar elk eiland apart te exporteren, anders zouden de goederen die intereilandelijk worden verhandeld extra belast worden met heffingen.

Organisch

In de Nederlandse en de Duitse taal spreken we van biologische teelt. Maar eigenlijk is iedere vorm van leven biologisch: schimmel op een kaas, een zwam op een tak, een tumor of een virus. Bovendien is de toevoeging 'bio' ook aan veel kwalijke praktijken verbonden: bio-industrie, bio-technologie, bio-chemische wapens. Zaken die juist ver van de natuur afstaan.

Mie-nestjes

Het totale aanbod van biologische producten ten opzichte van de gangbare artikelen is ondanks de trend nog steeds erg laag. Waarschijnlijk niet meer dan een paar procent, maar een officiële telling is nog niet gedaan. Bij Food Brokers bijvoorbeeld gaat het echt om niet meer dan 1 of 2 procent, maar de verwachting is wel dat er verandering in komt. Voor dit exportbedrijf is Markant het grootst afgenomen merk; van aardbeienjam tot toiletrollen en alles wat ertussen zit. Bestseller zijn mie-nestjes, een soort noodles die gemaakt zijn van tarwe. Ooit in de jaren 50 bekend geworden door Honig en sindsdien niet meer weg te denken uit de Nederlandse keuken en dus ook hier. Nu nog wachten op de biologische variant dus.

In Aruba wordt overigens weinig (biologisch) voedsel uit Europa ingevoerd. Het meeste wat er biologisch is, komt uit de Verenigde Staten en draagt het keurmerk USDA Organic. Producten die uit Nederland komen en als biologisch worden verkocht, moeten daar verplicht het EU bio-logo op de verpakking aanbrengen. Dit keurmerk ziet eruit als een frisgroen blaadje met 12 sterren. Tot vorig jaar had elke EU-lidstaat een eigen keurmerk. In Nederland was dat het EKO-logo, dat overigens naast het EU-logo blijvend gebruikt mag worden. Elk land heeft wel een eigen controle-instantie die controleert of producten daadwerkelijk biologisch zijn. Zo is Skal door de Nederlandse overheid aangewezen om deze taak uit te voeren. Of de biologische producten die op onze eilanden worden ingevoerd, ook echt biologisch zijn als dat er op staat, is niet zeker vast te stellen omdat er hier niet actief op wordt gecontroleerd. In de Verenigde Staten en de Europese Unie mogen alleen gecontroleerde producten (in hun naam) de woorden bio, biologisch, van biologische afkomst, organic of 'made with organic' voeren.

Bio-labels van EU Organic (links) en USDA Organic.

USDA

De Amerikaanse regelgeving voor biologisch verschilt van de Europese. Het NOP (National Organic Program) deelt bioproducten in vier categorieën in: 100 procent organic, 'organic' (met minstens 95 procent bio), 'made with organic' (met tenminste 70 procent bio) en minder dan 70 procent biologisch waarbij een verwijzing naar biologische landbouw in de ingrediëntenlijst mag worden gemaakt. Het USDA-keurmerk (United States Department of Agriculture) mag op vrijwillige basis gebruikt worden op producten die voldoen aan de NOP-normen en behoren tot de '100 procent organic' of 'organic'-categorie.

In Nederland moet een biologisch product in principe geheel uit biologische ingrediënten bestaan. Wel mogen in een aantal uitzonderingsgevallen wat agrarische producten van niet-biologische oorsprong zijn, echter tot een gehalte van 5 procent. Verder is het beleid in het gebruik van antibiotica wat soepeler in de VS dan in Europa. Van het Amerikaanse ministerie van Landbouw mogen boeren ook een antibioticum toepassen in biologische appel- en peergaarden, terwijl dat in de EU beperkt is tot veeteelt. En dan alleen voor de behandeling van besmette (zieke) dieren.

Belangrijke stap

Ondanks de verschillen hebben de EU en de Verenigde Staten op 15 februari een akkoord gesloten over normen voor biologische productie. Dit betekent dat per 1 juni 2012 biologische producten die in de EU als biologisch zijn erkend, vanaf die datum onder de noemer biologisch mogen worden verkocht in de VS en omgekeerd. Tot voor kort moesten telers en bedrijven uit de EU die biologische producten wilden afzetten in de VS, naast het EU-certificaat nog een apart certificaat overleggen, wat neerkwam op een verdubbeling van vergoedingen, inspecties en administratieve procedures. Met het partnerschap tussen de twee grootste producenten van biologische producten ter wereld krijgt de biologische landbouw een stevige basis voor een verdere uitbreiding die de groeiende biologische sector overal ter wereld ten goede zal komen. De waarde van de biologische sector in de VS en de EU samen wordt geschat op ongeveer 93 miljard Antilliaanse gulden en neemt nog elk jaar toe, aldus een EU-persbericht begin dit jaar.

MKB

Competenties herkennen en benutten

Om ervoor te zorgen dat werknemers binnen een organisatie optimaal tot hun recht kunnen komen, is het essentieel om te weten wat deze competenties zijn en in welke rol deze competenties volledig kunnen worden benut. Ook wanneer u op zoek gaat naar nieuw personeel helpt het om van te voren te weten waarnaar u precies op zoek bent. In deze column leg ik uit wat het voordeel is van competentie-management en hoe u competenties kunt herkennen en benutten.

Tekst: Bertine Vermeer

Bij competentie-management worden medewerkers vooral geselecteerd en beoordeeld op basis van datgene waar ze sterk in zijn en minder op basis van werkervaring of een gevolgde opleiding. Voorbeelden van competenties zijn: creativiteit, communicatieve vaardigheden, onafhankelijkheid, het kunnen aansturen van een team, planningsvaardigheden, initiatief tonen, integriteit en commercialiteit. Competenties zijn grotendeels afhankelijk van iemands karakter en talent en kunnen niet gemakkelijk worden aangeleerd. Ze bepalen de rol waarin iemand optimaal tot zijn recht komt. Wanneer competenties goed worden benut komt dit ten goede aan de organisatie en ook van de ontwikkeling en werkmotivatie van de werknemer. Wanneer werknemers het gevoel hebben dat ze niet datgene doen waar ze eigenlijk heel goed in zijn, qua ontwikkeling stil staan en er geen doorgroeimogelijkheden bij de huidige werkgever zijn, zal hun werkmotivatie beperkt zijn en is de kans groot dat ze minimaal presteren, of op zoek gaan naar een andere baan.

Hoe herkent u competenties?

Hoe komt u erachter wat iemands competenties zijn? U kunt er natuurlijk naar vragen. Maar vaak vindt een werknemer het zelf lastig te benoemen, of is zijn bevinding te positief of juist te negatief. Het kan ook zijn dat een werknemer te onzeker is over iets wat hij nog niet of weinig heeft gedaan.

Bij nieuwe werknemers of sollicitanten kunt u referenties navragen, maar zo'n bevinding is ook subjectief en bovendien sterk afhankelijk van de werkomgeving waarin iemand heeft gewerkt. Het is niet ondenkbaar dat iemand ergens is weggegaan juist omdat zijn kwaliteiten niet goed tot hun recht kwamen.

Wilt u kijken of een werknemer bepaalde taken en verantwoordelijkheden aan kan, dan is vaak de meest effectieve manier de methode van proberen, vallen en weer opstaan. Dit kan bijvoorbeeld door middel van een senior/junior-opleidingstraject, waarbij een seniormedewerker een aantal taken uitbesteedt aan zijn junior en hem daarbij controleert en begeleidt. Dit vraagt wel om enig geduld, maar wanneer een werknemer van een leidinggevende vertrouwen krijgt, zal deze doorgaans extra gemotiveerd zijn en zijn best gaan doen om verwachtingen waar te maken.

Bij een nieuwe werknemer is het verstandig om een proefperiode aan te houden van bijvoorbeeld 2 à 3 maanden. Minstens een paar weken voor het einde van de proefperiode dient er geëvalueerd te worden waarbij wordt aangegeven of de werknemer aan de verwachtingen voldoet en op welke manier de verwachte competenties nog beter tot hun recht zouden kunnen komen.
Een andere mogelijkheid om iemand de kans te geven om een nieuwe functie uit te oefenen en tegelijkertijd bedrijfsrisico te beperken, is een stagecontract. Een stagiaire wordt op Curaçao vaak als goedkope kracht gezien, die na een paar maanden weer vertrekt, maar het kan ook een toekomstige werknemer zijn die na zijn stage in vaste dienst komt. In het laatste geval kan een stage worden gebruikt als goedkope proefperiode waarin over het algemeen goed kan worden beoordeeld wat iemands competenties zijn.

Specialist of multi-tasker?

Competenties zijn gerelateerd aan een type functie, maar niet zozeer aan een bepaald vakgebied. Denk bijvoorbeeld aan zelfstandigheid, communicatieve vaardigheden en managementvaardigheden; deze vaardigheden zijn gunstig in vrijwel ieder vakgebied. En of iemand nu voor een opleiding dierenarts of wiskunde heeft gekozen, de persoonlijke competenties zullen door een bepaalde opleiding niet opeens totaal anders zijn geworden.

Het is ook niet per se ideaal om iemand aan te nemen met een gespecialiseerde achtergrond. Ik herinner me een sollicitatiegesprek met een jonge meid die solliciteerde naar de functie van office manager. Haar ambitie was om ooit directiesecretaresse te worden en daar had ze ook een opleiding voor gevolgd, dus wat dat betreft was ze geknipt voor de functie. Toch viel de keuze op een meisje van 6-vwo die nog geen idee had wat ze wilde gaan doen, maar wel erg snel leerde en allerlei taken naar zich toe trok.

Het is een keuze tussen enerzijds specialisme en loyaliteit en anderzijds flexibiliteit en brede interesse. De eerste zal niet snel rond gaan kijken voor ander werk, maar zal ook weinig vernieuwing brengen in het bedrijf. De tweede is breder inzetbaar en kan beter met andere disciplines communiceren, maar zal ook gemakkelijker overstappen naar een andere werkgever.

Tenzij de werkgever ervoor zorgt dat zijn personeel door kan blijven groeien en telkens weer voor nieuwe uitdagingen komt te staan.

InnovatieCentrum Curaçao

Het InnovatieCentrum Curaçao (ICC) is in 1991 opgericht, met als doel het Midden- en Klein Bedrijf op Curaçao te ondersteunen bij het vergroten van hun concurrentiekracht en om kennis op het gebied van innovatie te delen. Meer informatie vindt u op www.icc.an

Wilt u meer weten over deze column, over onze service en diensten, of een afspraak maken voor een kennismakingsgesprek? Dan kunt u contact opnemen met het InnovatieCentrum Curaçao, via bvermeer@icc.an, of (+599 9) 737-1360

Bertine Vermeer is innovatie-adviseur bij InnovatieCentrum Curaçao en gespecialiseerd in product- en dienstinnovatie.

Glas in Nood:

'Wrikken met beleid'

Waarom verdiept een kraamverzorgster zich in glas-in-lood? We mogen voorzichtig stellen dat deze twee branches niets, maar dan ook niets met elkaar te maken hebben. Nieuwsgierig geworden, namen we contact op met de 'schuldige': Eileen Keasberry. Keasberry blijkt een spraakwaterval. "Ik heb ook zoveel te vertellen over mijn projecten, we komen tijd te kort hoor", roept ze enthousiast.

Eileen Keasberry bezig met loodzetten.

Tekst: Marja Berk

Eileen Keasberry, afkomstig uit Nederland, had eerst een ander beroep: lerares Frans. Ook dat komt er nog bij. We starten even in Nederland. "Als lerares Frans had ik het op enig moment wel gezien", vertelt ze. "En toen ik 49 was besloot ik het roer om te gooien. Ik volgde een opleiding voor kraamverzorgster en ging in dat beroep aan de slag. Vreselijk leuk! Ik verzorgde niet alleen de kleintjes, maar deed ook met alle liefde de huishoudelijke taken waar de kraamvrouw nog niet aan toe was." Ze is op dat moment nog in Nederland. Zes jaar later valt haar oog op een vacature op St. Eustatius. Jawel, er werd een lerares Frans gevraagd. Keasberry besluit op de advertentie te reageren en verkast naar de Nederlandse Antillen. Een avontuur dat ze alleen aangaat. Maar St. Eustatius blijkt toch te klein en een jaar later vertrekt ze naar Curaçao. Een sollicitatie als lerares kon niet uitblijven en zo kwam ze terecht bij het Peter Stuyvestant College, waar ze als lerares drie jaar voor de klas stond. "Dat was wel grappig; ik moest in het halletje even wachten en ineens viel mijn oog op de glas-in-loodramen. Van twee ramen ontbrak de helft van de voorstelling, van de andere ontbraken stukjes glas, het lood was verweerd en de vijf onderramen ontbraken volledig. 'Mocht de sollicitatie niets worden, dan zou ik graag wat aan het glas-in-lood willen doen', zei ze na afloop tegen een verbaasde rector. Ik kreeg de baan als docente Frans, maar die ramen bleven me uitermate boeien."

Het is het begin van een passie die Keasberry niet meer loslaat. Ze werd aangenomen, maar tijd voor die ramen had ze niet, terwijl haar vingers jeukten. Dat kwam niet uit de lucht vallen. Ooit kocht zij in Amsterdam een huis waarin zich eveneens glas-in-lood-ramen bevonden. Beschadigd, helaas. "Het was prachtige Art Deco en ik vond dat dat niet verloren mocht gaan."

Cursus

Keasberry liet zich niet uit het veld slaan en besloot een cursus te volgen om zelf de reparatie ter hand te kunnen nemen. "Toen is de liefde voor glas-in-lood echt ontstaan. Na de geboorte van mijn kinderen kwam het er eigenlijk niet meer van, maar het bleef bij me spoken." Er was een omweg voor nodig om te komen waar ze nu is, maar de kraamverzorging heeft ze niet achter zich gelaten. "Oh, nee hoor", lacht ze. "Ik beoefen dat mooie vak nog steeds, maar ik heb het verdeeld. In Nederland houd ik me bezig met lieve baby's en op Curaçao restaureer ik dus glas-in-lood."

Eileen Keasberry woont dus niet permanent op Curaçao. Ze verduidelijkt: "Nee, niet meer. Ik ging terug naar Nederland, maar toen ik twee jaar geleden tegen de pensioengerechtigde leeftijd aanzat, besloot ik het beste uit mijn twee werelden te halen: kraamverzorgster in Nederland en reparaties van glas-in-lood op Curaçao. Dan verblijf ik een paar maanden op het eiland en ga dan weer terug." Spijt van haar werkzaamheden als docente voor het PSC heeft ze niet en ook nooit gehad. "Ik genoot van dat lesgeven en heb dat met alle liefde gedaan. Ik vind het dan ook enig als ik weer eens oud-leerlingen zie." Haar besluit om zich na de PSC-periode weer in Nederland te vestigen heeft een aantal redenen. "Behalve dat ik daar weer gemakkelijk op mijn leeftijd aan de slag kon met kraamverzorging, woonden mijn drie kinderen in Nederland. Omdat ik het hier zo fijn had, vonden ze het uitstekend dat ik hier woonde, maar het begon bij mij te knagen. Je zit zo ver van elkaar en nu heb ik ze weer vele maanden om mij heen, heerlijk! Zij zijn overigens via mij ook een wereld rijker geworden, omdat ze in de Caribbean bij mij op vakantie kwamen, waardoor ze met een geheel nieuwe wereld in aanraking kwamen."

Cadeau

Maar die ramen in het Peter Stuyvesant College bleven haar maar dwars zitten en als cadeau aan de school - en het eiland - bood Keasberry aan die ramen eens goed aan te pakken. Maar zoiets doe je niet zomaar. Na een hoop research, waarbij de voorstellingen van alle ontbrekende stukken werden achterhaald, zocht ze versterking in Nederland in de vorm van Marianne van Binsbergen, glazenierster. Ze wierf sponsors en vond die in de vorm van het Prins Bernhard Cultuurfonds. "Ja, materiaal-, transport- en montagekosten kunnen aardig oplopen en daar moest geld voor komen. Helemaal fantastisch is het, dat we destijds ook enorm zijn ondersteund door particulieren." En zo werd uiteindelijk de klus geklaard. "Het was uiteraard allemaal heel spannend, maar per slot was iedereen verguld met het resultaat!" Gedurende de drie weken werkten Eileen Keasberry en Marianne van Binsbergen veertien uur per dag aan het project. "We hebben toen één dag vrij genomen", vertelt ze. "Het leuke is dat ook de kinderen op school erg meeleefden. Ik kreeg verschillende tips waar ook nog glas-in-lood zat, met name natuurlijk in de kerken. Zo mocht ik een partijtje oud glas van de Santa Famia in Otrobanda meenemen om ergens anders te kunnen gebruiken. Er zitten stukjes verwerkt op het PSC en later heb ik weer glas daarvan kunnen gebruiken voor de kapotte recht-toe-recht-aan raampartijen van de kerk van Montaña."

Na de zeer geslaagde herstelwerkzaamheden in het PSC begint de bal te rollen en komt Keasberry in contact met een aantal kerken op Curaçao, waarvan de glas-in-lood-ramen een goede opknapbeurt nodig hadden. Met plezier pakt ze het werk op; soms een hele uitdaging, want regelmatig ontbraken essentiële stukken glas. "Je probeert natuurlijk eerst het originele ontwerp te achterhalen, zodat je kunt zien wat er ontbreekt en vooral waar. Er gaat heel veel research aan vooraf." Maar ontwerpen doet ze ook graag zelf. Keasberry heeft geen vastomlijnde periode voor haar steeds terugkerende verblijf op Curaçao. "Nee, eigenlijk is dat afhankelijk van de klussen die er te doen zijn."

Neus

Eileen Keasberry heeft een glas-in-lood-neus. Zodra ze in een ruimte komt waar een prachtige creatie te bewonderen is, beoordeelt ze de staat ervan. "Ik kom soms dingen tegen die in een erbarmelijke staat verkeren. Laatst nog. Dan kan ik het niet nalaten om contact op te nemen met degene die erover gaat en eens een gesprekje aan te knopen over eventuele restauratie." Projecten duren vaak langer dan de periode dat Keasberry op het eiland aanwezig is. "Na een goede beoordeling van de klus bereid ik dan veel dingen in Nederland voor. Ik haal dan eerst kleine stukjes glas uit het bestaande werk voor de kleuren en de structuur en neem deze mee. Daar start ik bijvoorbeeld met het brandschilderen, een eeuwenoude techniek om op glas te tekenen."

Restauratie glas-in-lood kerk Westpunt, 'before & after'.

De procedure voor glas-in-lood lijkt eenvoudig, maar dat is deze zeker niet. Keasberry: "Je begint natuurlijk met een ontwerp en een bijbehorende materiaalberekening. De volgende stap is de glaskeuze, je hebt enorm veel soorten. Dat glas haal ik voornamelijk in Zoetermeer en Den Haag."

Glas is breekbaar, mevrouw Keasberry, hoe haalt u dat ongeschonden hierheen? Ze lacht. "In kisten in een container. Het glas wordt op een speciale manier ingepakt, waardoor de kans op breuk gering is." Ze snijdt het glas op maat voor het ontwerp, maar dan komt er een belangrijk detail om de hoek kijken: het lood. Rollen lood neemt ze zelf mee en dat wordt hier gestrekt, gesneden, gebogen en gesoldeerd. "Wist je dat dit lood een H-profiel heeft?" Nee, dat wisten we niet. "Je schuift het glas er dan netjes tussen en buigt het lood er omheen. Soms is het wrikken, maar dat doe je natuurlijk met beleid." Uiteindelijk wordt het aan beide zijden gesoldeerd en wordt de buitenkant gekit.

Legpuzzel

"Soms lijkt het wel een legpuzzel." Ze is blij met de komst van voorgekit lood; het is nog niet zo lang verkrijgbaar. Het nadeel is dat Keasberry het niet zelf meer kan vervoeren: het is dan al gestrekt. "Maar het scheelt enorm veel werk, kit is smerig spul. Ik werk tijdens het kitten met handschoenen en het kost me uren. Het is een beetje dom werk en als ik te lang bezig ben, zie ik sterren."

Glas-in-lood. Wat is het verschil met Tiffany? "Tiffany wordt gemaakt met koperdraad. Dat is te buigen, vandaar dat je ook veel Tiffany-lampenkappen ziet. Met lood gaat dat niet. Hoe het komt weet ik niet, maar ik heb niet zoveel op met Tiffany. Ik vind het vaak een beetje truttig. Glas-in-lood is veel robuuster."

Feestelijk

Een van de mooie dingen van glas-in-lood is - vindt Keasberry - dat het zonlicht op ieder moment van de dag zo feestelijk door een paneel filtert. "Het is op elk moment van de dag mooi als de zon erdoorheen schijnt." Keasberry ontwerpt uiteraard ook voor particulieren en vindt glas-in-lood zeer geschikt voor een huis. "Het is een verrijking van je huis als je een mooi windscherm van glas-in-lood zou hebben, meen ik. Of één raam in een superstrak huis."
wGlas-in-lood is een uitheems Curaçaos product, hier aanvankelijk gebracht via de fraters van Tilburg voor de katholieke kerken. Toch blijkt dat veel mensen het heel mooi vinden. "Ook de leerlingen van het PSC kwamen tijdens de restauratie met allerlei vragen. Soms komen mensen langs mijn werkplaats om vragen te stellen over de techniek. Ik vind het verschrikkelijk leuk dat andere mensen de schoonheid van glas-in-lood inzien." Haar werk breidt zich uit en er lopen een paar opdrachten. "Ik ga binnenkort naar Nederland, maar kom dan in januari weer terug. In de tussentijd bereid ik een grote klus op Curaçao voor die ik dan in januari kan afronden." Zo loopt het schema van Eileen Keasberry. Ze verheugt zich ook op haar tijdelijke terugkeer naar Nederland. "Heerlijk weer met baby's aan de gang!" Ze is blij met haar leven zoals ze het op dit moment leidt. "Ik ben een gezegend mens", zegt ze nogmaals, "want ik haal echt het beste uit mijn twee werelden."

In de werkplaats.